

ELÄINRAKAS JUMALA

**Andrew Linzey'n teologiset perusteet
eläinten oikeuksien edistämiseksi
kristillisenä velvollisuutena**

Itä-Suomen yliopisto, teologian osasto

Läntinen teologia

Pro gradu, kesäkuu 2015

Systemaattinen teologia

Laura Alisa Witick

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologian osasto	
Tekijä – Author Laura Alisa Witick			
Työn nimi – Title Eläinrakas Jumala. Andrew Linzey'n teologiset perusteet eläinten oikeuksien edistämiseksi kristillisenä velvollisuutena.			
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages
Systemaattinen teologia	Kandidaatintutkielma Pro gradu -tutkielma Aineopintojen tutkielma Sivuainetutkielma	11.6.2015	74
Tiivistelmä – Abstract			
<p>Andrew Linzey on anglikaanipappi, joka toimii Oxfordin eläineettisen keskuksen etiikan, teologian ja eläinten hyvinvoinnin professorina. Linzey uskoo vahvasti eläinten oikeuksien edistämisen olevan kristillinen velvollisuus. Tutkimustehtävänäni on selvittää Linzey'n teologisia perusteita tuolle velvollisuudelle.</p> <p>Linzey ajattelee Jumalan luoneen eläimet itsenäisiä päämääriään varten, eikä ihmisten ruoaksi tai käyttötarvikkeiksi. Hän perustaa näkemyksensä ennen kaikkea luomiskertomukseen, jossa kaikki olennot kuvataan kasvissyöjiksi. Koska ihmisillä ei paratiisissa ollut lupaa syödä eläimiä hallintavallastaan huolimatta, Linzey päättää, ettei ihmisen hallintavalta voi nykypäivänäkään kohdistua minkään luodun olennon tappamiseen tai käyttämiseen turhan takia. Hallintavallan luonteen Linzey sen sijaan selittää suojelevaksi vallaksi, jota hän vertaa lapsen ja aikuisen valtasuhteeseen. Jumalan kuvana toimiminen tarkoittaa hänen mukaansa ihmisten kykyä jumalalliseen rakkauteen ja sen välittämiseen.</p> <p>Syntiinlankeemus muutti luotujen keskinäisiä suhteita, mutta koska ihmiset säilyttivät kykynsä moraaliin ajatteluun, jäivät eläimet heidän vastuunsa piiriin. Tästä huolimatta Jumalan oli annettava ihmisille lupa käyttää eläimiä ravintonaan. Luvan antaminen oli myönnytys ihmisten syntisyyden edessä tai välttämättömyys ihmisten ravinonsaannin kannalta langenneessa maailmassa. Se pitää sisällään vain pakon edessä tappamisen, mutta tätä pakkoa ei juurikaan esiinny nykyään länsimaissa, jossa on helppoa elää kasvissyöjänä.</p> <p>Eläinten oikeuksien toteuttaminen on Linzey'n mukaan myös Jumalan oikeuksien toteutumista, koska tällöin ihmiset kunnioittavat Jumalaa kaiken elämän Luojana. Linzey'n mielestä myös Jeesus opastaa ihmisiä eläinten puolustamiseen sanoineen ja tekoineen. Hän nostaa esiin esimerkkejä Jeesuksen suhtautumisesta eläimiin paitsi kanonisista evankeliumeista, myös apokryfikirjallisuudesta. Apokryfikirjallisuudella hän perustelee tosin pikemminkin varhaiskristittyjen kunnioitettavaa suhtautumista eläimiä kohtaan kuin itse Jeesuksen asenteita. Toisaalta hän tulee sillä tavoin osoittaneeksi, että kristittyjen asenteisiin kuului jo varhain eläinten hyvä kohtelu.</p> <p>Linzey käsittelee Jeesuksen käytöksen ja puheen lisäksi varsin paljon tämän ruokavaliota. Hänestä nimitäin olisi ristiriitaista, jos Jeesus olisi syönyt eläimiä. Linzey'n mielestä uskottavin teoria vaikuttaa olevan, että Jeesus söi kalaa lähinnä olosuhteiden pakosta.</p> <p>Linzey'n mukaan eläinten oikeuksia ei ole alun perin kirjoitettu näkyviin kanoniseen Raamattuun, koska tekstit olisivat saattaneet rohkaista eläinten palvomiseen, joka oli varsin yleistä kristinuskon syntyä ympäröineessä kulttuurissa. Eläimet otettiin kuitenkin huomioon esimerkiksi monien pyhimysten teksteissä. Hänen mielestään syy eläimiä välineellistävään kristinuskoon on ennen kaikkea Tuomas Akvinolaisen opetuksissa, sillä tämä antoi keskiajalla teologisen viitekehyksen luonnollisen orjuuden olemassaololle. Varhaisempaan kristinuskoon kuului kuitenkin eläinten oikeuksien kunnioittaminen, ja siksi se olisi otettava mukaan myös nykyiseen kristilliseen perinteeseen.</p> <p>Linzey'n mielestä kirkot voivat edistää eläinten oikeuksia muun muassa ottamalla eläimet huomioon liturgiassa ja rukouksissa. Hän ei pidä eläinliturgioiden käyttöönottoa kristillisenä velvollisuutena, vaan keinona saavuttaa haluttu tavoite. Yksittäiset ihmiset voivat puolestaan toteuttaa eläinoikeusvelvollisuuksiaan esimerkiksi lopettamalla eläineettisesti epäilyttävien tuotteiden käyttämisen ja näyttämällä esimerkkiä toisilleen. Ihmisten pelot eläinoikeuksien toteutumisen vaikutuksista ovat Linzey'n mielestä liioiteltuja, ja hän huomauttaa, että tutkimusten mukaan näiden oikeuksien edistäminen lisää myös ihmisoikeuksien kunnioittamista.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että Linzey'n mielestä eläinten oikeuksien edistäminen on kristillinen velvollisuus, koska siten kunnioitetaan Jumalaa oikealla tavalla ja toteutetaan Jumalan ihmisille antamaa tehtävää maapallolla.</p>			
Avainsanat – Keywords Eläinteologia, Andrew Linzey, kristillinen etiikka, eläinten oikeudet, kristilliset velvollisuudet			

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Theology		
Tekijä – Author Laura Alisa Witick				
Työn nimi – Title Animal loving God. Andrew Linzey's theological reasoning for furthering of animal rights as a Christian obligation.				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Systematic Theology	Kandidaatintutkielma	11.6.2015	74	
	Pro gradu -tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
	Sivuainetutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>Andrew Linzey is an Anglican priest and the Professor of Ethics, Theology and Animal Welfare at the Oxford Centre for Animal Ethics. Linzey strongly believes that the furthering of animal rights is a Christian obligation. My research project is to find out Linzey's theological reasoning for that obligation.</p> <p>Linzey believes that God created animals for independent purposes, not so much for the nourishment of humans or for consumer goods. He bases his views above all on the story of creation, where all beings are depicted as vegetarians. Because humans didn't have permission to eat animals then despite their rule over creation, Linzey deduces that the rule of humans cannot focus on killing or usage of any created being without a good reason. The nature of domination Linzey instead explains to be a protective rule, which he likens to the power relationship between an adult and a child. According to him, to act as the image of God means the ability of humans to intermeditate the love of God.</p> <p>Fall of man changed the mutual relationships between the created, but because humans retained their ability of moral thought, animals were left within the domain of their responsibility. Despite this, God had to give humans the permission to use animals as nourishment. The permission was a concession before the fall of man or a necessity for the survival of the species in a fallen world. It encases only the killing for absolute necessity, but this necessity does not appear much nowadays in western countries, where it is easy to live as a vegetarian.</p> <p>The actualization of animal rights is also the actualization of Gods rights according to Linzey, since in this way people would honor God as the Creator of all life. Linzey also thinks that with his acts and words, Jesus leads people to defend animal rights. He presents examples of Jesus not only from the canonical gospels, but also from apocryphal literature. Although, with the apocryphal literature he reasons the respectful attitude of early Christians towards animals rather than the stances of Jesus. On the other hand, this way he shows that the good treatment of animals was already a part of early Christianity.</p> <p>In addition to the words and actions of Jesus, Linzey also handles quite a lot the diet of Jesus. This is because he thinks that it would be contradictory if Jesus had eaten animals. He believes that the most plausible theory would be that Jesus ate fish mainly because of necessity.</p> <p>Linzey thinks that the animal rights weren't written into the biblical canon, because such texts could have encouraged people to worship animals, which was quite common in the culture surrounding the birth of Christianity. Animals were nonetheless taken into account for example in the texts of many saints. Linzey finds the reason for the animal objectifying Christianity above all in Thomas Aquinas, who during the Middle Ages favored the Aristotelian view of natural slavery. Nonetheless, respect towards animal rights was a part of the earliest Christianity and because of this it should be taken up into the current Christian tradition.</p> <p>Linzey thinks that churches could advance animal rights, for example, by taking animals into account in the liturgy and in prayers. He does not think that the use of animal liturgies is a Christian duty, but a way to attain the desired goal. People can carry out the Christian responsibilities, among other things, by discontinuing the use of animal ethically dubious products. People's fears of the realization of animal rights are exaggerated in Linzey's opinion, and he points out that according to studies, the advancement of these rights also increases the respect towards human rights.</p> <p>This study shows that in Linzey's opinion the furthering of animal rights is a Christian obligation, because then God is respected in the right way and the mission given to humans by God is carried out.</p>				
Avainsanat – Keywords				
Animal theology, Andrew Linzey, Christian ethics, animal rights, Christian obligations				

Omistettu Vילהille, joka inspiroi minut tähän aiheeseen.

SISÄLLYS

I JOHDANTO	1
1. Johdatus eläinoikeuskeskusteluun	1
2. Andrew Linzey ja eläinteologia	3
3. Tutkimustehtävä sekä tutkimuksen metodi ja rakenne	5
4. Tutkimuksen aineisto sekä aikaisempi tutkimus aiheesta	6
II ELÄINTEN HENGELLINEN ASEMA	9
1. Eläimet ja luomistyö	9
2. Eläimet ja syntiinlankeemus	12
3. Eläimet ihmisten ravintona ja hyödykkeinä	14
4. Lyhyesti Linzey'n raamatuntulkinnasta.....	19
III IHMISTEN HENGELLINEN ASEMA	22
1. Ihminen Jumalan kuvana	22
2. Jeesus esimerkkinä ihmisille.....	24
<i>a. Jeesus kanonisissa evankeliumeissa</i>	24
<i>b. Jeesus apokryfisessä kirjallisuudessa</i>	29
3. Jeesuksen ruokavalio	33
<i>a. Jeesus vegetaristina</i>	33
<i>b. Jeesus sekasyöjänä</i>	36
IV ELÄINTEN OIKEUDET KIRKON TOIMINNASSA	38
1. Eläinten oikeudet kristillisessä traditiossa	38
<i>a. Negatiivinen suuntaus</i>	38
<i>b. Positiivinen suuntaus</i>	42
2. Kirkon velvollisuudet eläimiä kohtaan	44
3. Teologia eläinten oikeuksien edistämisen tehokeinona.....	48
V ELÄINTEN OIKEUDET YHTEISKUNNAN TOIMINNASSA	50
1. Kritiikki eläinaktivisteja kohtaan.....	50
2. Ihmiskeskeisyys eläinoikeuskeskustelussa	52
3. Kritiikki eläimiin kohdistuvia käytäntöjä kohtaan	54
VI YHTEENVETO JA TUTKIMUSTULOKSET	56
1. Yhteenveto	56
2. Tutkimustulokset ja jatkotutkimusmahdollisuudet.....	59

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	61
Lähteet	61
Kirjallisuus.....	61
Internet-lähteet.....	64

LIITE 1: Jeesus parantaa muulin

LIITE 2: Kaiken luodun jähmettyminen Jeesuksen syntyessä

LIITE 3: Jeesus luo varpusia

LIITE 4: Jeesuksen syntymä eläinten läsnä ollessa

LIITE 5: Jeesus – eläinmaailman rauhan sanansaattaja

LIITE 6: Jeesus leikkii leijonien kanssa

I JOHDANTO

1. Johdatus eläinoikeuskeskusteluun

Suhtautuminen eläimiin on muuttunut vuosikymmenten aikana melkoisesti. Vaikka 1600-luvulla eläneen René Descartesin tulkinta eläimistä ajatuksettomina, mekaanisia ja tiedostamattomina olentoina saavutti aikoinaan laajaa suosiota länsimaissa,¹ nykyään tuskin kukaan kieltää eläinten *tuntoisuutta*², eli kykyä tuntea ja kokea.³ Eläimiin ei ole järkevää suhtautua ihmisten kaltaisina esimerkiksi järkeilynsä tai analyttisyytensä suhteen,⁴ mutta monien lajien on todettu olevan itsensä tiedostavia yksilöitä, jotka voivat esimerkiksi masentua tai ahdistua.⁵ Tunteiden ja itsensä tiedostamisen lisäksi eläimillä on todistettu olevan myös abstrakteja kykyjä, joiden viimeaikainen paljastuminen on hämmästyttänyt tutkijoita. Esimerkiksi eläinten kognitiiviseen tietoisuuteen erikoistunut tohtori Rosa Rugani kollegoineen havaitsi kananpojilla olevan matemaattisia kykyjä.⁶

Myös Suomessa eläinten persoonallisuuteen ja tuntoisuuteen on kiinnitetty huomiota, minkä seurauksen niiden oikeudet ovat alkaneet kiinnostaa entistä useampaa. Kiinnostuksen huomaa ensinnäkin lisääntyneestä vegetaristien määrästä: vaikka eläimiä käytetään muun muassa lihateollisuudessa enemmän kuin koskaan ennen,⁷ tällä hetkellä 0,5–3 prosenttia suomalaisista on kasvissyöjiä ja määrän ennustetaan kohoavan entisestään.⁸ Kasvissyönnin suosio ei silti ole välttämättä suoraan yhteydessä eläinten oikeuksien puolustajien määrään, sillä ruokailutottumuksiin vaikuttavat eettisten syiden lisäksi muun muassa terveydelliset ja ekologiset syyt. Koska samaan aikaan vegetarismien yleistyvyyden kanssa monien ympäristö- ja eläinsuojelujärjestöjen jäsenmäärä on kuitenkin kasvanut, voidaan päätellä eettisten syiden olevan ainakin osatekijänä kasvisruokavalion suosion kasvulle.⁹

Edellisten ohella ei liene yllätys, että kirjallisuudenkin piirissä eläinten oikeuksia on pidetty ajankohtaisena aiheena. Elina Lappalaisen tietokirja *Syötäväksi*

---

¹ Aaltola 2004, 32–33.

² Engl. *sentient*. Sana ”tuntoinen” on vakiintunut käännös. Ks. esim. Aaltola 2004, 47.

³ Linzey 2014a, 1.

⁴ Ks. esim. Morero 2009, 170.

⁵ Aaltola 2004, 72–75.

⁶ Priftis *et al.* 2015.

⁷ Ks. esim. Aaltola 2004, 13–14; Kotieläintuotanto 2011.

⁸ Vinnari 2010, 123–124.

⁹ Ks. esim. Animalian toimintakertomukset; SEYn vuosikertomukset.

kasvatetut – miten ruokasi eli elämänsä voitti sekä Tieto-Finlandia-palkinnon että Kanava-tietokirjatunnustuspalkinnon vuonna 2012.¹⁰

Kasvava kiinnostus eläinten oikeuksiin näkyy kirjallisuuspalkintojen ja kasvissyönnin sekä eläinsuojelujärjestöjen suosion lisäksi lainsäädännössä. Uudistettu eläinsuojelulaki on paraikaa viritteillä, ja se on tarkoitettu annettavaksi hallitukselle vuonna 2015.¹¹ Eläinsuojelulakiin pyritään kirjaamaan ylös muun muassa eläinten itseisarvo, sillä nykyisessä Suomen lainsäädännössä eläimet on esitetty esineisiin verrattavana omaisuutena. Itseisarvon lisääminen lainsäädäntöön tarkoittaisi, että ihmisiä ei olisi velvoitettu ainoastaan olemaan tuottamatta eläimille turhaa kärsimystä vaan lisäksi edistämään niiden hyvinvointia.¹²

Vuonna 1986 hyväksytyyn Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virsikirjaan sisältyy virsi 463, *Kanssa luomakuntansa*, jonka kolmannessa säkeistössä näytetään ottavan kantaa kristilliseen vastuuseen luontoa ja eläimiä kohtaan:

Luonnon varjelijaksi
Luoja meidät tarkoitti,
liittoon pienten, suurien,
heikkojen ja vahvojen.
Ihmissuku yksinään
pystyy ylpeydessään
Luojan liiton särkemään.

Keskustelu eläinten itseisarvosta ja oikeuksista onkin heijastunut Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja herättänyt kiihkeää keskustelua, millaisena kirkon roolin pitäisi näkyä sen piirissä. Lehti- ja internet-artikkeleissa esiintyy muun muassa seuraavia kysymyksiä: Saako eläimen haudalla olla risti,¹³ saako koiria tuoda kirkkoon¹⁴ tai minkälainen kanta kirkolla pitäisi olla turkistarhaukseen¹⁵.

Kristillinen suhtautuminen eläimiin on puhuttanut lisäksi maailmalla. Vuonna 1983 Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksessa Kanadan Vancouverissa käynnistyi ekumeeninen ORLE-prosessi, jossa kirkot sitoutuivat oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden edistämiseen. Prosessissa otettiin huomioon eläinten ja ihmisten yhtäläinen asema luotuina. Vuonna 1989 Euroopan ekumeenisessa yleiskokouksessa Baselissa kerrottiin osallistujien iloitsevan tahoista, jotka työskentelevät yhteiskunnassa ja kirkossa jokaisen luodun oikeuksien

¹⁰ Ks. esim. *Syötäväksi kasvatetut* 2014.

¹¹ Eläinsuojelulaki 2014.

¹² Eläimen itseisarvo 2014. Eläinten itseisarvo tunnustetaan mm. Alankomaiden, Norjan ja Sveitsin lainsäädännössä, joista viimeksi mainitussa eläintä ei enää määritellä esineeksi ollenkaan. Ks. esim. Aarbakke 2012, 7–8.

¹³ Järvenpää 2012.

¹⁴ Tarkkanen 2014.

¹⁵ Pesonen 2009.

syvemmän kunnioituksen puolesta,¹⁶ ja vuoden 1990 erityisistunnossa Soulissa taas korostettiin Jumalan tekemää liittoa ihmisten ja eläinten kanssa. Loppuasiakirjassa päästiin tulokseen siitä, ettei luomakuntaa pitäisi nähdä pelkästään ihmisen hyödyntämisen näkökulmasta.¹⁷

Eläinten ja ihmisten filosofisen tai teologisen suhteen pohtiminen ei sinänsä ole uusi asia, sillä monet tunnetut filosofit ja teologit ovat käsitelleet kirjoituksissaan eläinten ja ihmisten asemaa.¹⁸ Yksi monipuolisimmin aiheeseen perehtyneistä on kuitenkin anglikaanipappi Andrew Linzey, joka on vuodesta 1976 saakka ottanut kirjoituksissaan kiihkeästi kantaa siihen, millainen rooli kirkolla ja kristityillä pitäisi olla nimenomaan eläimiä kohtaan. Hän korostaa kirjoituksissaan eläinten oikeuksiin liittyviä teologisia lähtökohtia, ja pitää eläinten oikeuksien puolustamista jokaisen kristityn velvollisuutena. Aiheen tutkiminen on ajankohtaista ja tärkeää, koska kysymys eläinten oikeuksista kristillisenä vastuutehtävänä on jo herättänyt keskustelua, ja Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta saatetaan tulla tulevaisuudessa toivomaan entistä määritellympää kantaa ja roolia eläinoikeuskeskusteluun.

2. Andrew Linzey ja eläinteologia

”There is a strong Christian duty to care for animals,”¹⁹ kirjoittaa Linzey. Hän on brittiläinen anglikaanipappi ja teologi, joka toimii perustamassaan *Oxfordin eläineettisessä keskuksessa*²⁰ teologian, etiikan ja eläinten hyvinvointitutkimuksen professorina.²¹ Eläineettisen keskuksen tarkoituksena on tuoda huoli eläinten hyvinvoinnista akateemiseen keskusteluun.²² Linzey’n pyrkimys taas on keskustelun myötä muuttaa kristittyjen suhtautumista eläimiin, sillä hänen mukaansa useat kristityt pitävät eläimiä vain Jumalan luomina ihmisen käyttötavaroina eivätkä itseisarvoisina olentoi-

---

¹⁶ Lappalainen *et al.* 1992, 11.

¹⁷ Lappalainen *et al.* 1992, 85–86; Veikkola 2007, 26–29.

¹⁸ Esimerkiksi Linzey mainitsee kirjoissaan useita eläinaiheita käsitelleitä filosofeja, kirjailijoita ja teologeja, joita ovat muun muassa Platon, Aristoteles, Tuomas Akvinolainen, René Descartes, Thomas Hobbes, John Locke, Gottfried Leibniz, George Berkeley, John Wesley, David Hume, Jean-Jacques Rousseau, Immanuel Kant, Jeremy Bentham, John Stuart Mill, Friedrich Nietzsche, Karl Barth ja C. S. Lewis. Ks. esim. Linzey 1995, 36; Linzey 2009b, 80.

¹⁹ Linzey 2014b, 139.

²⁰ Engl. *Oxford Centre for Animal Ethics*.

²¹ Linzey 2014d, 297. Linzey on lisäksi Oxfordin yliopiston teologisen tiedekunnan jäsen, Winchesterin yliopiston kunniatohtori, Chicagon Saint Xavierin yliopiston erityisprofessori sekä Indianan Graduate Theological Foundation -yhdistyksen ensimmäinen eläinetiikan professori. Ks. Linzey 2014d, 297.

²² Linzey 2009a, xix.

na.²³ Heikompien puolustaminen on kristillinen velvollisuus, ja juuri sitä Linzeylle on myös eläinten oikeuksien puolustaminen.²⁴

1990-luvulla Linzey kehitti eläinten oikeuksiin liittyvälle teologialle täysin oman termin, *eläinteologian*.²⁵ Linzey kertoo, että häntä pidetään monesti vain yhden asian ihmisenä eläinteologiaan keskittymisensä vuoksi, mutta huomauttaa siten, ettei eläinteologia ole vain yksi asia, vaan sitä voidaan tutkia monelta eri kantilta. Hän itse tutkii kuinka eläimiin suhtaudutaan muun muassa Uudessa ja Vanhassa testamentissa ja kuinka eläinaiheita on huomioitu kirkon historiassa.²⁶ Lisäksi hän on toimittanut ja julkaissut kirjoja, joissa käsitellään kattavasti myös muiden uskontojen kuin kristinuskon suhdetta eläimiin.²⁷ Vaikka voisi kuvitella, että eläinteologiaksi lasketaan kaikki eläimiin liittyvä teologinen tutkimus, Linzeyn mukaan eläinteologialla on vahvasti eettinen sisältö. Hän kirjoittaa, että melkein kaikki tärkeät uudistusliikkeet ovat saaneet alkunsa teologian vaikutuksesta, ja jatkaa, että nykyaikana tarvitaan kipeästi uutta teologiaa, joka antaa äänen eläinten asialle.²⁸

Siitä huolimatta, että Linzey kokee olevansa vankkumaton eläinten oikeuksien kristitty puolestapuhuja, hän kritisoi voimakkaasti sekä Englannin kirkkoa että eläinoikeusliikkeitä. Tämä on ollut joidenkin hänen lukijoidensa mielestä ristiriitaista, mutta Linzey itse toteaa, että nimenomaan rakastamiaan asioita on pakko kritisoida eniten.²⁹ Ristiriitaisuuden tunnetta on kenties lisännyt myös se, että Linzeyn kirjoitustyyliin kuuluu vahvojen, tunneperäisten ilmaisujen käyttö, joilla hän pyrkii tehostamaan viestinsä sanomaa. Linzeyn kirjoitukset perustuvat suurelta osin vastaargumentaatioon, ja sen vuoksi hänen teoksissaan onkin nähtävissä keskustelua monien tahojen ja yksittäisten henkilöiden kanssa.

Linzey on tunnettu pääosin eläinteologiaa koskevasta kirjallisuudestaan, mutta hän itse painottaa olevansa kiinnostunut myös muista maailman epäkohdista.³⁰ Hänen tuotantoonsa kuuluu teoksia, jotka koskevat muun muassa sotaa, väkivaltaa, lasten oikeuksia ja homoseksuaalien asemaa. Linzey kuitenkin kokee, ettei eläinten oikeuksia puolustavia ihmisiä ole vielä tarpeeksi, minkä takia hänet on ikään kuin pa-

---

²³ Linzey 2009a, 13.

²⁴ Linzey 1995, 75.

²⁵ Ks. esim. Laitila 2007, 184. Laitila on huomioinut termin käytön aloittamisen ajankohdan kirjallisuudessaan.

²⁶ Linzey 2009a, xiii.

²⁷ Ks. ennen kaikkea Linzey 2014.

²⁸ Linzey 2009a, 103.

²⁹ Linzey 2009a, xviii.

³⁰ Ks. esim. Linzey 2009a, xiii.

kotettu keskittymään pääosin eläinteologiaan.³¹ Eläimiin keskittyvä teologia kun on Linzeyn mielestä vielä lapsenkengissä.³²

3. Tutkimustehtävä sekä tutkimuksen metodi ja rakenne

Tutkimustehtäväni on selvittää Linzeyn teologiset perusteet eläinten oikeuksien edistämiseksi kristillisenä velvollisuutena. Etsin siis syitä sille, miksi Linzey pitää eläin-oikeuksien edistämistä ihmisten teologiseen rooliin kuuluvana velvollisuutena. Metodina käytän systemaattista analyysia, etenkin argumentaation ja edellytysten analyysia. Toisin sanoen jäsenän ja tarkastelen Linzeyn argumentaatiota ja sen loogisuutta kohta kohdalta, ja etsin sen taustalla olevia käsityksiä ja ajatuksia.³³

Linzeyn tulkinta tutkimustehtävässä käytetyistä käsitteistä, eli kristillisistä velvollisuuksista ja eläinten oikeuksista, tulee tarkentumaan tutkimuksen edetessä. Velvollisuudet ja oikeudet ovat molemmat abstrakteja ja filosofisia käsitteitä, joten niiden tarkka määrittäminen on vaikeaa, ellei peräti mahdotonta. Molempien ilmiöiden olemassaolo voidaan jopa täysin kyseenalaistaa moraalisten arvojen kyseenalaistamisen myötä.³⁴ Linzey itse on puolustanut eläinten oikeuksien olemassaoloa muun muassa seuraavasti: ”To believe that a being has rights is to accept that there are moral limits to what we may do to it.”³⁵

Tutkimuksessani käytettävistä käsitteistä on oikeuksien ja velvollisuuksien lisäksi huomioitava *eläinten suojelun* ja *eläinten oikeuksien edistämisen* olevan eri asioita. Eläinten suojelulla tarkoitetaan eläinsuojelulaissa määriteltyjen periaatteiden täyttymistä, kun taas eläinten oikeuksien edistämällä pyritään ajamaan eläimille laajempia oikeuksia kuin mitä laki velvoittaa.³⁶

Olen jaotellut käsiteltävät asiat neljään päälukuun, joita ovat *II Eläinten hengellinen asema*, *III Ihmisten hengellinen asema*, *IV Eläinten oikeudet kirkon toiminnassa* ja *V Eläinten oikeudet yhteiskunnan toiminnassa*. Linzey ei itse tee saman-

---

³¹ Linzey 2009a, xii.

³² Linzey 2009a, xiii.

³³ Jolkkonen 2007, 16–19. Jolkkonen määrittelee argumentaation analyysia mm. seuraavasti: ”Argumentaatioanalyysi rakentuu käsitteiden ja väitteiden analyysin pohjalle ja pyrkii syventämään niitä keskittymällä perusteluihin. Tarkoituksena on selvittää, millainen argumentatiivinen kokonaisuus tarkasteltavaan tekstiin sisältyy. Tärkeää on kiinnittää huomio sekä yksittäisiin perusteluihin että argumentaation kokonaisuuteen.” Jolkkonen 2007, 16. Edellytysten analyysista hän puolestaan kirjoittaa seuraavasti: ”Edellytysten analyysin tarkoituksena on siis selvittää, millaisilla ajatuksellisilla lähtökohdilla, lausutuilla tai lausumattomilla, tarkasteltu teksti voidaan selittää mahdollisimman johdonmukaisesti. Mille fundamentaaliteologisille tai filosofisille lähtökohdille ja edellytyksille teksti rakentuu?” Jolkkonen 2007, 18.

³⁴ Moraalisten arvojen kyseenalaistamisesta ks. esim. Sihvola 2005, 36–38.

³⁵ Linzey 2001, 17.

³⁶ Ks. esim. Klemola 2015.

laista jaottelua kirjoissaan, mutta jaon tekeminen argumentteja koskevien aiheiden välille on mielestäni välttämätöntä, koska silloin sekä väitteiden referoiminen että analysoiminen on johdonmukaisempaa ja helpommin seurattavaa.

Kahdessa ensimmäisessä pääluvussa tutkin ihmisten ja eläinten teologista roolia. Teen havaintoni käsittelemällä Linzey'n tulkintaa eläinten ja ihmisten hengellisestä asemasta Raamatun ja apokryfisten tekstien perusteella, sillä Linzey rakentaa niille argumentaationsa. Tarkastelen muun muassa millaisina eläimet ja ihmiset esitetään niissä, ja millainen hänen mielestään on Jumalan, ihmisten ja eläinten välinen suhde. Tämä on tarpeellista, koska ihmisten teologisen roolin kautta voidaan päätellä myös Jumalan antamista velvollisuuksista.

Kahdessa viimeisessä pääluvussa tarkastelen ensinnäkin Linzey'n ajatuksia eläinten ja ihmisten välisen suhteen muokkaantumisesta kristillisessä traditiossa, ja toiseksi Linzey'n sovellutuksia siitä, kuinka eläinten oikeuksien pitäisi toteutua hänen teologisesta tulkinnastaan käsin kirkon ja yhteiskunnan toiminnassa. En tarkastele velvollisuuksien ja eläinten oikeuksien sisältöä yksityiskohtaisesti, vaan käyn niitä läpi hyvin yleisluontoisesti, koska pääpainoni on selvittää niiden perusteita. Käydessäni läpi velvollisuuksien toteuttamiseen liittyviä argumentteja, saan tarkennettua ihmisten teologiseen rooliin liittyviä piirteitä velvollisuuksien suhteen. Voidaankin sanoa, että kahdessa ensimmäisessä pääluvussa tutkin Linzey'n teoriaa eläinoikeuksien kristillisestä puolustamisesta, ja kahdessa jälkimmäisessä keskityn tämän käytäntöä koskeviin perusteluihin. *VI Yhteenveto ja tutkimustulokset* -luvussa tiivistän tutkimukseni tulokset siitä, mitkä ovat Linzey'n teologiset perusteet eläinten oikeuksien edistämiseksi kristillisenä velvollisuutena, ja pohdin muun muassa jatkotutkimusmahdollisuuksia.

4. Tutkimuksen aineisto sekä aikaisempi tutkimus aiheesta

Linzey on kirjoittanut tai toimittanut kaksikymmentä kirjaa ja yli sata artikkelia, jotka liittyvät eläinten hyvinvointiin ja oikeuksiin.³⁷ Olen valinnut näistä kirjoista lähteikseni yhteensä seitsemän: *Animal Theology* (1995), *Dictionary of Ethics, Theology and Society* (1997), *Animal Rites – Liturgies of Animal Care* (2001), *Animal Rights – A Historical Anthology Book* (2004), *Creatures of the Same God – Explorations in Animal Theology* (2009), *Why Animal Suffering Matters – Philosophy, Theology, and Practical Ethics* (2009) ja *The Global Guide to Animal*

---

³⁷ Linzey 2014d, 297.

Protection (2014). Linzeyn toimittamista julkaisuista käsittelen vain hänen itsensä kirjoittamia artikkeleita.

Pyrin aineistoani valitessani tuomaan tutkimukseeni mahdollisimman monesta eri näkökulmasta kirjoitettua kirjallisuutta, jotta voisin kattavasti analysoida Linzeyn argumentointia. Esimerkiksi *Dictionary of Ethics, Theology and Society* on nimensä mukaisesti sanakirja, kun taas *The Global Guide to Animal Protection* on Linzeyn toimittama maailmanlaajuinen eläinsuojeluopas. *Animal Rites – Liturgies of Animal Care* sisältää liturgioita, jotka ovat sovellettavissa esimerkiksi eläinten siunaamis- tai hautaamistilaisuuksiin ja *Animal Rights – A Historical Anthology Book* luo historiallisen katsauksen eläinten oikeuksiin. Päälähteitani ovat kuitenkin *Animal Theology, Creatures of the same God – Explorations in Animal Theology* sekä *Why Animal Suffering Matters – Philosophy, Theology, and Practical Ethics*, sillä niissä käsitellään kattavimmin syitä eläinten oikeuksien toteuttamiseen.

Tutkimustani lukiessa on otettava huomioon, että lähdekirjallisuus on suhteellisen tuoretta Linzeyn tuotantoa, sillä vanhin valitsemistani teoksista on painettu vuonna 1995, vaikka Linzey on kirjoittanut aiheesta jo vuodesta 1976. Aineiston rajaaminen perustuu muun muassa siihen, että Linzeyn otettua eläinteologia-käsitteen käyttöönsä 1990-luvulla hän alkoi mielestäni tuoda omia ajatuksiaan esiin perustellummin, suoremmin ja laajemmalla mittakaavalla.³⁸

Aikaisempaa tutkimusta eläinteologiasta tai Andrew Linzeystä on tehty varsin vähän. Vaikka Linzey onkin ollut tuottelias kirjoittaja 1970-luvulta lähtien, aiheeseen on paneuduttu tutkijoiden keskuudessa vasta hiljattain. Hänen kirjoistaan on tehty arvosteluja akateemisiin lehtiin, mutta ne koostuvat pääosin Linzeyn kirjoittamien tekstien referoinneista, minkä takia vain yksi niistä antaa tutkimustehtäväni kannalta olennaista tietoa. Suomessa Linzeyn nimi ja termi *eläinteologia* mainitaan muutamissa luonto- ja eläinaiheita käsittelevissä kirjoissa³⁹ ja ainakin yhdessä rippikoulumateriaalissa.⁴⁰ Lisäksi Laura Poutanen on tehnyt vuonna 2006 pro gradu -tutkielmansa Linzeystä Helsingin yliopistossa.⁴¹

Poutasen tarkoituksena oli tiivistää tutkimukseensa koko Linzeyn eläineettinen ajattelu.⁴² Hän keskittyi tarkastelemaan Linzeyn etiikan tulkintaa kokonaisuudessaan, ja teki sen jaotteleamalla tutkimuslukunsa triniteetin persoonien mu-

³⁸ Mm. Laura Poutanen on pro gradu -tutkielmassaan huomioinut joitain Linzeyn ajattelumallin muutoksia varhaisemman ja myöhemmän tuotannon väliltä. Ks. esim. Poutanen 2006, 8–9.

³⁹ Ks. esim. Laitila 2007, 184; Kainulainen 2009, 79.

⁴⁰ Pihkala 2015, 4–7.

⁴¹ Poutanen 2006.

⁴² Poutanen 2006, 3.

kaan: Poutanen käsitteli huomioitaan Linzeyn etiikasta Isän huolenpidon etiikan, Pojan uhrautumisen etiikan sekä Pyhän Hengen rauhan ja vapauttamisen etiikan kautta. Tutkimuksessani toistuvat monet Poutasen käyttämät teemat, mutta näkökulmani on suppeampi, sillä keskityn ainoastaan tarkastelemaan Linzeyn argumentteja siitä, miksi kristittyjen on puolustettava eläinten oikeuksia. En Poutasen tavoin esimerkiksi kuvaile laajasti, millaisia eettisiä ongelmia eläinten oloissa on, vaan havainnoin ainoastaan, miksei eettisiä epäkohtia Linzeyn kristinuskoon pohjautuvan käsityksen mukaan saisi olla. Toisin sanoen tutkimukseni antaa Poutasen tutkimukseen verrattuna kapeamman kuvan eläinteologiasta kokonaisuutena, mutta laajemman näkökulman eläinteologian perusteista. Lisäksi käytössäni oleva kirjallisuus on osittain uudempaa kuin Poutasella, mikä mahdollistaa joidenkin Linzeyn esittämien käsitysten yksityiskohtaisemman tarkastelun. Täten tutkimukseni täydentää Poutasen tutkimusta.

Tulen jäljittelemään tutkimuksessani useita Poutasen esittämiä linjauksia käännosten suhteen, jotta suomennokset pysyisivät mahdollisimman yhtenäisinä. Poutanen esimerkiksi kääntää englannin sanan *creature* muotoon *luotu*, vaikka huomauttaa, että luodulla tarkoitetaan suomen kielessä usein kaikkea luotua kasveista ihmisiin ja koko maapalloon, kun taas sanalla *creature* viitataan nimenomaan eläimiin ja ihmisiin.⁴³

Viitatessani sekä eläimiin että ihmisiin, olen päättänyt Poutasen tapaan käyttää *ne*-pronominia samoista syistä kuin hänkin:

Suomen kielessä ei ole persoonapronominia, jolla voisi luontevasti viitata joukkoon, joka koostuu sekä ihmisistä että eläimistä. Englannin *they* on monikäyttöisyydessään yksinkertaisempi. Päädyin käyttämään muotoa ”*ne*” ”heidän” sijaan sen vuoksi, että luotujen keskuudessa eläimillä on suuri määrällinen enemmistö ihmisiin nähden. Olisi tuntunut teennäiseltä personifioinnilta puhua kaikista luoduista heinä.⁴⁴

Lisäksi tulen selvyuden vuoksi käyttämään sanaa *eläimet* kaikista muista eläimistä paitsi ihmisistä, vaikka ihminenkin on biologisesti tarkasteltuna eläin. Raamattua lainatessani käytän vuoden 1992 raamatunkäännöstä.

---

⁴³ Poutanen 2006, 6.

⁴⁴ Poutanen 2006, 9.

II ELÄINTEN HENGELLINEN ASEMA

Koska kristinuskon näkemyksen mukaan Raamattu sisältää Jumalan ilmoituksen, ei liene yllätys, että kyseinen kirjakokoelma on Linzey'n argumentaatiossa keskeisellä paikalla. Ilman Raamatun tekstien tuntemista eläinoikeuksien edistämistä ei voisi edes harkita esitettävän kristillisenä velvollisuutena, minkä takia tutkimustehtävän kannalta on hyödyllistä kartoittaa Linzey'n ajattelussa esiintyvä eläimille annettu raamatullinen rooli. Linzey käsittelee ennen kaikkea luomis- ja syntyinlankeemuskerromuksia. Ne ovat hyvin keskeisiä tarinoita kristinuskon kannalta, sillä niissä määritellään koko Raamatun kattava ihmis- ja eläinkuva.

1. Eläimet ja luomistyö

Linzey käsittelee eläinten roolia luomiskertomuksessa vertailemalla eläinten ja ihmisten yhtäläisyyksiä. Hän kirjoittaa, että eläimet ja ihmiset on tehty samana päivänä,⁴⁵ kummallakin on Jumalalta saatu elämä, *nefes*, ja molemmat ovat Pyhän Hengen kautta luotuja. Hän jatkaa, että molemmat luodaan Raamatussa samankaltaisia tarkoituksia varten, elämään toistensa rinnalle.⁴⁶ Ihmiset ja eläimet ovat Linzey'n sanoin samaa luotua ”ainetta”.⁴⁷

Samankaltaisuuksien kautta Linzey päätelee, että eläimillä on ihmisten tavoin henkilökohtainen suhde Jumalaan sekä oma paikkansa ja arvonsa maailmassa.⁴⁸ Hän painottaakin, että eläimet, kuten ihmisetkin, on luotu ainoastaan Jumalalle, eikä hyödykkeiksi toisilleen.⁴⁹

Luomiskertomuksessa ihmisille ja eläimille annetaan samankaltaisuudesta huolimatta kuitenkin hyvin erilainen asema. Jumala luo ihmisen kuvakseen, hallitsemaan eläimiä:

Jumala sanoi: "Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu." Ja Jumala loi ihmisen kuvak-

⁴⁵ Linzey 1995, 34. Ensimmäisessä luomiskertomuksessa Jumala luo merenelävät ja linnut viidentenä päivänä, kun taas maaeläimet ja ihmiset kuudentena päivänä (1. Moos. 1:20–26). Linzey ei huomii lähdekirjallisuudessa toista luomiskertomusta, jonka mukaan eläimet luodaan vasta miehen luomisen jälkeen, ja nainen sen sijaan luodaan viimeiseksi (1. Moos. 2:7–23).

⁴⁶ Linzey 2009a, xii.

⁴⁷ Linzey 2009a, 93. Engl. *creaturely* "stuff".

⁴⁸ Linzey 2009a, xii–xiii.

⁴⁹ Linzey 1995, 24. "If the question be asked 'What is creation for?' or 'Why do animals exist?' there is only one satisfactory theological answer. Creation exist for its Creator. Years of anthropocentrism have almost completely obscured this simple but fundamental point. What follows from this is that animals should not be seen simply as means to human ends."

seen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät. Jumala siunasi heidät ja sanoi heille: "Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa ja ottakaa se valtaanne. Vallitkaa meren kaloja, taivaan lintuja ja kaikkea, mikä maan päällä elää ja liikkuu." (Moos. 1: 26–28)

Linzey kirjoittaa lähes jokaisen kristityn tietävän, että ihmisille annetaan hallintavalta eläimiä kohtaan. Miltei kukaan heistä ei kuitenkaan ole tietoinen siitä, että jo seuraavassa jakeessa Jumala määrää ihmiset kasvissyöjiksi: "Jumala sanoi vielä: 'Minä annan teille kaikki siementä tekevät kasvit, joita maan päällä on, ja kaikki puut, joissa on siementä kantavat hedelmät. Olkoot ne teidän ravintonanne.'" (1. Moos. 1:29)⁵⁰ Tätä alkutilan kasvisruokavaliota Linzey korostaa lukuisia kertoja kirjallisuudessaan, ja sillä on keskeinen asema hänen argumentoinnissaan.⁵¹

Kasvisruokavalion kautta voidaan Linzeyn mielestä päätellä vähintäänkin se, ettei eläimiä voitu alun perin luoda ihmisen ravinnoksi, koska Jumala antoi luvan eläinten syömiseen vasta vedenpaisumuskertomuksen jälkeen.⁵² Alkuperäiseen hallintavaltaankaan ei toisin sanoen voinut kuulua eläinten tappaminen. Luomakunnan hallitseminen ei Linzeyn mukaan tarkoita tyranniaa, vaan ihmiset on asetettu maan päälle huolehtimaan Jumalan luomista olennoista ja vartioimaan niitä.⁵³ Linzey myöntää, ettei luomistyö välttämättä ole tasapuolista, ja siinä on hänen mielestään nähtävissä hierarkiaa. Tätä hierarkiaa hän vertaa muun muassa lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen: Vanhemman on pakko hallita lastaan, koska se tuo lapselle suojaa ja turvaa.⁵⁴

Linzey ei tee suurta eroa Jumalan kuvana toimimisen, ihmisten hallintavallan tai ihmisten ainutlaatuisuuden välille, vaan selittää niitä vahvasti toisiinsa liittyvinä ja samankaltaisina asioina:

Far from being a simple reinforcement of human supremacy, this view requires us to view human specialness as consisting (at least in part) in exercising God-like power over animals – a power that also requires God-like responsibility. "Dominion" in this context is far from the despotism it suggests to human ears; rather, it is a limited and accountable authority: limited, because humans are to represent God's own benevolent care for other creatures, and accountable because humans are uniquely responsible to God how they exercise that authority. [– – –]. In short, humans have to be that kind of unique creature (in terms of possessing a spiritual and moral sense that animals do not possess) in order to care for creation as God intended.⁵⁵

---

⁵⁰ Linzey 2009a, 12.

⁵¹ Ks. esim. Linzey 1995, 125.

⁵² Linzey 1995, 126. Kasvisruokavaliota käsitellään kattavammin luvussa II 3.

⁵³ Linzey 2009a, xii.

⁵⁴ Linzey 1995, 36–37; Linzey 2009b, 30–34; 36–37.

⁵⁵ Linzey 2009b, 29. Lainauksessa Linzey viittaa emeritusprofessori David A. Clinesin näkemykseen siitä, mitä Jumalan kuvana toimiminen tarkoittaa. Clines kirjoittaa seuraavasti: "That man is God's

Jumalan kuvana toimiminen on toisin sanoen jumalallista välittämistä, hallitseminen tuon välittämisen osoittamista ja ihmisen ainutlaatuisuus kykenemistä kahteen edellä mainittuun. Linzey tiivistää päätelmänsä siten, että ihmisten ainutlaatuisuus on palvelemista, jota ihmisten on osoitettava eläimille: “The uniqueness of humanity consists in its ability to become the servant species.”⁵⁶ Mielenkiintoista on, ettei Linzey kerro mitään eläimiä palveleminen koskee. Esimerkiksi etanoiden ja hyönteisten kohtelemisen hän nimeää toisessa kontekstissa niin kutsutuksi harmaaksi alueeksi, eikä halua ottaa kantaa lasketaanko ne tuntuiksi eläimiksi tai onko ihmisellä esimerkiksi oikeutta käyttää niitä ravintonaan.⁵⁷ Toisin sanoen Linzey vaikuttaa ajattelevan, että myös eri eläinlajien kesken on olemassa hierarkiaa, mutta niillä ei ole kuitenkaan samanlaista palveluvollisuutta toisiaan kohtaan kuten ihmisillä.⁵⁸

Tutkimustehtävän kannalta tärkeimmät huomiot eläinten asemasta luomissa ovat ennen kaikkea Linzey'n käsitykset ihmisen vallankäytön sisältämisestä velvollisuuksista. Linzey ei kiellä ihmisten hallintavaltaa, mutta kääntää hallinnan luonteesta syntyvän ensivaikutelman täysin pääläelleen vedotessaan ihmisten palvelutehtävään. Luomiskertomuksen avulla hän voi lisäksi päätellä annetun vallan luonteesta, ettei siihen kuulunut eläinten käyttäminen ruokana.⁵⁹

Linzey antaa luomiskertomukselle paljon huomiota kirjallisuudessaan, ja siihen liittyvillä huomioillaan hän pyrkii todistamaan Jumalan välittävän eläimistä. Perustelu on tärkeässä asemassa eläinoikeuksia tarkastellessa, sillä Linzey väittää useiden kristittyjen ajattelevan, että Jumala on täysin välinpitämätön eläimiä kohtaan. Linzey ajattelee, että mikäli Jumala ei välittäisi eläimistä, ei kristittyjenkään tarvitsisi vaivata päätään niiden oikeuksilla. Jos eläimet taas olisivat Jumalalle tärkeitä, pitäisi niiden hyvinvoinnin olla tärkeitä myös kristityille.⁶⁰

---

image means, that he is the visible representative of the invisible, bodiless God; he is the representative rather than the representation. The image is to be understood not so much ontologically as existentially: it comes to expression not in the nature of man so much as in his activity and function. This function is to represent God's lordship to the lower orders of creation. The dominion of man over creation can hardly be excluded from the content of the image itself.” Ks. Linzey 2009b, 28–29.

⁵⁶ Linzey 1995, 57.

⁵⁷ Linzey 1995, 74.

⁵⁸ Jumalan kuvana toimimista ja ihmisen hallintavaltaa käsitellään tarkemmin luvussa III 1.

⁵⁹ Linzey 2009b, 15.

⁶⁰ Linzey 2001, 13; Linzey 2009a, 83.

2. Eläimet ja syntiinlankeemus

Käymällä läpi Linzey'n tulkintaa syntiinlankeemuksesta hahmotetaan tarkemmin hänen käsitystään siitä, kuinka luodut toimivat langenneessa maailmassa. Paratiisin rauhassa ihmisten alkuperäinen tarkoitus luomakunnan suojelijana nimittäin vaikuttaa jopa helpolta tehtävältä, kun taas langenneen maailman eläinten suojeleminen herättää kysymyksiä.

Linzey kirjoittaa, että monet kristityt korostavat luonnon itsessään olevan hyvä ja toimivan juuri sillä tavoin kuin Jumala on sen tarkoittanut toimivaksi. Samaan aikaan luontoon yhdistetään kuitenkin myös negatiivisia ominaisuuksia, kuten arvaamattomuus, julmuus ja syö tai tule syödyksi -periaate. Linzey ottaa esimerkiksi tuotteliaan ekoteologin Jay B. McDanielin kirjoittaman tekstin ystävästään, joka oli nähnyt ”luonnon kauhunäytelmän” siitä, kuinka miekkavalaat olivat systemaattisesti pahoinpidelleet harmaavalasta. McDanielissa tapaus herätti kysymyksen siitä, kummalla puolella Jumala tilanteessa oli.⁶¹ Linzey'n mielestä kyse ei kuitenkaan ollut Jumalan tarkoittamasta luonnon kiertokulusta, vaan hänen mukaansa syntiinlankeemus vaikuttaa myös eläimiin.

Linzey siteeraa Eric Mascallia ja kuvailee, kuinka ihmisten syntiinlankeemus on kuin posliinimaljakossa oleva mikroskooppisen pieni särö, joka leviää ja vaikuttaa muihinkin luotuihin.⁶² Hän ei tarkemmin määrittele miksi ihmisten perisynti on yhteydessä eläinten käytökseen, mutta haluaa painottaa luodun arvoa syntiinlankeemuksesta huolimatta:

For the laws of nature, operative in this fallen world may not be the absolute or initially chosen laws of God. This does not mean that Christians cannot learn from nature or marvel at it, only that we cannot assume that the creation as we now know it is a textbook of moral reference. The fallenness of creation aside, however, the doctrine of creation maintains the intention of God to create all things good and so that all things must be objects of value.⁶³

Eläinten ja ihmisten välillä on Linzey'n mukaan eroja syntiinlankeemuksen jälkeisessä tilassa. Toisin kuin ihmiset, eläimet eivät voi tietää oikean ja väärän eroa, minkä takia ne ovat aina viattomia tekojensa edessä. Linzey kuvaa luonnon olevan tahtomattaan parasiittinen. Hän vertaa sen toimintaa mielikuvituksellisesti

---

⁶¹ Linzey 2009a, 34–35.

⁶² Linzey 1995, 97. ”Like a microscopic crack in a china vase, it [i.e., our fall from grace] initiated a process of disintegration and corruption whose consequence spread far beyond the area of their origin and affected the whole subsequent history of the human race and of the material realm.”

⁶³ Linzey 1995, 96–97.

fantasiakirjallisuuden vampyyreihin: vampyyrien on pakko juoda verta ja tappaa pysyessään hengissä, vaikka ne eivät välttämättä niin tahtoisi tehdä.⁶⁴

Ihmisille luomiskertomuksessa annettu asema eläinten suojelijoina ei kuitenkaan ole muuttunut, sillä moraalisen ymmärryksen puuttuminen ei sulje ketään moraalisen vastuun ulkopuolelle.⁶⁵ Ihmiset ovatkin Linzey'n ajattelussa täysin ainutlaatuisia kyetessään aistimaan hengellisen todellisuuden ja moraalin olemassaolon, ja sen kautta toimimaan välittävänä hallitsijana luomakunnassa.⁶⁶

Luomakunta ei siis Linzey'n mielestä käyttäydy Jumalan tahdon mukaisesti, koska se on ikään kuin synnin uhri, joka odottaa vapautusta yhdessä muun luodun kanssa. Hän ei kuitenkaan väitä, että luodut olennot olisivat jollain tavalla pahoja, vaan päinvastoin täsmentää, että luotu on hyvää, jopa todella hyvää, mutta keskeneräistä: ”Creation is good, even ’very good’, yet it is also incomplete and unfinished.”⁶⁷

Teoksessaan Linzey pohtii seuraavasti eläinten vapautumista kärsimyksestä ja samalla myös niiden pelastumista:

— — — the action of reconciliation must, logically, include *all* that is fallen, *all* that was previously unreconciled. Does this involve the non-human creation? The answer we give to this question will depend in turn upon the further question of whether animals and plants are already reconciled to God by their act of creation or whether in some moral sense they are capable of falling or being influenced by the fall of other beings from divine grace. Christian theology has normally been reluctant to relate the reconciling work of Christ to animals because they are not seen as capable of sin in the traditional sense. But because they are affected by human sin, is it possible that they might be freed from its consequences by the power of the cross?⁶⁸

Lopussa esitetyn kysymyksen Linzey kertoo jättävänsä lukijoidensa pohdittavaksi.⁶⁹ Seuraavalla sivulla hän kuitenkin ilmaisee oman kantansa siihen kirjoittaessaan, että mikä tahansa eläinten hengellinen asema lunastuksessa onkaan, Jumala on kaikkien olentojen Luoja ja sitä kautta pelastaja.⁷⁰

Tutkimukseni lähdekirjallisuuden varhaisemmassa tuotannossa Linzey ei vaikuta pitävän eläinten pelastumista, eli taivaaseen pääsemistä, kovinkaan keskeisenä asiana niiden suojelemisen kannalta, sillä hän käsittelee aihetta varsin vähän. Vas-

---

⁶⁴ Linzey 1995, 80–81.

⁶⁵ Linzey 2009b, 23.

⁶⁶ Linzey 2009b, 29. “In short, humans have to be that kind of unique creature (in terms of possessing a spiritual and moral sense that animals do not possess) *in order to care for creation* as God intended.”

⁶⁷ Linzey 2009a, 36.

⁶⁸ Linzey 1995, 98.

⁶⁹ Linzey 1995, 99.

⁷⁰ Linzey 1995, 100.

ta oman koiransa kuoltua Linzey on pureutunut aiheeseen enemmän.⁷¹ Myöhemmissä teoksissaan hän esimerkiksi huomauttaa, että Raamatussa koko luomakunnan kerrotaan odottavan poisääsyä katoavaisuuden orjuudesta ja muusta kärsimyksestä (Room. 8:18–24). Hän korostaa, että myös eläimet voivat kärsiä ja niitä voidaan vahingoittaa, eli toisin sanoen myös ne kuuluvat siihen kärsivään luomakuntaan, joka odottaa poisääsyä ja voi täten pelastua.⁷² Linzey kysyy myös, kuinka inkarnaatio ja lunastus voisivat olla pienempiä kuin luominen.⁷³ Hän tarkoittanee kysymyksellään, että mikäli pelastus koskettaisi vain pientä osaa kaikista luoduista, luominen olisi suurempi tapahtuma kuin Kristuksen pelastustyö. Näiden lisäksi Linzey pohtii, kuinka on mahdollista, etteivät eläimet voisi olla osana pelastusta, kun Raamatussa nimenomaan kerrotaan Logoksen itse olevan elämän lähde (Joh. 1:4), ja seuraavaksi hän esittää jatkokysymyksen siitä, miksi Jumala olisi ylipäätään luonut kaikki lajit, jos hänen aikomuksenaan olisi pelastaa pelkät ihmiset.⁷⁴

Linzeyn mielestä Jumalan pelastava rakkaus liittyy ensinnäkin vahvasti tämän välittävään huolenpitoon eläimiä kohtaan, ja toiseksi myös eläinten itsenäiseen päämäärään maailmassa. Vaikkei Linzey siis varhaisemmassa kirjallisuudessaan yhdistänyt Jumalan välittävää suhdetta eläimiin niiden pelastumiseen, myöhemmässä tuotannossa pelastuminen on keskeinen osoitus tuosta rakkaudesta.

Keskeistä Linzeyn syntiinlankeemukäsityksessä on, että hänen mielestään syntiinlankeemus sai eläimet käyttäytymään Jumalan tarkoittamaa tapaa vastaan sitä tiedostamattaan. Ihmisten moraalintaju ja Jumalan rakkaus luotujaan kohtaan kuitenkin säilyivät, minkä johdosta eläimet kuuluvat yhä ihmisten moraalisen vastuun piiriin.

3. Eläimet ihmisten ravintona ja hyödykkeinä

Edellisestä luvusta voidaan havaita, että Linzeyn mielestä jopa eläimet tekevät tiedostamattaan Jumalan tahtoa vastaan tappamalla toisiaan. Sen vuoksi hän ottaa vallan paljon kantaa myös eläinten käyttöön ihmisten ravintona ja hyödykkeinä, ja menee jopa niin pitkälle, että pitää kasvissyöntiä jokaisen kristityn velvollisuutena.

---

⁷¹ Linzey 2009a, 82. Linzey kertoo kirjoittaneensa teoksensa *Animal Rites* vuonna 1999 koiransa kuoleman jälkeen. Kun verrataan eläinten pelastumiseen liittyvän argumentaation määrää hänen kirjallisuudessaan ennen ja jälkeen vuoden 1999, voidaan havaita niiden määrän kasvaneen.

⁷² Linzey 2001, 108.

⁷³ Linzey 2009a, 15.

⁷⁴ Linzey 2009a, 93.

Ensimmäinen peruste vegetarismiin velvoittavuudelle löytyy jo edellisissä luvuissa puidusta alkutilasta, jossa kaikkien luotujen ravinto koostui kasviksista. Koska Jumala määräsi ihmiset alun perin kasvisruokavaliolle, voidaan Linzeyn mukaan vähintäänkin päätellä, että eläimillä on Jumalalle suurempi arvo kuin esimerkiksi kasveilla.⁷⁵ Täten eläinten syömistä on vältettävä niin hyvin kuin vain mahdollista.

Linzey jatkaa ottamalla huomioon myös ihmiset, jotka eivät välttämättä ota luomiskertomusta yhtä vakavasti kuin hän. Hän nimittäin kysyy, mitä käyttöä ihmisille olisi syötäväksi kelpaamattomista eläimistä, jos eläinten tarkoitus todellakin olisi päätyä lautaselle. Linzey esittää myös evolutiivisen huomion: evoluutioteorian mukaan nykyihminen on varsin nuori laji, joten monet eläimet ovat olleet olemassa jo kauan ennen ihmistä. Hän pohtii, miksi eläimiä olisi ollut edes olemassa ennen ihmistä, jos ne olisi tarkoitettu ainoastaan ruoaksi.⁷⁶ Argumenteillaan hän pyrkii korostamaan eläinten itsenäistä ja ihmisestä riippumatonta päämäärää.

Linzeyn mielestä kasvisyönti on jokaisen kristityn velvollisuus, johon löytyvät vahvat raamatulliset perusteet. Se ei ole valinnainen moraalinen lisäosa tai toissijainen moraalinen näkökanta, vaan teologinen teko. Linzey kirjoittaa, että kasvisyöjäksi ryhtymällä ihmisestä tulee merkki suuremman olemassaolosta: “By refusing to kill and eat meat, we are witnessing to a higher order of existence, implicit in the *Logos*, which is struggling to be born in us.”⁷⁷

Linzeyn selkeä mielipide kasvisyönnin kristillisyydestä herättää kysymyksiä vedenpaisumuksen jälkeen annetusta luvasta syödä eläimiä.

Teidän ravintonanne olkoot kaikki olennot, jotka elävät ja liikkuvat. Ne kaikki minä annan nyt teille, niin kuin annoin teille vihreät kasvit. Mutta lihaa, jossa vielä on jäljellä sen elämänvoima, veri, te ette saa syödä. (1. Moos. 9: 3–4)

Linzey huomioi kohdan teoksissaan, ja selittää sitä Nooan tarinan sanoman radikaalisuuden avulla.⁷⁸ Ensinnäkin Jumala päättää hävittää melkein kaikki elävät olennot, koska hänen mielestään on parempi, etteivät ne olisi olemassa ollenkaan kuin että ne

---

⁷⁵ Linzey 1995, 34.

⁷⁶ Linzey 2009a, 11.

⁷⁷ Linzey 1995, 90. Kristinuskoon perustuva kasvisyönti ei ole uusi asia, sillä esimerkiksi seitsemännen päivän adventistit rohkaisevat jäseniään kasvisyöntiin. Ks. esim. Heino 1997, 80. Linzey itse mainitsee esimerkkinä kristillisestä vegetarismista muun muassa vuonna 1807 perustetun *Bible-Christian Church*'n, jonka jäsenille vegetarismi oli pakollista. Ks. esim. Linzey 2009a, 103. Kristillisen kasvisyönnin historiaa käsitellään enemmän luvussa III 3.

⁷⁸ Linzey 1995, 126–127. “The radical message of the Noah story (often overlooked by commentators) is that God would rather not to have us be at all if we must be violent. It is violence itself within every part of creation that is the pre-eminent mark of corruption and sinfulness. It is not for nothing that God concludes that: ‘I am sorry that I have made them’ (Gen. 6.7).”

olisivat väkivaltaisista.⁷⁹ Myöhemmin Jumala kuitenkin tekee liiton jäljelle jääneiden ihmisten ja eläinten kanssa luvaten, ettei vedenpaisumus tule enää koskaan tuhoamaan kaikkea elävää. Linzeyn mielestä tästä kontekstista ajateltuna luvan antaminen eläinten syömiselle oli jopa ymmärrettävää: Jumalan oli pakko sopeutua ihmisten syntisyyteen ja tehdä myönnytys.⁸⁰ Linzey ajattelee, että eläinten syöminen on siis ikään kuin luvallinen synti.

Seuraavaksi Linzey alkaa pohtia tarkemmin veren merkitystä lihansyönnin oikeuttavassa raamatunkohdassa. Hän kysyy ensinnäkin, onko ihmisen edes mahdollista tappaa eläintä vuodattamatta sen verta, eli elämänvoimaa.⁸¹ Koska veri symboloi varhaisille heprealaisille nimenomaan elämää itsessään, päättyy Linzey tulkitsemaan, että veren syönnin kieltäminen tarkoittaa sitä edeltävän lupauksen minimoimista. Linzeyn mukaan verensyöntikielto voisi suoremmin ilmaistuna tarkoittaa seuraavaa: ”Voit tappaa ruoaksi. Mutta tappaessasi sinun on ymmärrettävä, että elämä, jonka veit, ei ole sinun.”⁸² Toisin sanoen eläinten syöminen on luvallista, mikäli se todella on tarpeellista.⁸³ Toisessa kontekstissa Linzey päättyy puolestaan ajattelemaan, että eläinten syöminen saattoi aikanaan olla ihmisille nautinnon lisäksi myös pakko, sillä esimerkiksi proteiinin saaminen maantieteellisesti haasteellisilla alueilla oli vaikeaa.⁸⁴ Näin voidaan päätellä, että Linzey ajattelee Jumalan sallineen lihansyönnin paitsi ihmisten syntisyyden takia, myös proteiinin puutteen ehkäisemiseksi.

Eläinten syöminen ei siis Linzeyn mukaan ole aina ollut tarpeetonta, vaan pikemminkin ”välttämätön paha”. Hän on kuitenkin vakuuttunut siitä, että nykyinen eläinten tappaminen ruoaksi on turhaa ainakin länsimaissa, joissa kasvisruokavaliolla pärjää hyvin. Tästä huolimatta Linzey painottaa, ettei kukaan loppujen lopuksi voi olla synnitön mitä eläimiin tulee. Vaikka ihminen söisi pelkkiä papuja ja pähkinöitä, niitä havittelevia haittaeläimiä tapetaan viljelyalueilla, tai vaikkei ihminen käyttäisi nahkatuotteita, vaihtoehtoisten tuotteiden koostumus testataan myrkyllisyytensä

---

⁷⁹ Linzey 1995, 127.

⁸⁰ Linzey 1995, 127. ”Corruption and wickedness had made a mess of God’s highest hopes for creation. There just had to be some accommodation to human sinfulness.”

⁸¹ Linzey 1995, 127. “After all, who can take animal life without the shedding of blood? Who can kill without the taking of blood, that is, the life itself?”

⁸² Linzey 1995, 128. ”You may kill for food. But you may kill only on the understanding that you remember that the life you kill is not your own – it belongs to God.”

⁸³ Linzey 1995, 127–129.

⁸⁴ Linzey 1995, 134.

vuoksi eläimillä. Linzeyn mielestä kasvissyönti on käytännöllinen ja välttämätön askel kohti parempaa maailmaa, mutta samanaikaisesti hyvin pieni sellainen.⁸⁵

Raamatusta annetaan lupa syödä eläimiä tarpeen tullen, mutta siinä ei missään vaiheessa sanota, että eläimille voisi tehdä mitään ilman moraalisia rajoja. Sen sijaan Raamatusta mainitaan monia positiivisia asioita eläinten ja ihmisten välisestä suhteesta, joissa Linzeyn mukaan tulevat näkyviksi kiltteys, vastuu ja kommunikaatio. Tällaisia kohtia ovat muun muassa Jumalan vedenpaisumuksen jälkeen solmima liitto sekä ihmisten että eläinten kanssa, kaikkia eläviä olentoja koskeva sapatti ja hellä armo, joka näkyy kaikessa. Linzey nostaa esiin myös sananlaskun ”kunnan ihminen muistaa karjansa tarpeet, jumalaton ei sääliä tunne” (Sananl. 12:10).⁸⁶ Lisäksi hän kertoo, kuinka ihmistä verrataan Jobin kirjassa epäsuotuisasti tarunomaiseen vesihirviöön Leviataniin sekä valtavaan Behemotiin (Job. 40–41).⁸⁷ Raamatun vuoden 1992 suomennoksessa Behemot on käännetty virtahevoksi ja Leviatan krokotiiliksi, ja ihmisiä kuvaillaan kyvyttömäksi kesyttämään tai alistamaan näitä olentoja. Linzey ei avaa lukijalleen kuinka Jobin kirjan kohta liittyy eläimille osoitettavaan armoon, mutta kenties hänen mielestään se osoittaa, etteivät ihmiset voisi edes halutessaan käyttää eläimiä jokaiseen haluamaansa tarkoitukseen. Esimerkiksi virtahevon tai krokotiilin kesyttäminen voidaan laskea äärettömän vaikeaksi – jopa mahdottomaksi – tehtäväksi.

Linzey pitää niin eläinten syömistä kuin niiden muutakin hyötykäyttöä luonnolliseen lakiin kuuluvana toimintana, jota kristityn on vältettävä samalla tavoin kuin monia muitakin luonnollisia impulsseja, kuten kostonhalua. Hän yhtyy kirjailija C. S. Lewisin aikoinaan kirjoittamaan lauseeseen: ”It is our business to live by our own law not by hers [Nature’s].”⁸⁸ Eläimiä siis on käytettävä vain pakottavista syistä. Pakottaviksi Linzey ilmeisesti määrittelee vain sellaiset tilanteet, jolloin on kyse ihmisen henkeä tai terveyttä uhkaavasta tilasta.

Linzey painottaa, ettei nautinto kuulu pakottaviin syihin, vaikka niin saatetaan joskus luulla.⁸⁹ Esimerkiksi Richard D North⁹⁰ kirjoitti lukevansa luksustuotteiden hankkimisen ihmisten perustarpeeksi, sillä turkisten ostaminen ja käyttäminen li-

---

⁸⁵ Linzey 1995, 132. Kasvissyönnin pienuuden korostamisella Linzey pyrkii mm. painottamaan, ettei kukaan voi olla kehuskella ruokavaliovalinnastaan. Hän nimittäin usein toruu eläinten oikeuksien puolestapuhujien omahyväistä asennetta. Ks. esim. Linzey 1995, 2.

⁸⁶ Linzey kirjoittaa sananlaskun sanoin: “A righteous man has regard for the life of his animal, but even the compassion of the wicked is cruel.”

⁸⁷ Linzey 2009a, 12.

⁸⁸ Linzey 2009b, 14–15.

⁸⁹ Linzey 1995, 24.

⁹⁰ Richard D North on brittiläinen kirjailija ja toimittaja. Ks. esim. North 2015.

säsivät hänen mukaansa seksuaalista viehätysvoimaa. Linzey ilmoittaa varsin painokkaasti olevansa eri mieltä perustarve-sanan merkityksestä.⁹¹

Linzeyn mukaan Jumalan oikeuksia loukataan, mikäli eläimiä ei kohdella hyvin. Näitä oikeuksia hän kutsuu nimellä *jumaloikeudet*.⁹² Jumaloikeudet ovat ikään kuin Jumalan tekijänoikeuksia, sillä niillä tarkoitetaan Jumalalla olevan oikeus siihen, että hänen luomiaan olentoja kohdellaan kunnioituksella.⁹³ Koska Linzey on päässyt argumentoinnissaan lopputulokseen eläinten ihmisistä riippumattomista päämääristä, hän pystyy päättelemään, että eläimet on luotu yksinomaan Jumalalle.⁹⁴

Mielestäni on tarpeellista kiinnittää Linzeyn argumentoinnissa huomiota siihen, että kaikissa hänen luettelemissaan esimerkeissä eläimiä on suojeltava nimenomaan toisilta ihmisiltä. Hän ei missään vaiheessa ilmaise, että eläimiä pitäisi estää saalistamasta toisiaan tai että niitä pitäisi yrittää muuttaa pelkkiä kasveja suosiviksi.⁹⁵ Tosin on huomautettava, että edellä esitettyjen esimerkkien toteuttaminen olisi biologinen mahdottomuus useimpien saalistavien lajien kohdalla sekä luonnon tasapainon säilymisen kannalta.

Joka tapauksessa ihmisten ollessa Linzeyn ajattelussa selvästi eläinten suurin uhka, herää kysymys siitä, että mikäli Jumala loi ihmisen eläimiä suojelevaksi olennoiksi, mihin tällaista asemaa paratiisissa tarvittiin? Kenties velvollisuus suojelemisesta kehittyi vasta syntiinlankeemuksen jälkeen ja alkutilassa ihmisten vastuualueeseen kuului ainoastaan eläinten valvominen ja niistä välittäminen. Vaikkei kysymykseen saadakaan vastausta, on selvää, että Linzeyn mielestä ihmiset ovat suuressa vastuussa eläimistä ja niiden kohtelemisesta.

Toinen huomio on, että vaikka Linzey kirjoittaa eläinten käyttämisen hyödykkeinä olevan väärin, hän ei varsinaisesti kirjoita kaikesta hyötykäytöstä. Ihmiset saattavat hyötyä rahallisesti eläimistä muun muassa pitämällä kotieläinpuistoa tai ratsastustallia, mutta tällaista toimintaa hän ei tutkimukseni aineistossa arvostele. Linzey nimittäin tuomitsee hyötykäytön ainoastaan, mikäli se on eläimelle vahingollista. Hän kommentoi seuraavasti:

I do not conclude that animals may *never* be used in any way that betters human kind. There are a variety of ways in which humans can live in a symbiotic relationship with animals that benefits both parties. But that is surely the point.

---

⁹¹ Linzey 2009b, 107.

⁹² Engl. *Theos-rights*.

⁹³ Linzey 1995, 24; Linzey 1997a, 31; Linzey 2009b, 161–162.

⁹⁴ Linzey 1995, 24.

⁹⁵ Toisessa yhteydessä Linzey sanoo suoraan, että koirien ja kissojen ruokkiminen pelkällä kasvisruoalla on kiistanalaista. Ks. Linzey 2014c, 152.

When animals are used so that their own lives enhanced, supported or protected in some way, the motivation is often more than simple human self-seeking.⁹⁶

4. Lyhyesti Linzeyn raamatuntulkinnasta

Raamatussa ei kerrota juuri ollenkaan suoraan eläinten oikeuksista, ja mainintoja Jumalan suhtautumisesta eläimiin on vain vähän. Linzeykään ei väitä eläinoikeuksien olevan kirjoitettuna perusteellisesti Raamattuun, mutta huomauttaa, ettei siihen ole kirjattu myöskään ihmisoikeuksia:

– – – I do not think that there is a “thorough” and ”integrated” biblical analysis that will unambiguously provide an animal rights Bible. Nor a human rights Bible either, for that matter.⁹⁷

Linzeyn mukaan Raamatussa on sekä myönteiset että kielteiset puolensa mitä tulee eläinten tai ihmisten oikeuksiin, eikä kosolti kulttuurisia vaikutteita saaneen dokumentin voisi edes odottaa tukevan yksiselitteisesti mitään tietynlaista linjaa. Raamattu on ihmisten kirjoittama kirja ihmisille, minkä vuoksi se heijastelee ihmiskeskeistä suhtautumistapaa myös eläimiä kohtaan.⁹⁸ Linzey ei toisin sanoen usko fundamentalistiseen raamatuntulkintaan, vaan Raamattua on hänen mukaansa tutkittava kulttuurillisista lähtökohdista.

Linzey kirjoittaa, että Raamattua on tutkittava kulttuurillisessa valossa, mutta silti hän argumentoi eläinten hengelliseen asemaan liittyen suhteellisen paljon luomiskertomuksen ja syntiinlankeemuskertomuksen pohjalta. Tämän lisäksi hän vetoaa argumentaatioissaan myös evoluutioteoriaan, vaikka sen ajatellaan usein olevan ristiriidassa alkukertomusten kanssa. Lähdekirjallisuudessa Linzey ei kommentoi tulkintaansa Raamatun tarinoiden kirjaimellisuudesta, mutta Satya-lehden tekemässä haastattelussa hän on vastannut, ettei ole itsekään täysin varma siitä, mitä ajattelee esimerkiksi syntiinlankeemuksesta:

I’m not sure that I believe in an historical Fall. I think the Genesis narratives reflect an ambivalence about the morality of killing in the sight of God. You need to remember that the Hebrew writers who wrote Genesis were not themselves vegetarians. What they were trying to do was to interpret the world in the light of their moral intuitions of what they thought God wanted, and who they thought God was. Genesis is their poetic narrative of how the world came to be such a desperate and violent place. Their view basically was that God’s will was for peace and non-violence between all species, but that human wickedness threw the whole system into chaos — so much so that God, for

---

⁹⁶ Linzey 1995, 107.

⁹⁷ Linzey 2009a, 47.

⁹⁸ Linzey 2009a, 12.

example in the saga of Noah, would rather us not exist at all if we must live and be violent.⁹⁹

Voidaan siis päätellä, että Linzey ajattelee syntiinlankeemuskertomuksen olevan heprealaisten symbolinen tulkinta. Tästä huolimatta Raamatun alkukertomukset viestittävät hänen mielestään uskonnollista arvoa ja kertovat ihmisten ja eläinten hengellisestä asemasta.

Linzey jättää välillä aukkoja perusteluihinsa tai määrittelyihinsä. Kuten mainitsin luvussa II 2., hän kertoo ihmisten erityisominaisuudeksi kyvyn aistia moraalin ja hengellisen todellisuuden olemassaolon. Tästä huolimatta kirjoittaa uskovan, että eläimillä on kuitenkin kyky tehdä hengellisiä havaintoja.¹⁰⁰ Linzey ei määrittele, mitä eroa on hengellisen todellisuuden aistimisella ja hengellisten havaintojen tekemisellä, mutta tuo ilmi monia asioita, joissa ainakin jonkinlaisen hengellisen yhteyden voidaan tulkita olevan olemassa myös eläinten ja Jumalan välillä. Esimerkkeinä tästä pitää eläimiä, jotka odottavat poispääsyä katoavaisuuden orjuudesta, ja liittoa, jonka Jumala solmi sekä eläinten että ihmisten kanssa.

Linzeyn tapa käsitellä oman ajattelunsa kanssa ristiriidassa olevia raamatunkohtia on mielestäni varsin erikoislaatuinen. Yksi epäloogisuus huomataan kohdassa, jossa Linzey kommentoi Jumalan antamaa lupaa syödä eläimiä (II 2.). Hän jättää sitä seuraavat jakeet täysin käsittelemättä:

Ja jokaisen, joka vuodattaa teidän verenne, teidän elämänvoimanne, minä vaadin tilille. Minä vaadin tilille jokaisen eläimenkin. Vaadin tilille jokaisen ihmisen, joka vuodattaa lähimmäisensä veren. (1. Moos. 9:5–6)

Vaikka Linzeyn mielestä eläimet ovat täysin viattomia syntiinlankeemuksen jälkeisessä tilassaan, ainakin Vanhassa testamentissa Jumala näyttää asettavan ne jonkinlaiseen vastuuseen edessään. Linzey siis joko jättää huomaamattaan tai tarkoituksella käsittelemättä raamatunkohtia, jotka eroavat hänen ajattelustaan.

Toinen Linzeyn keino ristiriitaisten asioiden kohdalla on kääntää niiden sanoma vastaamaan hänen mielipiteitään. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii tulkinta Nooan polttouhrikäytännöstä heti vedenpaisumuksen ja arkista poistumisen jälkeen:

Sitten Nooa rakensi alttarin Herralle, otti kaikkia uhrikelpoisia karjaeläimiä ja uhrikelpoisia lintuja ja uhrasi ne polttouhrina alttarilla. Ja kun Herra tunsu uhri-savun tuoksun, hän sanoi mielessään: "Minä en enää koskaan kiroa maata ihmisen tähden, vaikka ihmisen ajatukset ja teot ovat pahat nuoruudesta saakka, enää en hävitä kaikkea elävää, niin kuin tein. (Moos. 9: 20–21)

---

⁹⁹ Berry 1996.

¹⁰⁰ Linzey 1995, 23.

Linzey myöntää kohdan olevan hämmentävä, mutta kiinnittää huomionsa enemmän uhraamisen tarkoitukseen kuin Nooan käytökseen. Hän nimittäin kirjoittaa, ettei uhrikulttuuri suinkaan tarkoita eläinten hengellisen arvon puuttumista, vaan pikemminkin se korostaa eläinten elämän merkitystä – vasta Jeesuksen uhri pystyi korvaamaan eläinuhrit.¹⁰¹

Linzey'n tapa käsitellä ristiriitoja ei suoraan liity tutkimustehtävääni eläinten oikeuksien edistämisestä kristillisinä velvollisuuksina, mutta hänen raamatuntulkintatapojensa ylös kirjaaminen on mielestäni hyödyllistä, jotta lukija voi saada mahdollisimman kattavan kuvan hänen ajatuksistaan eläinten hengellisestä asemasta. Havaintojen avulla myös seuraavassa luvussa käsitellyn ihmisten hengellisen aseman tarkastelu helpottuu.¹⁰²

---

¹⁰¹ Linzey 1995, 105.

¹⁰² En ole kirjoittanut havaintoja Linzey'n raamatuntulkinnasta seuraavan luvun loppuun omaan alalukuunsa. Sen sijaan käsittelen havaintojani leipätekstin lomassa. Ratkaisuun päädyin ennen kaikkea siitä syystä, että Linzey'n raamatuntulkintaa on jo yleisesti käsitelty tässä luvussa, eikä pienelle määrälle uusia havaintoja ole mielekästä tehdä enää uutta alalukua.

III IHMISTEN HENGELLINEN ASEMA

Ihmisten hengellisen aseman tarkastelulla syvennetään luvussa II esiin tulleita käsitteitä eläinten ja ihmisten aseman eroista. Tarkastelen monipuolisemmin mitä Jumalan kuvana toimiminen Linzeylle merkitsee, ja käsittelen hänen argumenttejaan Jeesuksen asennoitumisesta eläimiä kohtaan. Jeesusta pidetään tärkeänä roolimallina ihmisille, koska kristinuskossa hänen tulkitaan olevan ihmiseksi tullut Jumala. Jeesuksen suhtautumisesta eläimiin voidaan siis päätellä myös Jumalan tahdon mukainen suhtautuminen niihin.

1. Ihminen Jumalan kuvana

Kristityt puhuvat usein ihmisten ainutlaatuisuudesta, Linzey väittää.¹⁰³ Teologiset yritykset selittää ihmisten erityisasemaa – tässä tapauksessa Jumalan kuvana toimimista – jäävät kuitenkin hänen mielestään harvaan, koska niiden sijaan erityisasemasta esitetään pikemminkin naturalismiin pohjaavia tulkintoja. Jumalan kuvan saatetaan opettaa tarkoittavan ihmisten tiettyjä kykyjä, kuten rationaalisuutta, valtaa tai itsetietoisuutta, siis ominaisuuksia, jotka ratkaisevasti puoltavat ihmisten erilaisuutta eläimiin nähden.¹⁰⁴

Linzeyn mielestä yritykset selittää Jumalan kuvana toimimista inhimillisten kykyjen kautta eivät ole teologisia, sillä tulkinnan pitäisi pohjautua Jumalan luonteeseen eikä ainoastaan eläinten ja ihmisten eroihin.¹⁰⁵ Hän vaikuttaa ajattelevan, etteivät edellä mainitut kyvyt voi olla ainoita merkkejä Jumalan kuvana toimimisesta, koska ne eivät heijasta suoraan Jumalan olemusta. Sitä vastoin niiden sisältönä on pikemminkin ihmisten erottaminen muusta luomakunnasta. Toisessa yhteydessä Linzey korostaa, että ihmiset ovat erityisiä sekä hyvässä että pahassa.¹⁰⁶ Huomiosta voidaan tulkita Linzeyn ajattelevan, että koska edellä mainittuja kykyjä voidaan käyttää myös pahoihin tarkoitukseen, ne eivät sellaisenaan voi olla merkkejä Jumalan kuvana toimimisesta.

---

¹⁰³ Linzey 2009a, 3.

¹⁰⁴ Linzey 1995, 48.

¹⁰⁵ Linzey 1995, 48. “Many of the previous claims for human uniqueness have been essentially naturalistic rather than theological. I mean by this that they have appealed to certain abilities, qualities, or capacities, such as rationality, or power, or self-consciousness, which are taken as determinative of what is uniquely human. Such attempts are not theological in the strict sense of being things which are grounded in the nature of God itself.”

¹⁰⁶ Linzey 2009a, 3.

Jumalan kuvan pitäisi siis heijastaa Linzeyn mukaan Jumalan hyvyyttä. Hän päätyy seuraavaan johtopäätökseen: koska yksi Jumalan keskeisimmistä ominaisuuksista on tämän rakkaus kaikkia luomiaan olentoja kohtaan, on myös Jumalan kuvaksi luodun lajin osoitettava samaa rakastavaa huolenpitoa kaikkia luotuja kohtaan.¹⁰⁷ Ihmisten on toisin sanoen ilmennettävä Jumalan tunteita käytännössä. Tällä päättelyketjullaan Linzey määrittelee Jumalan kuvana toimimisen luonnetta.

Luvussa II 1. totesin tiivistetysti, että Jumalan kuvana toimiminen on Linzeylle jumalallista välittämistä, luomakunnan hallitseminen on tuon välittämisen osoittamista ja ihmisen ainutlaatuisuus on kykenemistä kahteen edellä mainittuun. Linzey määrittelee tarkemmin ihmisille annetun hallintavallan olemusta kutsumalla ihmiskuntaa palvelijalajiksi,¹⁰⁸ jonka tehtävänä on toimia koko luomakunnan pappina ja olla eläinten edustajia sekä suojelijoita. Linzey kertoo yhtyvänsä T. F. Torrancen¹⁰⁹ mielipiteeseen siitä, että ihmiset on luotu Jumalan ja maailman välimuodoksi pitämään huolta luomakunnasta.¹¹⁰ Tehtävä ei ole helppo, koska se vaatii itseuhrautuvaa muiden olentojen hyvinvoinnin edistämistä,¹¹¹ ja siihen sisältyy suuri eettinen vastuu.¹¹² Linzey huomauttaa, että ihmisille annetusta suuresta vastuusta huolimatta tehtävään sisältyy aina erehtymisen mahdollisuus.¹¹³ Valtaan sisältyviksi haasteiksi hän taas lukee muun muassa vaikeiden eettisten päätösten tekeminen esimerkiksi eläinten eutanasiasta tai eläinkokeiden suorittamisesta.¹¹⁴

Jumalalliseen vastuutehtävään liittyen Linzey nostaa esiin myös kristillisen pappeuden käsitteen. Hän kertoo ajattelevansa Alexander Popen¹¹⁵ tavoin kristillisen pappeuden alkaneen Jumalan antamasta pyhästä käskystä hallita maailmaa ja huolehtia siitä.¹¹⁶ Koska käsky annetaan Raamatussa koko ihmiskunnalle, voidaan päätellä Linzeyn tarkoittavan kristillisellä pappeudella uskovien yhteistä tai yleistä pappeutta (*sacerdotium commune*), eikä esimerkiksi pappisvirkaa.¹¹⁷

---

¹⁰⁷ Linzey 2009a, 86. "If God loves and cares for creation, should not the species uniquely made in God's image also demonstrate that same loving care?" Linzey johdattaa lukijaa usein retorisisilla kysymyksillä. Kontekstista voidaan päätellä hänen odottavan niihin samanmielistä vastausta.

¹⁰⁸ Engl. *servant species*.

¹⁰⁹ T. F. Torrance oli skotlantilainen teologi. Ks. esim. TF Torrance Theological Fellowship 2009.

¹¹⁰ Linzey 1995, 54.

¹¹¹ Linzey 1997a, 31–32.

¹¹² Linzey 2009b, 104. "The moral rule of thumb is: the greater the power, the greater the responsibility."

¹¹³ Linzey 2009a, 43.

¹¹⁴ Linzey 2009b, 159. Eläineettisiä päätöksiä käsitellään tarkemmin luvussa IV 3.

¹¹⁵ Alexander Pope oli 1600-luvulla elänyt kuuluisa runoilija. Ks. esim. Pope 2015.

¹¹⁶ Linzey 1995, 52.

¹¹⁷ Yleisestä tai yhteisestä pappeudesta ks. esim. Huovinen 1979, 24.

Linzeyn mielestä pappuus on ymmärrettävä aivan eri tavalla kuin aiemmin. Hän ajattelee, ettei se koske ainoastaan Jumalan ja ihmisten välisiä suhteita, vaan pappuus on osallistumista Jumalan jatkuvaan läsnäoloon maailmassa. Kristillinen pappuus ei voi Linzeyn mukaan olla ihmiskeskeistä, koska siinä täytyy ottaa huomioon ihmisillä oleva palvelemiseen tarkoitettu voima, ja tuon voiman olemassaolon tarkoitus:

— — — [We need] a shift away from the idea that the characteristics of priesthood — namely representation and sacrifice — can be detailed in a wholly human-centered way without involving the exercise of Christ-like power and service to the whole creation.¹¹⁸

Lainauksessa mainittu Kristuksen esimerkki on Linzeylle tärkeä perustelu eläinten oikeuksien edistämiseen. Sitä käsitellään tuonnempana tarkemmin.

Linzey kirjoittaa, etteivät eläinteologit ole näkemyksellään Jumalan kuvana toimimisesta kieltämässä ihmisten ainutlaatuisuutta, vaan he ovat kruunaamassa ihmisyyttä uudelleen.¹¹⁹ Ihmisten on siis täytynyt jossain vaiheessa menettää kruunansa, jotta se voidaan nyt saada takaisin. Hän vihjaa lukijalle, että kruunaaminen on paluu Jumalan alkuperäiseen suunnitelmaan. Voidaankin todeta, että eläinten oikeuksien edistäminen kuuluu Linzeyn mielestä ihmisten alkuperäiseen ja jumalalliseen tehtävään maapallolla.

2. Jeesus esimerkkinä ihmisille

a. Jeesus kanonisissa evankeliumeissa

Jumalan kuvana toimimisen luonne voidaan Linzeyn mukaan ymmärtää paremmin, kun otetaan mallia Jeesuksesta. Jeesuksella oli poikkeuksellista voimaa ja valtaa ihmisiä kohtaan, mutta hän silti nöyrytyi palvelemaan heitä. Linzey ajattelee, että ihmisten on Jeesuksen esimerkin mukaisesti palveltava luotuja, ja opeteltava suhtautumaan eläimiin saman Jumalan luomina olentoina.¹²⁰ Toisin sanoen hänen mielestään Jeesuksesta pitäisi ottaa esimerkkiä eläinten kohtelemiseen ennen kaikkea jäljittelemällä tämän tapaa kohdella ihmisiä.

---

¹¹⁸ Linzey 1995, 57.

¹¹⁹ Linzey 2001, 11.

¹²⁰ Linzey 2009a, 86. “If our power over animals is not to be its own self-justification, should not the example of moral generosity — of lordship expressed in service — glimpsed in the life and example of Jesus be the model for the exercise of our ‘dominion’ over the creatures?”

Linzeyn mielestä Jeesus osoittaa myös suoraan huolta eläimiä kohtaan. Tämä esimerkiksi lupaa, etteivät edes varpuset, joita myytiin kirjaimellisesti kahden pennin hintaan, ole Jumalan unohtamia (Luuk. 12:6). Linzey kirjoittaa, että varpusia myytiin ensimmäisen vuosisadan Palestiinassa pienimmästä mahdollisesta rahasummasta luultavasti ruoaksi. Kun jaetta tarkastellaan tuosta kontekstista, se saa aivan uudenlaisen tarkoituksen:

These very creatures bought and sold for next to nothing, are not forgotten by the Creator. What is significant is the way in which Jesus points to the smallest sentient being commonly exploited for food, and widely regarded as an economic commodity, and declares its irreducible value to God.¹²¹

Linzey nostaa esiin myös Richard Bauckhamin¹²² tulkinnan aiheesta. Bauckhamin mielestä jakeista voidaan päätellä, että eläimillä on itseisarvo Jumalalle. Muuten ei olisi mitään mieltä sanoa ihmisten olevan niitä arvokkaampia.¹²³ Linzey vie päättelyä pidemmälle ja kirjoittaa, että koska inkarnoitunut Jumala, on eläimillä oltava samanlainen arvo myös tälle.¹²⁴

Toinen Linzeyn esimerkki Jeesuksen välittävästä suhtautumisesta eläimiin on, että Jeesuksen voidaan päätellä pitävän eläinten pelastamista uskonnollisena velvollisuutena jopa sapattina. Linzey perustaa väitteensä siihen, että Jeesus kysyy Luukkaan evankeliumissa seuraavasti: ”Jos jonkun poika tai härkä putoaa kaivoon, niin kai hän heti nostaa sen sieltä, vaikka olisikin sapatti?” (Luuk. 14:5).¹²⁵ Linzey ei kuitenkaan perusteluissaan selvennä raamatunkohtaa enempää, vaan esittää sen varsin yksipuolisessa valossa. Sapatin aikaan sallittu härän pelastaminen kaivosta ei nimittäin välttämättä tarkoita, että härällä ajateltaisiin olevan samanlainen oikeus tulla pelastetuksi kuin jakeessa mainitulla pojalla. Syy saattoi piillä pikemminkin härän omistajien oikeuksissa: mikäli härkää ei pelastettaisi kaivosta ja sen hyvinvointi kärsisi, saattaisi sen omistajille aiheutua mittavaa taloudellista tappiota. Joka tapauksessa Linzey itse näkee Jeesuksen osoittavan huolta eläimiä kohtaan molemmissa esimerkeiksi nostamissaan kohdissa.

Vaikka evankeliumeissa Jeesuksen eläimiin kohdistuvat sanat jäävät varsin vähäisiksi, Linzey huomauttaa, että eläimet olivat keskeisellä paikalla tämän elä-

---

¹²¹ Linzey 2001, 5.

¹²² Richard Bauckham on Uuden testamentin eksegetiikan tutkija Cambridgen yliopistossa. Ks. esim. Bauckham 2015.

¹²³ Tulkitsen, että Bauckham vetoaa kohdassa käytettyyn komparatiiviin ”arvokkaampia”. Varpusilla on pakko olla arvoa, jotta niitä voidaan verrata ihmisten arvokkuuteen. Kohdassa ei esimerkiksi sanota ”olettehan te arvokkaita, toisin kuin varpuset.”

¹²⁴ Linzey 1995, 135; Linzey 2001, 5.

¹²⁵ Linzey 2001, 66.

mässä: Jeesus syntyy eläinten kodissa (Luuk. 1:7),¹²⁶ aloittaa pappautensa villieläinten kanssa ollessaan (Mark. 1:13)¹²⁷ ja myöhemmin ratsastaa aasilla (Matt. 21:6–7). Jeesus kertoo, kuinka Jumala ylläpitää koko luotua järjestystä niin hienosti, ettei Salomonin loistoa ei voi edes verrata liljojen kauneuteen pellolla (Luuk. 12:27). Lisäksi tämä sanoo Jumalan välittävän luodustaan niin, että ketuilla on luolansa ja linnuilla pesänsä, vaikkei ihmisen Pojalla ole mitään mihin päättään kallistaa (Matt. 8:20).¹²⁸ Lukijalle jää epäselväksi, kuinka kaksi viimeistä Linzey'n luettelemaa jaetta liittyvät eläinten rooliin Jeesuksen elämässä, mutta kenties hänen mielestään kohdat ilmentävät yksinkertaisesti Jeesuksen ajatuksia Jumalan huolenpidosta koko luomakuntaa – myös eläimiä – kohtaan.

Linzey'n mielestä hänen luettelemissaan kohdissa saattaa piillä suurempi merkitys kuin miltä ne aluksi kuulostavat. Hän käyttää esimerkkinään Bauckhamin tutkimustuloksia siitä, kuinka Jeesuksen pappouden alkaminen villieläinten keskellä kuvastaa profeetta Jesajan ennakoimaa tulevaa rauhaa luonnon ja ihmiskunnan välillä. Tutkimustulos on Linzey'n mielestä merkittävä, koska se saattaisi tarkoittaa, että jo Markuksen evankeliumin kirjoittaja pyrki osoittamaan Jeesuksen sanoman vaikuttaneen koko luotuun maailmaan ja harmoniaan eläinten ja ihmisten välillä.¹²⁹ Tutkimustuloksen avulla Linzey siis osoittaa, että hänen luettelemillaan evankeliuminkohdilla saattaa olla muutakin kuin ihmiskeskeinen merkitys.

Linzey ajattelee, että Jumala kärsii myös eläinten puolesta. Vanhemmassa kirjallisuudessaan hän ilmaisee haluttomuutensa ottaa kantaa siihen, *millä tavoin* Jumala voi kärsiä,¹³⁰ mutta tuoreemmassa hän kertoo ajatuksistaan tarkemmin. Linzey päätelee, että Jumalan on kärsittävä nimenomaan Jeesuksen kautta. Kun Jeesus kuolee ristillä, Jumala samaistuu viattomaan kärsimykseen, sillä hän on tehnyt koko maailman kärsimyksen omakseen Poikansa ristissä. Linzey kirjoittaa, että mikäli ihminen liikuttuu Jeesuksen kärsimyksestä ja uskoo tämän olevan tarkin maailmassa nähty kuva Jumalasta, pitäisi hänen liikuttua samalla tavoin viattoman luomakunnan kärsimyksestä.¹³¹ Hänestä olisi nimittäin käsittämätöntä, ellei koko maailman

---

¹²⁶ Linzey 1995, 135.

¹²⁷ Linzey 2001, 66.

¹²⁸ Linzey 1995, 135.

¹²⁹ Linzey 1995, 135–136. ”If this is true, it may be that Mark is seeking to demonstrate how the gospel of Jesus has implications for the whole of the created world and harmony within the animal world in particular.”

¹³⁰ Linzey 1995, 49–50. “The point then so ably narrated by Waddell is this: God suffers. I shall not be concerned with the precise theories about *how* God may be thought to suffer.” Linzey lainaa siteerauksessa Helen Waddellin kirjaa, mutta osoittaa olevansa lausahduksen kanssa samaa mieltä.

¹³¹ Linzey 2009b, 164.

Luoja ja ylläpitäjä kärsisi myös ei-ihmisten kanssa.¹³² Ajatuksellaan Linzey tarkoittaa, että koska Jumala on luonut elämän ja ylläpitää sitä, on tämän ikään kuin saatettava roolinsa loppuun asti myös eläinten kohdalta. Kirjoittamaton johtopäätös on, että koska Jeesus kärsi ristillä kaikkien luotujen olentojen puolesta, on ihmisten yrittävä minimoida myös eläimiin kohdistuva kärsimys.

Linzeyn mukaan jotkut kristityt ajattelevat Jumalan luoman maailman olevan valmiiksi niin hyvä, ettei sitä tarvitse pyrkiä millään tavoin parantamaan. Muun muassa ekoteologit ottavat usein sellaisen kannan, että kärsimys ja kuolema ovat luonnollinen osa elämää, eikä niitä siksi tarvitse yrittää estää. Linzey haluaakin voimakkaasti erottaa eko- ja eläinteologit toisistaan. Hän kirjoittaa ekoteologiien perustelevat esimerkiksi lihansyöntiä sillä, että muutkin eläimet kuin ihmiset syövät luonnossa lihaa. Toisin sanoen eläinten käyttö ravinnoksi on heistä normaalia ja luontoon kuuluvaa toimintaa. Linzey ottaa aiheeseen toisenlaisen lähestymistavan ja huomauttaa, että Jeesuskin pyrki toiminnallaan parantamaan maailmaa: hän esti ihmisiä kivittämästä väärin tehnyttä naista, paransi sairaita ja herätti ihmisiä kuolleista. Mikäli Jeesuskin olisi ajatellut luonnon toiminnan olevan Jumalan tahdon mukaista, hän olisi Linzeyn mukaan jättänyt esimerkiksi sairaita parantamatta ja arvostanut Jumalan antamien ekologisten systeemien tehokkuutta. Hän ei olisi myöskään herättänyt Lasarusta kuolleista, vaan kommentoinut kuoleman olevan Jumalan antama siunaus. Linzey myöntää esimerkkiensä olevan humoristisesti kirjoitettuja, mutta olevansa samanaikaisesti hyvin vakavissaan niiden suhteen.¹³³ Esimerkeillään Linzey perustelee, että kristityn velvollisuus on yrittää parantaa maailmaa Jeesuksen esimerkin tavoin, eikä vain hyväksyä sitä sellaisenaan. Maailman parantamiseksi hän laskee kuuluvaksi muun muassa eläinten olojen parantamisen.

Linzey määrittelee tarkemmin Jeesuksen ihmisille antamaa esimerkkiä käsittelemällä vaihtoehtoista Jeesusta. Hänen mukaansa Jeesuksen elämänvaiheet eläinten kanssa olisivat nimittäin olleet varsin erilaisia, mikäli tämä olisi hyväksynyt niiden tappamisen luonnon toimintaan vedoten. Linzey nimeää vaihtoehtoisen Jeesuksen ”Saalistaja-Jeesukseksi”.¹³⁴ Saalistaja-Jeesus ei olisi luopunut eläinuhreista, vaan pikemminkin kannustanut opetuslapsiaan uhraamaan. Saalistaja-Jeesus ei myöskään olisi ajanut uhrieläimiä kaupanneita ihmisiä pois temppeleistä, vaan päinvastoin houkutelut heitä sisään. Lause ”hyvä paimen panee henkensä alttiiksi lam-

---

¹³² Linzey 1995, 50.

¹³³ Linzey 2009a, 54.

¹³⁴ Engl. *Predator Jesus*.

paiden puolesta” kuuluisikin Saalistaja-Jeesuksen suusta: ”hyvä paimen teurastaa lampaistaan kiitollisuudella niin monta kuin vain kykenee”, ja kun Saalistaja-Jeesus aloitti pappeutensa villieläinten keskellä, olisi hänellä ollut mukanaan jousi ja nuolia.¹³⁵

Linzeyn luettelemat esimerkit ovat tarkoituksella kärjistettyjä, mutta silti ne sisältävät muutamia silmiinpistäviä ristiriitoja. Ei voida esimerkiksi olettaa, että tappamisen salliva henkilö olisi jatkuvasti tappamassa tai kannustaisi muita tappamaan. Tappamisen salliva henkilö ei välttämättä koskaan haluaisi itse edes tappaa mitään. Näiden huomautusten valossa Linzeyn argumentaatio siitä, että tappamisen salliva Jeesus olisi aivan erilainen kuin evankeliumien Jeesus, ei vaikuta johdonmukaiselta. Hän tulee pikemminkin perustelleeksi vain sen, ettei tappaminen ole Raamatun pääsanoma.

Linzey kirjoittaa, ettei Jeesuksen elämää pidä mieltää pettymyksenä eläinten kohtelun suhteen, vaikkei tämän eläinoikeuksien puolustamisesta olekaan vahvaa näyttöä. Jeesuksen eettisessä opetuksessa on nimittäin aina etusijalla heikoille, voimattomille ja alistetuille osoitettu armo.¹³⁶ Hän jatkaa, ettei Jeesuksen tekoja ja tekemättä jättämisistä voi sellaisinaan soveltaa nykymaailmaan sopiviksi, vaan ajantavat, käsitykset ja haasteet on otettava huomioon. Hänen mielestään moraaliteologiaa ei voisi olla edes olemassa, mikäli Jeesuksen opetukset ymmärrettäisiin ainoastaan kirjaimellisesti, ja ellei niissä jätettäisi tulkinnan varaa tämän sanoille. Esimerkkinä tästä hän mainitsee muun muassa orjat, joita Jeesus ei pyrkinyt vapauttamaan, vaikka monen kristityn mielestä orjakulttuurin ylläpitäminen ei olisi nykypäivänä kristillistä käytöstä. Jeesus ei Linzeyn mukaan yksinkertaisesti ehtinyt puuttua jokaiseen maailman epäkohtaan.¹³⁷

Jeesuksen seuraaminen auttaa Linzeyn mukaan ihmisiä ymmärtämään maailman paremmaksi muuttumisen mahdollisuuden ja rohkaisee heitä myös pyrkimään tuota muutosta kohti.¹³⁸ Hän ajattelee Jeesuksen olevan oiva esimerkki eläinten

---

¹³⁵ Linzey 1995, 120; Linzey 2009a, 54.

¹³⁶ Linzey 1995, 135.

¹³⁷ Linzey 1995, 86–87. “To those who argue that Jesus was deficient or limited either in his lack of crusading power for feminism, for the abolition of slavery, or for veganism – not to mention home rule – miss the central point that to confess Christ crucified is to confess a Christ inevitably and profoundly limited by the fact of incarnation. To be in one place at one time means that one cannot be everywhere.”

¹³⁸ Linzey 1995, 87. “I suggest that what we have in Jesus is a model not of the accommodation of nature but rather of the beginning of its transformation. Not all things were transformed by Jesus, nor that all of his life in every aspect was so transforming, nor that every part has even been transformed, but that to follow Jesus is to affirm, and seek to actualize, the fundamental possibility of world transformation.”

oikeuksien puolustamisessa. Jeesus osoittaa välittävänsä eläimistä paitsi sanoillaan, myös käytöksellään. Lisäksi Jeesus antaa hänen mielestään esimerkin niin kanssaihminen kuin -eläintenkin kohtelemiseen.

b. Jeesus apokryfisessä kirjallisuudessa

Linzey kirjoittaa kuulevansa usein väitettävän, ettei Jeesus olisi sanonut käytännössä mitään eläimistä.¹³⁹ Hän on kuitenkin itse asiasta eri mieltä, ja käsittelee mielipidettään tukeakseen kanonisten evankeliumien lisäksi ensimmäisen kahdeksan vuosisadan aikana¹⁴⁰ tuotettua apokryfista kirjallisuutta, jossa otetaan monitahoisesti huomioon Jeesuksen eläimiin suhtautumista. Vaikka kyseisiä tekstejä ei ole hyväksytty kanonisoituun Raamattuun, Linzeyn mielestä tekstit saattavat olla oikeaoppisia ja luotettavia – niitä ei vain välttämättä aikoinaan pidetty yhtä hyväksyttävänä kuin kanonisoidun Raamatun tekstejä.¹⁴¹ Apokryfikirjallisuudesta Linzey käsittelee kuutta esimerkkiä, jotka käyn läpi.

Ensimmäinen Linzeyn esimerkeistä on koptikatkelma¹⁴², jossa Jeesus parantaa muulin.¹⁴³ Katkelmassa Jeesus kävelee opetuslastensa kanssa ja kohtaa miehen, joka pahoinpitelee muuliaan. Jeesus kysyy mieheltä, miksi tämä lyö eläintään, johon mies vastaa omistavansa sen. Opetuslapset ovat selvästi muulin omistajan kanssa samaa mieltä siitä, että omistaminen antaa oikeuden lyömiseen, mutta Jeesus on eri mieltä. Hän kertoo, kuinka voi kuulla muulin valittavan Luojalle taivaaseen, ja parantaa sen. Seuraavaksi Jeesus pyytää miestä jatkamaan matkaansa, ja opettaa tätä evankeliumeistakin tuttuun tapaansa: "Now, carry on and from now on do not beat it any more, so that you too may find mercy."¹⁴⁴

Linzeyn mielestä katkelmassa on erityisen merkittävää, että sen kirjoittaneet varhaiset kristityt ajattelivat jo kristinuskon alkuvaiheessa Jeesuksen etiikan ulottuneen koskemaan myös eläimiä. Jeesusta ei kuvata katkelmassa ainoastaan osoittamassa myötätuntoa eläimiä kohtaan, vaan jopa parantamassa niitä.¹⁴⁵ Voidaan päätellä, että Linzeylle on tärkeää käsitellä varhaisten kristittyjen tulkintaa Jeesuksen

---

¹³⁹ Linzey 2009a, 59.

¹⁴⁰ Engl. *from the first to the eight centuries*. Ilmaisulla tarkoitetaan vuosina 0–799 kirjoitettuja tekstejä.

¹⁴¹ Linzey 2009a, 60.

¹⁴² Linzey 2009a, 61. Koptikatkelman alkuperästä ei ole varmaa tietoa: "Precisely how old is the story of Jesus' healing of a mule, or its exact source, is difficult to determine. The above translation is by Richard Bauckham of a version in an earlier collection of Coptic texts first translated into German by J. Boehmer in 1903, who simply lists it under the heading 'Coptic Bible.'"

¹⁴³ Ks. liite 1.

¹⁴⁴ Linzey 2009a, 60–61.

¹⁴⁵ Linzey 2009a, 61–62.

suhtautumisesta eläimiin, sillä sen kautta hän voi osoittaa, että kristinuskoon on jo varhain yhdistetty eläinten suojeleminen. Lisäksi Linzey päättelee, että varhaisten kristittyjen ajatukset Jeesuksesta heijastelevat todennäköisesti myös Jeesuksen itsensä ajatuksia. Hän vetoaa muun muassa Bauckhamin tulkintaan siitä, että koptikatke-
massa tulee näkyviin Jeesuksen osoittama rakkauden merkitys ensisijaisena periaat-
teena lain tulkinnassa, olipa kyseessä sitten eläinten tai ihmisten kohteleva.¹⁴⁶
Linzey kirjoittaa pitävänsä mahdollisena, ettei koptikatkelmaa hyväksyty Raamatun
kaanoniin, koska sitä pidettiin liian radikaalina.¹⁴⁷ Täten hän ilmaisee myös pitävänsä
katkelman todenperäisyyttä mahdollisena.

Toinen Linzey'n esiin nostama apokryfinen kohta sijaitsee Jaakobin pro-
toevankeliumissa, jossa Joosef lähtee etsimään viimeisillään raskaana olevalle Mari-
alle kättilöä.¹⁴⁸ Yhtäkkiä Joosef huomaa, että kaikki lintuja ja ihmisiä myöten jähmet-
tyvät paikoilleen Jeesuksen syntymän johdosta. Linzey'n mielestä kohta merkitsee
sitä, kuinka Jeesuksen syntymä vaikuttaa yhtäläillä kaikkeen luotuun. Hän lisää
huomioonsa, ettei tällaista ajattelumallia löydy ainoastaan apokryfeistä, sillä esimer-
kiksi Matteuksen evankeliumissa Jeesuksen kuolema aiheuttaa maanjäristyksiä ja
muita seurauksia, jotka samalla tavalla koskettavat ihmisiä ja eläimiä (Matt. 27: 51–
53).¹⁴⁹ Toisin sanoen Linzeystä kohta on tärkeä siksi, että se tuo ilmi ihmisten ja
eläinten yhtäläisyyden luotuna olentoina.

Kolmas apokryfikatkelma on peräisin Tuomaan evankeliumista, jossa
viisivuotias Jeesus tekee sapattina kaksitoista varpusta savesta.¹⁵⁰ Eräs Jeesuksen te-
kemisiä seurannut juutalainen pahastuu tästä ja menee kantelemaan asiasta Joosefille.
Joosef menee kysymään Jeesukselta, miksi tämä tekee sapattina kiellettyjä asioita,
jolloin Jeesus taputtaa käsiään ja päästää eläväksi muuttuneet varpuset ilmaan.¹⁵¹
Linzey'n mukaan tarina yhdistää elementtejä kahdesta kanonisoidun Raamatun koh-
dasta: Luukkaan evankeliumista, jossa luvataan, ettei Jumala unohda varpustakaan ja
Matteuksen evankeliumista, jossa Jeesus opettaa, ettei ole kiellettyä tehdä hyvää sa-
pattina. Linzey'n mielestä katkelma kuvastaa lisäksi, kuinka Luoja on luonut kaiken
elämän ja kuinka Jeesus imitoi isänsä luovaa työtä. Linzey myöntää, että katkelma on

---

¹⁴⁶ Linzey 2009a, 61. ”Bauckham maintains that the story presupposes the Jewish legal tradition concerning the injunction to relieve an animal fallen under its burden (Exodus 23:4; Deuteronomy 22:4), ‘so the story may go back to a Jewish-Christian source in which Jesus’ teaching that love is the overriding principle in interpreting the law was extended, as it is not explicitly in canonical Gospels, to concern for animals as well as people.’”

¹⁴⁷ Linzey 2009a, 62.

¹⁴⁸ Ks. liite 2.

¹⁴⁹ Linzey 2009a, 62–63.

¹⁵⁰ Ks. liite 3.

¹⁵¹ Linzey 2009a, 64.

kiistanalainen, eikä sen paikkansa pitävyyttä voida todistaa. Hän pitää silti merkittävänä Jeesuksen kiinnostusta muiden olentojen elämää kohtaan. Jeesus nimittäin samassa evankeliumissa parantaa veljensä käärmeenpureman, herättää henkiin kaloja ja saa varpuset keskeyttämään opettajansa puheen. Linzey ei selitä, kuinka esimerkiksi käärmeenpureman parantaminen liittyy Jeesuksen kiinnostukseen eläimistä, vaan hän nostaa aiheen esiin ikään kuin sivuhuomautuksena:

— — — but what is significant is that Jesus' interest in the life of other creatures is a consistent motif in the childhood stories about him. In the same Gospel, other incidents reinforce this view. Jesus is reported to have healed his brother James of a viper's bite, to have breathed on a dead fish to bring it back to life and, in a playful mood, causes twelve sparrows to interfere with the instruction of his teacher.¹⁵²

Linzey kirjoittaa J. K. Elliottin¹⁵³ väittävän, että Tuomaan evankeliumin pääpaino on Jeesuksen ilmiömaisten voimien korostuksessa, minkä vuoksi kertomusten teologinen opetus on minimaalista. Linzeyn voi tulkita olevan samaa mieltä Elliottin kanssa, sillä hän ei kiellä tämän näkemystä. Toisaalta, hän kirjoittaa katkelman tuovan Jeesuksen läheisen suhteen eläimiin lukijan tietoisuuteen selvemmin kuin kanonisissa evankeliumeissa ja vaikuttaa pitävän huomiotaan tärkeänä.¹⁵⁴ Linzey ei kuitenkaan nosta esiin kohtia, jotka eivät tue hänen käsitystään Jeesuksen kaikkea elämää arvostavasta asenteesta: Tuomaan evankeliumissa nuori Jeesus esimerkiksi kiroaa häneen törmänneen lapsen, joka sen seurauksena kuolee.¹⁵⁵ Vaikuttaa ristiriitaiselta, että Linzey korostaa niin paljon eläinten ja Jeesuksen läheisen suhteen merkitystä, mutta jättää käsittelemättä Jeesuksen melko pintapuolista suhtautumista muiden ihmisten elämään.

Neljäntenä esimerkkinä Linzey käyttää Pseudo-Matteuksen evankeliumissa olevaa katkelmaa, joka kertoo vastasyntyneen Jeesuksen ensihetkestä.¹⁵⁶ Kohdassa härkä ja aasi osoittavat kunnioitusta Jeesukselle tämän maatessa seimesssä.¹⁵⁷ Katkelma on niin tunnettu, että sen luullaan usein olevan peräisin kanonisista evankeliumeista, vaikka oikeasti eläimet mainitaan Jeesuksen syntymätarinan yhteydessä ainoastaan Pseudo-Matteuksen evankeliumissa. Linzey kertoo ottaneensa katkelman esimerkikseen, koska eläimet kuvataan siinä kunnioittamassa Jeesusta jo tämän syntymästä lähtien ja olleen täten keskeisenä osana Jeesuksen elämäntarinaa.

---

¹⁵² Linzey 2009a, 65–66.

¹⁵³ J. Keith Elliot on Uuden testamentin tekstikritiikin kunniaprofessori University of Leedsissä. Ks. esim. Elliot 2015.

¹⁵⁴ Linzey 2009a, 65.

¹⁵⁵ Ks. esim. Seppälä 1980, 54.

¹⁵⁶ Ks. liite 4.

¹⁵⁷ Linzey 2009a, 60.

Eläimille annetaan katkelmassa suuri rooli, koska ne olivat ensimmäisinä todistamassa Vapahtajan syntymää. Linzey kuitenkin myöntää, että Pseudo-Matteuksen evankeliumi sisältää varsin epäuskottavia kohtia, joiden vuoksi siihen on syytä suhtautua kriittisesti. Esimerkiksi Jeesuksen syntytarinan jälkeen Maria, Joosef ja heidän lapsensa saapuvat lohikäärmeen luolaan, josta Jeesuksen sisarukset pakenevat lohikäärmeen huomattuaan. Jeesus sen sijaan kehottaa lohikäärmettä olemaan vahingoittamatta ketään ja rauhoittelee pelkääviä vanhempiaan.¹⁵⁸

Epäuskottavista kohdista huolimatta myös viimeiset Linzey käyttämät esimerkkikatkelmat ovat peräisin Pseudo-Matteuksen evankeliumista. Ne käsittelevät Jeesuksen roolia rauhan tuojana eläinten keskuuteen. Ensimmäisessä tarinassa Maria ja Jeesus-lapsi kävelevät yhdessä panttereiden, leijonien ja susien kanssa pelkäämättä niitä,¹⁵⁹ ja toisessa tarinassa kahdeksanvuotias Jeesus leikkii leijonien kanssa ja pyytää lopuksi, etteivät ne vahingoittaisi ihmisiä tai antaisi ihmisten vahingoittaa niitä.¹⁶⁰ Linzeyn mukaan on tärkeää huomata, että tarinoissa eläimillä kerrotaan olevan ihmismäinen hengellinen kapasiteetti. Niille kuvataan oma hengellinen arvonsa siitä huolimatta, että ihmisten paremmuuden korostaminen oli Jeesuksen elinaikana varsin yleistä. Kertomukset levisivät Linzeyn arvion mukaan ehkä jopa satoja vuosia kristityissä yhteisöissä, eli ihmiset ovat saattaneet jo varhain tulkita eläinten hengellisen luonteen sellaiseksi.¹⁶¹ Jälleen kerran Linzey siis pyrkii argumenteillaan todistamaan, ettei eläimiin liitettävä hengellinen arvo ole uusi tai harvinainen asia.

Siitä huolimatta, että Linzey myöntää tarinoiden saattavan olla mielikuivituksen tuotetta, niiden sisältämä teologia on hänen mielestään täysin oikeaoppista ja raamatullista: eläinten ei kuvata olevan moraalisia toimijoita tai vastuussa teoistaan, mutta Jeesuksen läsnä ollessa luomakuntaan palaa sen alkuperäinen tila, ja rauhallinen yhteiselo ihmisten ja eläinten välillä mahdollistuu.¹⁶²

Linzey ajattelee, että kaikki hänen esittelemänsä apokryfikatkelmat demonstroivat varhaisten kristittyjen huolta ja kiinnostusta eläimiin.¹⁶³ Hänen mielestään on olemassa paljon kristillistä kirjallisuutta, jota varhainen kirkko ei pitänyt arvossa,

---

¹⁵⁸ Linzey 2009a, 66–67.

¹⁵⁹ Ks. liite 5.; Linzey 2009a, 67.

¹⁶⁰ Ks. liite 6.; Linzey 2009a, 69. Liitteen katkelmassa ei ole mukana kohtaa, jossa Jeesus puhuu leijonille. Tämä johtuu siitä, ettei Linzey itse ole ottanut kyseistä kohtaa katkelmaan mukaan, vaan hän on kirjoittanut omin sanoin katkelman loputtua seuraavasti: “Then he said to the lions so that all could hear, “Go in the peace and hurt no one; neither let man injure you, until you return to the place where you have come from.” Linzey 2009a, 69.

¹⁶¹ Linzey 2009a, 67–69.

¹⁶² Linzey 2009a, 70–71.

¹⁶³ Linzey 2009a, 70.

mutta joka kuvastaa hyvin mitä varhaiset kristityt aikoinaan tunsivat.¹⁶⁴ Linzey siis toisaalta ajattelee apokryfikirjallisuuden antavan tarkemman kuvan varhaisten kristittyjen suhtautumista eläimiin, mutta samalla hän perustelee esimerkeillään myös Jeesuksen välittävän elämistä. Koska alkukristityt yhdistivät varhain elämistä huolehtimisen kristinuskoon, voidaan tulkita Jeesuksen opetuksissa olleen ainakin jotain, mikä sai heidät tekemään niin.

Linzeyn mielestä alkukristityt siis osoittivat enemmän huomiota eläimille kuin nykykristityt. Tämä tarkoittaisi sitä, että nykykristityt ovat eriytyneet kristittyjen perinteestä ja että heidän pitäisi pyrkiä palaamaan siihen.¹⁶⁵

3. Jeesuksen ruokavalio

a. Jeesus vegetaristina

Raamatussa Jeesus syö kalaa, mikä vaikuttaa Linzeyn voimakkaan kasvissyöntiargumentaation valossa kyseenalaiselta. Linzey kirjoittaa, ettei Jeesus ollut vegaani eikä luultavasti edes vegetaristi, mutta täsmentää, ettei Jeesuksen kuvata Raamatussa käyttäneen ravinnokseen muita eläimiä kuin kalaa. Pääsiäinen on ainoa Raamatussa kuvailtu ateria, jolla Jeesuksen voisi tulkita syövän punaista lihaa. Ei ole kuitenkaan varmaa, söikö tämä perinteistä pääsiäisateriaa tuolloinkaan.¹⁶⁶

Vaikkei Linzey siis ajattele kovinkaan vakavissaan, että Jeesus olisi ollut vegetaristi, on hänestä kuitenkin tärkeää pyrkiä perustelevaan teorian mahdollisuutta. Tämän voi päätellä esimerkiksi siitä, että Linzey käsittelee teoksissaan Jeesuksen mahdollista kasvissyöntiä kattavasti, ja esittelee monia lähteitä, jotka tukevat sitä.

Ensimmäiseksi Linzey esittää Jeesuksen kasvissyönnistä teorian, jonka mukaan Raamatussa on virheitä kohdissa, joissa Jeesus söi kalaa. Hän myöntää näkemyksen kuulostavan epätodennäköiseltä, mutta huomauttaa sitten, ettei olisi ensimmäinen, joka ajattelisi näin. Monet ovat esimerkiksi olleet sitä mieltä, ettei ”kala” tarkoita Uudessa testamentissa kalaa samalla lailla kuin nykyään ymmärrämme sen.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ Linzey 2009a, 59–60.

¹⁶⁵ Linzeyn näkemyksiä tradition vaikutuksia käsittelem tarkemmin luvussa IV 1.

¹⁶⁶ Linzey 1995, 132. “There are no recorded examples of Jesus eating meat in the Gospels. The only possible exception is the Passover itself, but it is not entirely clear that Jesus ate the traditional passover meal.” Ks. myös Linzey 1997b, 865.

¹⁶⁷ Linzey 1995, 133. “— — — there have always been a number who have never believed that Jesus ate the flesh of other living creatures. Those who take this view argue that ‘fish’ in the New Testament did not actually mean fish as we know it today.” Linzey ei teoksessaan selitä ajatusta pidemmälle, vaan viittaa V. A Holmes-Goren teokseen *These We Have Not Loved*.

Tätä argumenttia Linzey vaikuttaa kuitenkin pitävän epäpätevänä, sillä ei käsittele saati selitä sitä yhtään enempää.

Linzey etenee perusteluissaan seuraavaan huomionsa ja mainitsee Esseelaisten evankeliumin, jonka mukaan Jeesus oli vegetaristi. Jo seuraavassa virkkeessään hän kuitenkin epäilee evankeliumin oikeaoppisuutta ja kertoo uskovansa sen olevan verrattain moderni sepite.¹⁶⁸ Hän ei toisin sanoen pidä Esseelaisten evankeliumia uskottavana lähteenä.

Kolmas Linzey esittelemä esimerkki on luultavasti 100-luvun alussa kirjoitettu Ebioniittien evankeliumi, joka sisältyy Uuden testamentin apokryfisiin kirjoihin ja antaa ainakin ikäänsä nähden lupaavampia viitteitä Jeesuksen kasvissyöntiin liittyen. Vaikka myös Ebioniittien evankeliumi on Linzey mielestä historialliselta luotettavuudeltaan äärimmäisen kyseenalainen, hänestä on merkittävää, että kasvissyönti ja herkkyys eläimiä kohtaan yhdistettiin niin varhaisessa vaiheessa Jeesukseen.¹⁶⁹ Lisäksi Ebioniittien evankeliumi todistaa, että kasvissyöjäkristittyjä ylipäätään oli olemassa jo ensimmäisen vuosisadan aikana siitäkkin huolimatta, että ihmiset olisivat omin silmin voineet nähdä Jeesuksen syövän lihaa. Linzey miettii, miksi näin on ollut, mutta ei kuitenkaan vastaa kysymykseen, vaan jättää sen lukijoiden pohdittavaksi.¹⁷⁰ Hän selvästi ajattelee, että Jeesus olisi jollain tasolla liputtanut asian puolesta.

Varhaisen kasvissyönnin olemassaolon puolesta puhuvat Ebioniittien evankeliumin lisäksi myös muut lähteet. Linzey ottaa esimerkikseen Paavalin sanat:

Hyväksykää joukkoonne myös sellainen, joka on uskossaan heikko, älkääkä ruvetko kiistelemään mielipiteistä. Joku katsoo voivansa syödä kaikkea, mutta heikkouskoinen syö vain kasviksia. (Room. 14:1–2)

Vaikka Linzey tulkitsee kyseisen kohdan koskevan ennen kaikkea epäjumalille uhrettua lihaa, jonka syömistä kristityt epäröivät, hän uskoo silti taustalla olevan Paavalin omakohtaisia kokemuksia kasvissyöjäkristityistä.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ Linzey 1995, 133.

¹⁶⁹ Linzey 1995, 133.

¹⁷⁰ Linzey 2009a, 79.

¹⁷¹ Linzey 2009a, 79. “The apparent cause of the disagreement concerned the propriety of eating meat offered in sacrifices to idols, but although the controversy took this precise form, it is possible that it hid a deeper disagreement about the propriety of eating meat in the first place. Although St. Paul regards the issue as simply one of ‘conscience,’ he nowhere explicitly states what one would have expected him to say, namely that since our Lord ate meat, there should be no problem about his followers doing so. But if Jesus ate meat, possibly meat offered to ‘idols,’ even (according to one scholar) sacrificing animals himself, why should there be any Christian vegetarians at all, let alone some whom Paul is prepared to make concessions of ‘conscience’?”

Linzey käsittelee Jeesuksen kasvissyöntiin liittyen myös noin 600 jKr. kirjoitettuja Kiinasta löytyneitä Jeesus-sutria. Niissä Jeesus esitetään kasvissyöjänä, ja tämän kerrotaan kuolleen niin ihmisten kuin eläinten puolesta. Linzeyn mukaan sutrat ovat mitä todennäköisemmin saaneet vaikutteita buddhalaisuudesta, mutta hän huomauttaa myös, että mikä tahansa dokumentti muuttuu aina ympäröivän kulttuurin tulkinnan mukaiseksi. Myös kanoniset evankeliumit ovat saaneet vaikutteita esimerkiksi roomalaisesta kulttuurista, mutta silti niitä pidetään oikeaoppisina. Linzeyn mielestä on tärkeää huomata, että mahdollisista vaikutteista huolimatta sutrien sanamuodot muistuttavat hämmästyttävästi alkuperäisiä tekstejä. Hän kirjoittaa teokseensa ensimmäisestä sutrasta kohdan, joka muistuttaa Matteuksen evankeliumin jakeita:

Watch the birds: they don't plant or harvest and they have no houses to worry about. They do not work, yet are fed and watered and never worry about what to wear, because [of] the One who cares for them. You are more important than birds, so why do you worry?¹⁷²

Linzey kirjoittaa, että jokainen neljästä sutrasta sisältää täysin oikeaoppisia ajatuksia kristinuskosta: niissä kuvataan esimerkiksi Jeesuksen olevan Jumalan poika ja tämän kuolevan ristillä kaikkien luotujen puolesta.¹⁷³

Linzey ajattelee sutrien tekemän näkyväksi sellaisia kuvauksia eläimistä, mitä kanonisissa evankeliumeissa on piilevinä. Esimerkkeinä tästä hän mainitsee muun muassa Johanneksen evankeliumin esipuheen ja Roomalaiskirjeen kohdan, jossa Paavali kertoo kärsivän luomakunnan odottavan vapautumista katoavaisuuden orjuudesta (Room. 8:18–24).¹⁷⁴ Linzey ei tarkenna, millä tavoin Johanneksen evankeliumin esipuhe kuvaa eläimiä, mutta kenties hän tarkoittaa, kuinka siinä kerrotaan ihmisten ja eläinten molempien olevan Logoksen kautta luotuja. Sutrissa merkittävinä on Linzeyn mielestä selvästi niiden sisältämä kuvaus Jeesuksen välittävästä asennoitumisesta eläimiä kohtaan.

Yksi Jeesuksen kasvissyöntiin liittyvä argumentti on, että perimätiedon mukaan Jeesuksen Jaakob-veli oli vegetaristi. Tieto herättää Linzeyn mielestä väistämättäkin kysymyksiä Jeesuksen suvusta. Tulkintani mukaan Linzey tarkoittaa näillä kysymyksillä pohdintaa siitä, päättikö Jaakob itsenäisesti ryhtyä kasvissyöjäksi vai kasvatettiinko hänet niin. Mikäli Jaakob olisi kasvatettu kasvissyöjäksi, saattoi Jeesuskin olla jossain vaiheessa elämänsä vegetaristi. Toinen hänen esiin nostamansa kysymys Jaakobista on, oliko motiivi tämän kasvissyönnille askeettinen vai eettinen.

---

¹⁷² Linzey 2009a, 76. Vrt. Matt. 6:25–26.

¹⁷³ Linzey 2009a, 76–77.

¹⁷⁴ Linzey 2009a, 77.

Linzey kirjoittaa ainakin tutkija Robert Eisemanin tutkimuksen aiheesta antavan ymmärtää, että Jaakob olisi omaksunut teologisia vaikutteita saaneen vegetarismien, jolla oli eettisiä ulottuvuuksia.¹⁷⁵

Jeesuksen kasvissyöntiä puoltavista dokumenteista Linzey haluaa ennen kaikkea huomioida niiden suuren lukumäärän sekä kasvissyöjäkristittyjen olemassaolon. Molemmat havainnot kertovat hänen mukaansa vähintäänkin siitä, että kristinuskoon yhdistettävää vegetarismia ei ole pidetty mahdottomana ajatuksena.¹⁷⁶

b. Jeesus sekasyöjänä

Jeesuksen kasvissyöntiä puoltavista argumenteistaan huolimatta Linzey pitää todennäköisenä, että Jeesus söi vähintäänkin kalaa.¹⁷⁷ Hän on teoksessaan pohtinut, kuinka tämä käy yhteen hänen tulkintansa kanssa vegetarismista kristillisenä velvollisuutena, ja esittää Jeesuksen sekasyömistä syistä neljä teoriaa.

Ensimmäinen Linzeyn teorioista kuuluu seuraavasti: Mikäli Jeesus olisi ollut kasvissyöjä, hänet olisi luultavasti yhdistetty manikealaiseen filosofiaan. Manikealaiseen asketismiin yhdistettynä tai sekoittuneena Jeesuksen sanoma olisi kuitenkin kokonaisuutena vesittynyt.¹⁷⁸ Tulkitsen Linzeyn tarkoittaneen, että koska Jeesus painottaa Raamatussa Jumalan olevan armon lahjoittaja ihmisten omien ansioiden sijaan, olisi viesti ollut ristiriidassa askeettisena pidetyn elämäntyylin kanssa.

Toinen Linzeyn ehdottama teoria on, ettei Jeesus yksinkertaisesti ollut täydellinen kaikilla mahdollisilla tavoilla. Heti ehdotuksensa jälkeen hän myöntää, ettei suurin osa kristityistä olisi valmiita hyväksymään näkemystä Jeesuksen virheellisyydestä. Linzey kuitenkin huomauttaa, ettei Jeesus itsekään pitänyt itseään täydellisenä. Todisteena väitteelleen hän mainitsee kaikissa synoptisissa evankeliumeissa esiintyvän Jeesuksen kysymyksen ja toteamuksen: "Miksi sanot minua hyväksi? Ei kukaan ole hyvä, paitsi Jumala yksin".¹⁷⁹ Jeesus ei olisi Linzeyn mielestä kalaa syödessään syyllistynyt tarkoitukselliseen väärintekoon, vaan pikemminkin tekemättä jättämisen syntiin. Hän ei kerro mitä Jeesus jätti tekemättä, mutta asiayhteydestä voidaan päätellä, että tuo teko oli kalasta kieltäytyminen. Perusteluistaan huolimatta

---

¹⁷⁵ Linzey 2009a, 79.

¹⁷⁶ Linzey 1995, 133.

¹⁷⁷ Linzey 1995, 86.

¹⁷⁸ Linzey 1995, 133. Manikealaisuus syntyi vasta 200 jKr., joten Linzey tuskin tarkoittaa, että Jeesus-ta olisi luultu manikealaiseksi. Sen sijaan hän tarkoittanee, että Jeesuksen opetuksia olisi tulkittu samalla manikealaisittain, eli ne olisi yhdistetty asketismiin.

¹⁷⁹ Matt. 19:17; Mark. 10:18; Luuk. 18:19. Sanamuodot vaihtelevat evankeliumeissa.

toinen teoria ei ole Linzeyn mielestä uskottava, koska siinä ei oteta huomioon esimerkiksi Heprealaiskirjeen kohtaa 4:15, jossa kuvaillaan Jeesusta synnittömäksi.¹⁸⁰

Kolmas tulkinta Jeesuksen kalansyönnin syyllle on, ettei kalan tappaminen ole kenties yhtä väärin kuin nisäkkään tappaminen. Linzey ei suostu hyväksymään tätäkään näkemystä, koska myös kalalla on tuntoisuus, tietoisuus ja kyky kärsiä.¹⁸¹

Neljäs teoria koskee Jeesuksen kokemia olosuhteita: ensimmäisen vuosisadan Palestiinassa oli maantieteellisten olosuhteiden vuoksi vaikea saada proteiinia, joten Jeesuksen oli pakko syödä kalaa.¹⁸² Toisin sanoen teko oli Linzeyn mielestä välttämätön – joskin täysin luvallinen – paha.

Uskottavimpina teorioina Linzey vaikuttaa pitävän ensimmäistä ja neljättä näkemystä, koska niitä hän ei perusteluissaan pyri saman tien kumoamaan tai esittämään niille vasta-argumentteja. Etenkin viimeinen teoria sopii yhteen luvussa II 2. esitettyyn Linzeyn tulkintaan, jonka mukaan ihminen saa Jumalan luvalla syödä eläimiä pakollisesta tarpeesta. Tästä huolimatta Linzeyn mielestä näkemyksessä on omat ongelmansa, koska kysymyksiä herää esimerkiksi siitä, olivatko Jeesuksen syömät kalat olleet eläessään tuntoisia olentoja.¹⁸³ Linzey ei vie kysymystä pidemmälle, vaan jättää sen lukijan pohdittavaksi. Siitä voidaan silti päätellä, että hän kokee vaikeaksi ajatuksen siitä, että Jeesus olisi syönyt kalaa.

---

¹⁸⁰ Linzey 1995, 133.

¹⁸¹ Linzey 1995, 134.

¹⁸² Linzey 1995, 134.

¹⁸³ Linzey 1995, 121.

IV ELÄINTEN OIKEUDET KIRKON TOIMINNASSA

Linzey ajattelee, että kirkon pitäisi osallistua eläinten oikeuksien edistämiseen oman toimintansa kautta. Selvitän hänen historiallisia ja teologisia perusteitaan tälle mielihiteelle, ja käyn myös läpi mitä eläinoikeuksien toteuttaminen kirkon toiminnassa käytännössä hänen mielestään tarkoittaisi. Etenen aiheessa käsitellen ensin Linzey'n näkemyksiä kirkon perinteistä, sitten kirkon käytännön toimista ja lopuksi teologian roolista eläinoikeuskeskustelussa. Kun saadaan tarkennettua mitä eläinoikeuksien edistäminen kirkon perinteessä ja toimissa käytännössä Linzey'n mielestä tarkoittaisi, saadaan samalla rikastettua kuvaa syistä, joiden vuoksi niiden edistäminen on hänen mukaansa kristillinen velvollisuus.

1. Eläinten oikeudet kristillisessä traditiossa

a. Negatiivinen suuntaus

Linzey'n mukaan eläimet poissulkeva traditio – eli negatiivinen suuntaus¹⁸⁴ – on hyvin nuori siitäkin huolimatta, että eläimiä käsitellään vain vähän kanonisoidussa Raamatussa tai esimerkiksi kristillisessä liturgiassa. Linzeyllä on esittää enemmän kuin yksi teoria siitä, miksi kristinusko on ollut vaitonainen eläinten hengellisestä asemasta.

Yksi Linzey'n kirjoittama syy eläinten poissulkemiseen traditiosta on, että eläimet jätettiin tietoisesti kristinuskon ulkopuolelle, koska kristittyjä ympäröineessä kulttuurissa niiden palvominen oli yleistä. Varhaiset kristityt pelkäsivät, että pienikin eläimiin kohdistuva liturginen huomio olisi koettu myönnytyksenä vaihtoehtoiselle kristillisyydelle ja niiden palvomisen uudelleen aloittamiselle. Tämä ajatus jäi puolestaan elämään laajasti kristinuskoon. Kristinusko tunnettiinkin eläimet poissulkevien käytäntöjensä ansiosta jo varhain sellaisista uskovista, jotka eivät palvoneet eläimiä.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ Linzey itse kutsuu eläinten oikeuksia edistäviä perinteitä positiiviseksi suuntaukseksi ja niitä polkevia perinteitä negatiivisiksi suuntauksiksi (engl. *positive and negative strands*). Ks. esim. Linzey 1997b, 864. Välillä hän kutsuu eläinten oikeuksia vähätteleviä perinteitä myös nimellä negatiivinen traditio. Ks. esim. Linzey 2004, xxvii.

¹⁸⁵ Linzey 2001, 10. "But in the context of the tradition as a whole, it has left a lingering fear that any increase in the perceived moral and spiritual status of animals is a slippery slope to idolatry. Any liturgical focus on animals might have appeared like a concession to an alternative religious worldview. From an early point, Christians were marked out as those religious who did not worship animals."

Toinen syy liittyy edelliseen. Koska eläimiin kohdistettu liturginen huomio tulkittiin helposti epäjumalanpalvomiseksi, se koettiin uhkana myös ihmisten ainutlaatuisuuden säilyttämisen kannalta. Linzeyn mukaan ajatus ainutlaatuisuuden varjelemisesta on saattanut jäädä elämään kulttuuriimme, sillä yhä nykyäänkin monet eläinten oikeuksien toteutumista vastustavat kristityt vetoavat perusteluissaan siihen.¹⁸⁶

Kolmas Linzeyn esittämä syy negatiiviselle suuntaukselle on pyhimysten ja näkijöiden¹⁸⁷ kouluttamattomuus. Hän kirjoittaa, että ne pyhimykset ja näkijät, jotka osoittivat yhteisöllisyyttä eläimiä kohtaan, olivat hyvin harvoin systemaattikkoja tai akateemikkoja, minkä vuoksi käsitys eläinten ja ihmisten samankaltaisuudesta ei jäänyt elämään myöhempiin kirkon oppeihin. Esimerkiksi 1180-luvulla syntynyt Franciscus Assisilainen oli kunnioitettu, arvostettu ja tunnettu eläinten puolestapuhuja, mutta silti hänen esimerkistään ei koskaan tullut moraalinen normi kristinuskon piirissä. Koulutetut skolastikot ohittivat Franciscuksen ajatukset rationaalisuuden korostamisella, deduktiivisella päättelyllä ja analyttisyydellä.¹⁸⁸ Linzey ajattelee, että analyttinen järkeily on kuitenkin vain yksi rationaalisuuden monista muodoista. Esimerkiksi 600-luvulla elänyt arvostettu pyhimys Iisak Niniveläinen suosi opetuksessaan muita rationaalisuuden muotoja, kuten *yksinkertaista kognitiota*¹⁸⁹ ja *hengellistä älykkyyttä*¹⁹⁰. Ilmeisesti Linzey tarkoittaaakin pyhimysten kouluttamattomuuden olleen ongelma siinä mielessä, etteivät he perustelleet eläinten suojelemista tai samankaltaisuutta loogisella päättelykyvyllä, vaan tyytyivät luottamaan asiassa intuition kaltaiseen järkeilyyn. Heidän ajatuksillaan oli täten vaikeampaa vakuuttaa ihmisiä pidemmällä aikavälillä. Linzeyn mukaan kristillinen perinne on analyttisyyteen ja rationaalisuuteen nojaamisensa kautta tehnyt eläimistä hengellisiä ja moraalialtiampia.¹⁹¹

---

¹⁸⁶ Linzey 2001, 11. Linzey on kirjoittanut teokseensa esimerkkejä ihmisten ainutlaatuisuuden säilyttämiseen perustuvista argumenteista. Muun muassa Tibor Machan kommentoi seuraavasti: "If [humans] were uniquely important, that would mean that one could not assign any value to plants or nonhumans apart from their relationship to human beings." Linzeyn mielestä argumentti on *non sequitur*, eli sen alkuoletuksesta tehty johtopäätös on virheellinen. Linzey on siteerannut lisäksi Joseph Kirwanian, jonka kommentti on lähes samanlainen: "The root of the case for animal rights lies there. Its advocates do not believe that [humanity] is unique. That is why the notion of animal rights lies quite outside the Christian (or Jewish or Muslim) view of the world as God's creation and of [humanity's] place within it."

¹⁸⁷ Engl. *saints and seers*.

¹⁸⁸ Linzey 2001, 7–8.

¹⁸⁹ Engl. *simple cognition*.

¹⁹⁰ Engl. *spiritual intellect*.

¹⁹¹ Linzey 2001, 8. "The legacy is that the Christian tradition has enhanced and promulgated a version of rationality denied to animals and which in consequence has ensured that they ended up the moral and spiritual losers."

Neljäs syy eläinten traditiosta ulkoistamiselle liittyy edelliseen. Kun hengellisyys määriteltiin vain ihmisten ominaisuudeksi, tuli ei-rationaalisista olennoista toissijaisia. Rationaalisuuden korostamisen myötä kristityt ovat jatkuvasti olleet yhä vähemmän huolissaan ruumiillisesta olemassaolosta ja keskittyneet sitä vastoin yhä enemmän ruumiillisuudesta luopumiseen. Koska eläimet taas usein luetaan kuuluviksi ainoastaan maalliseen todellisuuteen, ei niistä huolehtimista ole pidetty kovinkaan tärkeänä hengellisenä asiana.¹⁹²

Linzey väittää skolastikkojen, etenkin Tuomas Akvinolaisen, vaikuttaneen merkittävästi liturgisten perinteiden lisäksi myös eläimiä välineellistävään kulttuuriin ylipäätään. Tuomas nimittäin omaksui 1200-luvulla Aristoteleen ajatuksen luonnollisesta orjuudesta, ja antoi sille teologisen viitekehyksen. Luonnollista orjuutta esiintyi Aristoteleen mielestä kasvien ja eläinten, eläinten ja ihmisten sekä naisten ja miesten välillä. Yksinkertaistettuna ajatus tarkoittaa, että maailmassa on luonnollisesti arvojärjestys, joka oikeuttaa alistamaan hierarkiassa alempaansa. Tuomaan mukaansa kyseessä oli pyhä hierarkia, jonka kautta pystyi muun muassa päättämään, ettei eläinten syöminen voinut olla syntiä, koska niiden tarkoitus oli nimenomaan tulla syödyksi.¹⁹³

Linzey kyseenalaistaa Aristoteleen, ja siten myös Tuomaan, ajatukset monelta kantilta siitakin huolimatta, että hän on itsekin valmis hyväksymään ajatuksen jonkinlaisesta hierarkiasta olentojen välillä.¹⁹⁴ Hän muun muassa pohtii, kuinka hierarkia ”ylempien” ja ”alempien” välillä voisi antaa ylemmälle moraalisen oikeuden orjuuttaa alempaansa. Lisäksi hän toteaa, ettei luonnollisen orjuuden olemassaoloa voi päätellä luonnon toiminnasta, sillä joskus eläimetkin saattavat tappaa ihmisiä. Linzey tarkoittaa jälkimmäisellä huomiollaan, että mikäli ihmiset olisi luotu orjuuttamaan eläimiä, olisi ristiriitaista, että jotkut eläinlajit on luotu fyysisesti kyvykkäiksi tappamaan ihmisiä.¹⁹⁵

Tuomas vetosi perusteluissaan myös Jumalan rakkauteen ja huolenpitoon, tai oikeastaan tarkemmin ilmaistuna niiden puutteeseen. Hänen mielestään Ju-

---

¹⁹² Linzey 2001, 10.

¹⁹³ Linzey 1995, 141; Linzey 2009a, 11.

¹⁹⁴ Hierarkiaa on käsitelty luvussa II 2.

¹⁹⁵ Linzey 2009b, 13. “— — — Aristotle confuses *natural* hierarchy with *moral* hierarchy. The argument is based on his perception of how nature is, but even if he is right, it still doesn’t follow that that is how human beings, as moral agents, ought to behave. Aristotle presumes that what is given in nature has to be normative in ethics, but that is far from obvious. He is inevitably selective in what he takes to be ‘given’ in nature and therefore morally licit: since the ‘order of nature’ also comprises animals that sometimes kill humans (usually in self-defense), as well as slaves and women who are not always naturally, or easily, enslaveable, the argument cannot simply be derived from the observation of nature.”

mala ei voinut välittää eläimistä, koska eläimet eivät voineet olla rationaalisia olentoja. Täten myöskään ihmisten ei ollut Tuomaan mukaan tarpeen osoittaa armeliaisuutta eläimiä kohtaan.¹⁹⁶ Linzey huomauttaa, että Tuomaan perustelut eläinten rationaalisuuden puutteesta ovat vanhentuneita, sillä nykytieteen mukaan vähintäänkin nisäkkäät ovat itsetietoisia ja ajattelevia olentoja, jotka osaavat asettaa itselleen tavoitteita.¹⁹⁷ Lisäksi Linzey ihmettelee, kuinka rationaalisuuden puute voisi vähentää Jumalan rakkautta, ja huomauttaa, ettei esimerkiksi lasten älykkyys ole yhtä kehittynyt kuin aikuisten.¹⁹⁸ Toisin sanoen Linzey päätelee, että mikäli Jumalan rakkauden määrä riippuisi sen kohteena olevien olentojen älykkyyydestä, Jumala ei välittäisi esimerkiksi vauvoista läheskään yhtä paljon kuin aikuisista.

Tuomaan ajatuksilla eläimistä on ollut valtavat ja kauaskantoiset seuraukset kristinuskoon etenkin roomalaiskatolisessa kirkossa.¹⁹⁹ Esimerkiksi Paavi Pius IX kielsi 1800-luvulla eläinsuojelutoimiston avaamisen Roomaan, koska Tuomas Akvinolainen oli väheksynyt kristittyjen eläimiin kohdistuvaa vastuuta.²⁰⁰ Linzeyn mielestä Tuomas Akvinolaisen eläinkielteiset ajatukset ovat yhä nykyäänkin vallalla roomalaiskatolisessa kirkossa.²⁰¹

Linzeyn kirjoittaa, että kristillinen traditio on muutenkin näyttäytynyt varsin eläinkielteisessä valossa, ja hän on koonnut teoksiinsa esimerkkejä tästä: Kirkkoisä Augustinus totesi, ettei eläinten tappaminen voinut olla väärin muun muassa siksi, että ne ovat täysin irrationaalisia olentoja.²⁰² Jesuiitta Joseph Rickabyn mukaan eläimillä ei voinut olla minkäänlaisia oikeuksia, sillä se olisi sama asia kuin antaisi oikeuksia kiville ja tukeille.²⁰³ Keskiajalla skolastiikka vei eteenpäin näkemystä, jonka mukaan eläimet pystyivät kärsimään, mutta niiden kärsimys ei ollut moraa-

---

¹⁹⁶ Linzey 1995, 14.

¹⁹⁷ Linzey 2009a, 15.

¹⁹⁸ Linzey 2009b, 25–27.

¹⁹⁹ Linzey 2009b, 12.

²⁰⁰ Linzey 1995, 19.

²⁰¹ Linzey 1995, 12. “Although there are signs of an awakening sense of concern – most notably in papal pronouncements and in the work of some scholars – it is still true as far as I can determine that Roman Catholic moral theology denies that humans have *direct* duties to animals. This, at least, is the position that continues to be repeated in one moral theology textbook after another. In order to understand this position we have to examine the thought of the giant of the Catholic tradition, namely St Thomas Aquinas, whose theology still dominates much Catholic thinking – not least about animals.”

²⁰² Linzey 2009b, 16.

²⁰³ Linzey 2009a, 13. Rickaby käytti ilmaisua ”stock and stones”. Samaa ilmaisua käytetään Jeremian kirjassa, Kuningas Jaakon käännöksessä: “Saying to a stock, Thou art my father; and to a stone, Thou hast brought me forth: for they have turned their back unto me, and not their face: but in the time of their trouble they will say, Arise, and save us.” (Jer. 2:27) Vuoden 1992 raamatunkäännökseen sanat on suomennettu tarkoittamaan puuta ja kiveä.

lisesti merkittävää. Valistuksen ajan kartesiolaisuus²⁰⁴ opetti, etteivät eläimet tunne lainkaan kipua, ja 1900-luvulla elänyt teologi Charles Raven ajatteli, etteivät eläimet voisi oikeasti kärsiä laisinkaan.²⁰⁵ Linzeyn mukaan yksi syy eläinten arvon jatkuvalla vähentymiselle on rationaalisen ajattelun lisääntyminen: eläinten puolustamiseen pyrkivät argumentit nimittäin koetaan usein niin tunneperäisinä, ettei niitä oteta tosissaan.²⁰⁶

b. Positiivinen suuntaus

Eläimet eivät ole negatiivisesta suuntauksesta huolimatta puuttuneet kristittyjen ajatuksista, sillä Linzey pystyy nimeämään useita lähteitä, jotka kertovat varhaiskristittyjen positiivisesta suhtautumisesta niihin. Hän kirjoittaa muun muassa itäisen kirkon pyhistä: 300-luvulla eläneistä Basileios Suuresta ja Johannes Khrysostomoksesta, sekä 600-luvulla eläneestä Iisak Niniveläisestä. Basileios nimitti eläimiä rukouksissa veljikkeeseen, ja Khrysostomos oli sitä mieltä, että pyhät ihmiset ovat kaikkein rakastavimpia kaikkia – sekä tovereitaan että eläimiä kohtaan – koska ymmärtävät näiden olevan samaa alkuperää. Iisak taas ajatteli, ettei Jumalan luomistyön näkevä voi kestää minkään luodun tuskan näkemistä, ja ettei ihminen, jonka sydän on liittynyt Jumalaan, koskaan lakkaa rukoilemasta eläinten puolesta.²⁰⁷ Linzey luettelee myös lukuisia muita pyhimyksiä, kuten Martin de Porresin, Pyhän Columban ja Katariina Sienalaisen, jotka ajattelivat kaikkien luotujen olevan tunnustettuja Kristuksessa.²⁰⁸ Lisäksi hän kertoo Franciscus Assisilaisen jopa saarnanneen eläimille sekä pitäneen niitä sisarinaan ja veljinään vetoamalla ihmisten ja eläinten samaan Luojaan.²⁰⁹

Linzey pitää luvussa III 2. b. käsiteltäviä apokryfikirjallisuuden kuvauksia Jeesuksesta ja eläimistä merkkeinä varhaisten kristittyjen lämpimästä suhtautumisesta eläimiin. Kirjattuihin perinteisiin viitaten hän mainitsee myös vuodelta 1614 olevan katolisen kirkon käsikirjan *Rituale Romanumin*, joka sisältää ohjeita eläinten siunaamiseen.²¹⁰ Linzey on kirjoittanut ylös sen sisältämän sairaille eläimille tarkoitetun siunauksen:

---

²⁰⁴ Kartesiolaisuus oli pikemminkin filosofia kuin suoraan kristinuskoon liittyvä suuntaus. Linzey kuitenkin käyttää sitä esimerkkinään, koska suuret suuntaukset saivat vaikutteita kristinuskosta ja toisin päin.

²⁰⁵ Linzey 1995, 50.

²⁰⁶ Linzey 2001, 8–10.

²⁰⁷ Linzey 2001, 2–3.

²⁰⁸ Linzey 2001, 6.

²⁰⁹ Linzey 2001, 38.

²¹⁰ Linzey 2009a, 87.

We humbly seek thy pity, O Lord; that these animals, which are troubled with a grievous infirmity, may be healed through thy name and by the strength of thy blessing. May all diabolic power be annulled in them, and may they be no longer ill. Be Thou to them, O Lord, the defender of their life and the restorer of their health.

Linzeyn mielestä on täysin kiistatonta, että eläinten parantamiseen tarkoitettu siunaus on kristillistä alkuperää. Vielä silmiinpistävämpää hänestä kuitenkin on, että kyseisessä rukouksessa on vaikeaa nähdä minkäänlaista oletusta siihen suuntaan, että Kristuksen ”maailmaa muuttava sovituksen pappeus”²¹¹ sulkisi eläimet ulkopuolelleen. Tästä voidaan Linzeyn mukaan päätellä, että kaikkien elävien olentojen kärsimyksen vähentäminen voidaan luokitella pyhäksi teoksi.²¹²

Käsikirjan rukouksista huolimatta yleisesti luullaan, ettei kristillisessä traditiossa olisi koskaan ollut virallisia parantamisrituaaleja eläimille. Linzey ajattelee syyn olevan niiden tahallisessa ulossulkemisessa: ”Nevertheless, it remains true that there are no authorized healing liturgies for animals in the world. It is difficult to judge this as anything other than an omission.”²¹³

Linzey käsittelee myös monia modernin ajan näkemyksiä ja tunnettuja teologeja ja kirjailijoita, jotka ovat ottaneet kantaa eläinten kristilliseen kohtelemiseen. Tällaisia ovat muun muassa kardinaalit Newman ja Heenan, teologi Karl Barth ja kirjailija C. S. Lewis. Kardinaali Newmanin näkemyksen mukaan eläimille tuotettu kärsimys on moraalisesti sama asia kuin Kristukselle tuotettu kärsimys, koska eläinten viattomuus on verrattavissa Kristuksen viattomuuteen.²¹⁴ Kardinaali Heenan sanoi Jumalalla olevan oikeus siihen, että kaikkia hänen luomiaan olentoja kohdellaan kunnioituksella.²¹⁵ Barth kirjoitti, ettei ihmisen hallintavalta ulotu eläimen tappamiseen muuta kuin pakon edessä, ja ettei tappamisesta pitäisi koskaan tulla normaalia ajattelua.²¹⁶ C. S. Lewis puolestaan sanoi, etteivät viattomat eläimet voi koskaan ansaita kärsimystä,²¹⁷ ja että ihmisyyys pitää sisällään velvoitteita eläimiä kohtaan.²¹⁸ Linzey huomauttaa lisäksi, että maailman ensimmäisen eläinsuojeluyhdistyksen perusti vuonna 1824 anglikaanipastori Arhur Broome.²¹⁹

---

²¹¹ Engl. *Christ's world-transforming ministry of reconciliation.*

²¹² Linzey 2001, 67.

²¹³ Linzey 2001, 67.

²¹⁴ Linzey 2009a, 103.

²¹⁵ Linzey 2009a, 26.

²¹⁶ Linzey 1995, 130.

²¹⁷ Linzey 2009b, 23.

²¹⁸ Linzey 2009a, 106.

²¹⁹ Linzey 2009b, 109; Linzey 2009a, 103.

Kartoittamalla varhaisten kristittyjen asenteita Linzey pyrkii näyttämään, että vaikka eläimet on jätetty pois kristillisistä toimituksista ja kirjoituksista, kristillisiin arvoihin on jo alusta asti liitetty eläinten hyvä kohtelu. Lisäksi eläimillä on tulkittu olevan hengellinen luonne. Tämän vuoksi Linzey ajattelee, että nykyinen, eläimet poissulkeva traditio on aiempaa kaukaisempi kristinuskon lähtökohdista. Kirjoittamaton johtopäätös on, että kristityt voisivat palata kristinuskon lähtökohtiin ottamalla eläinliturgioita uudelleen käyttöön. Samalla palautettaisiin eläinten hyvinvoinnin edistäminen kristillisiin arvoihin, sillä eläimille annettaisiin uudistettu hengellinen viitekehys.²²⁰

Linzey pyrkii esittelemään eläinten oikeuksien kannalta sekä negatiivisia että positiivisia kristillisiä suuntauksia. Suurin osa hänen positiivista suuntausta käsittelevistä esimerkeistään sijoittuu joko keskiaikaa edeltävään teologiaan tai moderniin teologiaan. Negatiivista suuntausta koskevat esimerkit puolestaan sijoittuvat pääosin keskiajan jälkeiseen teologiaan. Joko kyse on sattumasta tai sitten Linzey pyrkii valinnoillaan korostamaan lukijalle Tuomas Akvinolaisen merkitystä kristinuskon negatiiviseen traditioon. Joka tapauksessa Linzeyn tarkoituksena on korostaa sitä, kuinka kristillinen perinne on muuttunut jatkuvasti eläinkielteisemmäksi, joskin hän elättelee varovaisesti toivoa suunnanmuutoksesta.

2. Kirkon velvollisuudet eläimiä kohtaan

Linzey myöntää avoimesti olevansa kriittinen kirkkoa kohtaan. Hän on harkinnut puolitosissaan perustavansa jopa oman *Linzey-kirkon*²²¹, mutta tullut lopulta siihen johtopäätökseen, että se olisi turhaa. Loppujen lopuksi kaikkien ryhmien jäsenet – olipa kyseessä sitten kirkko tai eläinoikeusjärjestö – ajattelevat asioista eri tavoin:

– – – I began to realize that there would be only one member: myself. Unless we are to resign the human race entirely, we have no choice but to go on working within compromised institutions that sometimes betray their own deepest values. I belong to Christian Church that has sanctioned violence and immense cruelty in the course of its history, but always such actions have been contrary (though many have not seen it) to its Gospel of love – in the same way I remain part of the animal movement whose supporters sometimes also betray its core values.²²²

Kirkko tekee Linzeyn mielestä oppejaan vastaan jättäessään tietoisesti edistämättä eläinten oikeuksia. Hän kirjoittaa sen tahtovan niin kovasti säilyttää itsensä ja op-

---

²²⁰ Eläinliturgioita käsitellään laajemmin luvussa IV 2.

²²¹ Engl. *Linzey Church*.

²²² Linzey 2009a, xviii.

pinsa, että unohtaa oikeat tehtävänsä, joista yksi on heikkojen puolustaminen.²²³ Linzey ajattelee, että usein kirkon ulkopuolella olevat ihmiset tiedostavatkin paremmin, mitä evankeliumi vaatii.²²⁴

Linzey on kriittinen paitsi kirkkoinstituutiota kohtaan, myös kristittyjä kohtaan. Hän kirjoittaa, että vaikka rukousten tarkoituksena on tuoda esiin huolet, toiveet ja unelmat paremmasta maailmasta, on erittäin harvinaista, että eläimet huomioitaisiin yhteisessä rukouksessa. Tämä herättää Linzeyn mielestä kysymyksen siitä, välittävätkö kristityt oikeasti eläimistä.²²⁵ Toisin sanoen hän päätelee, ettei eläinten puolesta rukoilla, koska niistä ei kanneta erityisesti huolta.

Kuinka kirkko sitten voisi konkreettisesti edistää eläinten oikeuksien toteutumista tai opastaa kristittyjä välittämään eläimistä? Ensinnäkin Linzey vetoaa kirkon työntekijöiden esimerkkiin. Hän kirjoittaa anglikaanikirkon 41 piispasta, jotka allekirjoittivat vuonna 1992 vetoomuksen, jossa sitouduttiin olemaan käyttämättä tai ostamatta turkiksia moraalisiin ja teologisiin syihin vedoten. Linzey pitää piispojen toimintaa merkinä kasvavasta eläinten hyväksikäytön vastustamisesta kristinuskon sisällä.²²⁶ Toisaalta hän kuvailee myös aivan päinvastaisen tapahtumakulun: hän kertoo kirjoittaneensa anglikaanipiispoille avoimen kirjeen urheilumetsästyksen vastustamisesta ennen parlamentin ylähuoneen²²⁷ viimeistä väittelyä aiheesta, mutta siitä huolimatta peräti kymmenen piispaa äänesti tai puhui urheilumetsästyksen puolesta. Linzey kertoo olevansa häpeissään urheilumetsästyksen puolesta äänestäneiden henkilöiden vuoksi.²²⁸

Työntekijöiden esimerkin lisäksi kirkko voi edistää eläinten hyvinvointia liturgian avulla. Koska eläimet jätettiin aikanaan tarkoituksella pois liturgiasta ajalle tyypillisen epäjumalanpalvomisen vuoksi,²²⁹ ne olisi turvallista lisätä siihen nykyään. Linzey ehdottaa eläimille tarkoitettujen liturgisten toimitusten eli hautaamisten, siunaamistilaisuuksien, rukousten ja niin kutsuttujen *eläinjumalanpalvelusten*²³⁰ käyt-

---

²²³ Linzey 2009b, 164.

²²⁴ Linzey 2009b, 164.

²²⁵ Linzey 2001, 1.

²²⁶ Linzey 2009b, 108–109.

²²⁷ Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin ylähuone on nimeltään *House of Lords*. Se on *House of Common* -nimistä alahuonetta neuvova elin. House of Common tekee valtakunnan asioista viimeiset päätökset. Ks. esim. House of Lords 2015.

²²⁸ Linzey 2009a, 6–7.

²²⁹ Linzey 2001, 10.

²³⁰ Eläinjumalanpalveluksilla Linzey tarkoittaa jumalanpalveluksia, joissa lemmikkieläimet voivat olla mukana ja joissa teemana on eläinten hyvinvointi teologiselta kannalta.

töönottoa eri kirkkokuntiin.²³¹ Hänen mukaansa eläinten huomioiminen liturgiassa opettaisi kristittyjä näkemään eläimet Jumalan luomina olentoina, sillä nimenomaan liturgian kautta kristityt oppivat uskonsa:

We learn our faith through liturgy, that is, through the regular recital of words and the performance of actions which focus our deepest beliefs. Our beliefs also concern and affect to our understanding of animals.

Linzey ajattelee, että kristityt toki tunnustavat Jumalan luoneen eläimet, mutta suuri osa heistä ei kykene näkemään eläimiä *luotuina*. Tällä hän tarkoittaa havainnointitapa-
paa, joilla eläimiä yleensä katsotaan. Ne pitäisi voida nähdä jokapäiväisessä elämässä koneiden, työkalujen tai hyödykkeiden sijaan Jumalan omina olentoina.²³²

Eläinten oikeuksien puolesta argumentoidessaan Linzey on kuullut teologien useasti väittävän, ettei sellaisia asioita kuin ”oikeuksia” ole oikeasti edes olemassa. Linzey kuitenkin kyseenalaistaa väitteen pohtimalla sitä, mikä oikeastaan on moraalisten oikeuksien ja liturgisten riittien ero,²³³ ja tulee siihen lopputulokseen, että niiden välillä on ainakin jonkinlainen yhteys. Linzeyn mukaan riitit saavat aikaan liturgisesti sen, mitä oikeudet saavat aikaan moraalisesti. Tällä hän tarkoittaa, että siinä missä moraaliset oikeudet viitoittavat rajoja moraaliselle toiminnalle, liturgiset riitit ovat toimintoja, jotka tuovat Jumalan tahdon ilmi. Moraaliset oikeudet ja liturgiset riitit ovatkin Linzeyn mukaan ikään kuin moraalin sisäinen ja ulkoinen puoli.²³⁴ Linzey siis väittää, että ottamalla eläimet huomioon liturgiassa, havainnollistetaan niiden moraalisia oikeuksia, koska kristillisen moraalin voi nähdä nimenomaan liturgiassa. Eläinten jättäminen liturgian ulkopuolelle on Linzeyn mielestä sama kuin ne jätettäisiin koko hengellisen tietoisuuden ulkopuolelle.²³⁵ Voidaan siis tulkita, että Linzey ajattelee eläinten tuomisen liturgiaan opettavan kristittyjä ajattelemaan niistä, kuten Jumala on tarkoittanut kristittyjen ajattelevan.

---

²³¹ Ks. esim. Linzey 2001, 32, 101, 108. Linzey tosin ilmaisee toisessa kontekstissa, että eläinten siunaamistilaisuuksia järjestetään jo anglikaanikirkossa. Hän kertoo itse siunanneensa alttarilla eläimiä. Ks. Linzey 2009a, 96–97.

²³² Linzey 2001, 13–14.

²³³ Kyseessä on sanaleikki, sillä englannin ”rites” ja ”rights” äännetään lähes samalla tavoin.

²³⁴ Linzey 2001, 18–19. ”Here, I think, is the underlying connection between rights and rites. The amazingly simple but profound truth that lies at the heart of this question, both theologically and liturgically, is the recognition that animals are *God’s* creatures. [– –] What rites try to do liturgically are what rights try to do morally: to help us focus on *God’s* creatures, beings with their own divinely-gifted value independent from their utility to us. So the relationship between rites and rights is for me the relationship of the inner to the outer: the one seeking to demarcate limits of moral action and the other seeking to ritualize the spiritual vision of human-animal encounter which the tradition has, at its best, espoused. The rites, in other words, are the spiritual and liturgical in-working of the outer ethical sensitivity.

²³⁵ Linzey 2001, 13–14.

Liturgia voi Linzeyn mielestä opettaa ihmisiä suhtautumaan eläimiin paitsi itseisarvoisina, myös hengellisinä olentoina. Hänen mielestään on nimittäin ristiriitaista, etteivät monet kristityt suostu näkemään inkarnaatiota eläimissä.²³⁶ Linzey kirjoittaa etenkin anglikaaniteologiensa kykenevä näkemään inkarnaatiota niin taiteessa, musiikissa, runoudessa kuin tanssissakin. Hänen mielestään on ”outoa, jopa perverssiä”,²³⁷ että samat teologit hämmentyvät kun heille ehdotetaan, että Jumalan suhde eläimiin voisi olla hengellinen tai jopa inkarnaation kaltainen asia.²³⁸ Hänen mielestään siis on ilmeisen ristiriitaista, että inkarnaatio kyetään näkemään ihmisen luomissa esineissä mutta sitä ei nähdä Jumalan luomissa eläimissä.

Ihmisten ja eläinten hengellistä sidettä sekä inkarnaatiota Linzey pohtii vielä syvällisemmin teologi Louis Bouyerin *Rite and Man* -teoksen kautta, jossa Boyer kyseenalaistaa pyhän ja maallisen välille piirretyn jyrkän eron. Linzey soveltaa Boyerin teoriaa eläimiin kertomalla tutkimuksista, joissa on tehty havaintoja eläinten hyvistä vaikutuksista ihmisiin. Hän pohtii, miksei eläinten terapeuttisia vaikutuksia ihmisiin ole koskaan tarkasteltu spirituaaliselta kannalta. Eläimet muun muassa opettavat osoittamaan kiintymystä, lisäävät nuorilla empatiakykyä ja tarjoavat emotionaalista tukea ikääntyville.²³⁹ Linzey siis päättelee, että koska eläimillä on positiivisia vaikutuksia ihmisiin, Jumala kenties vaikuttaa ihmisiin eläinten kautta.

Linzey ei perustele eläinliturgioiden käyttöönottoa ainoastaan eläinten oikeuksien kannalta, vaan hänen mielestään myös ihmisillä on oikeus niihin. Hän kirjoittaa ihmisten hengellisen tarpeen eläinliturgioille olevan suuri. Linzey kertoo alun perin kirjoittaneensa kirjansa *Animal Rites*, koska hänen oma koiransa kuoli, eikä kirkolla ollut mitään tarjottavaa tai sanottavaa suruun.²⁴⁰ Teoksessaan Linzey toimii itse esimerkkinä niistä ihmisistä, joilla on hengellinen tarve eläinliturgioille, ja hänen mielestään eläimiä pitävät kristityt pystyvät ymmärtämään tämän tarpeen: Kunhan ihmisillä on tarpeeksi kokemusta eläimistä, käsittävät he eläinten todellisen luonteen ja näkevät niiden persoonan ja yksilöllisyyden.²⁴¹

Käytössä oleva liturgia on Linzeyn mukaan vajavainen, mutta myös ristiriitainen ihmisten tunteita kohtaan. Esimerkiksi autojen ja talojen siunaamisella on

---

²³⁶ Ks. esim. Kuula 2013. Inkarnaation näkemisellä tarkoitetaan lyhyesti sitä, että Jumalan nähdään olevan yhteydessä ihmisiin jonkin aineellisen asian kautta. Toisin sanoen inkarnaation näkeminen taiteessa, runoudessa, musiikissa ja tanssissa tarkoittaa, että Jumalan uskotaan vaikuttaneen niiden syntyyn ja välittävän sanomaansa niiden kautta.

²³⁷ Käyttämällä tunneperäisiä ilmauksia joidenkin teologiensa suhtautumisesta inkarnaatioon, Linzey pyrkii korostamaan heidän suhtautumisensa ristiriitaisuutta.

²³⁸ Linzey 2009a, 84.

²³⁹ Linzey 2001, 14–15.

²⁴⁰ Linzey 2009a, 82–83.

²⁴¹ Linzey 2009a, 86.

pitkät perinteet, mutta eläimiä ei siunata hautaan, vaikka ne liittyvät olennaisesti ihmisten elämään.²⁴² Hän tuo esiin myös kritiikin, jota ihmisten tunteisiin perustuvat argumentit ovat saaneet osakseen. Esimerkiksi kirkonisäntä²⁴³ David Horton on huomauttanut, että ihmiset rakastavat eläinten lisäksi myös tehosekoittimia, mutta silti vain harva heistä painostaa arkkipiispaa järjestämään erikoisehtoollista niiden vuoksi. Linzey vastaa saamaansa kritiikkiin, että tehosekoittimien ja eläinten välillä on huomattavia eroja: eläimet ovat Jumalan luomia olentoja, toisin kuin koneet.²⁴⁴

Linzey ei missään vaiheessa väitä eläinten tarvitsevan liturgiaa samalla tavoin kuin esimerkiksi ihmisten. Tästä voidaan päätellä, että eläinliturgian tarkoitus olisi nimenomaan auttaa ihmisiä näkemään eläimet itseisarvoisina olentoina, ja samalla vastata ihmisten hengellisiin tarpeisiin.

Kirkon velvollisuus on toisin sanoen pyrkiä muuttamaan yleistä suhtautumista eläimiä kohtaan. Tämä velvollisuus toteutetaan kirkon työntekijöiden esimerkillä sekä eläinliturgioiden käyttöönottamisella. Linzey ei esitä eläinliturgioiden käyttöönottoa itsessään kristillisenä velvollisuutena, vaan lähinnä tarpeellisenä toimenpiteenä, joka auttaa tavoitteeseen pääsemisessä. Koska eläimet rinnastetaan liikaa esineisiin eikä niiden itseisarvoa tai Jumalan luomistyötä niissä kyetä näkemään, liturgian avulla kristityt oppisivat ymmärtämään eläinten arvon Jumalan tarkoittamalla tavalla. Linzeyn mielestä eläimille suunnattujen liturgioiden päämäärä on Jumalan tahdon toteuttaminen. Hän kirjoittaa odottavansa innolla, että kirkossa juhli-taan eläinsuojelutyötä.²⁴⁵

3. Teologia eläinten oikeuksien edistämisen tehokeinona

Kuten luvussa IV 2 mainittiin, Linzeyn mielestä kirkon ulkopuoliset ihmiset tietävät usein paremmin, kuinka kirkon pitäisi toimia. Yksi syy tähän on hänen mielestään se, että teologia estää ihmisiä näkemästä eläimiä Luojan tarkoittamalla tavalla.²⁴⁶ Teologisesti katseltuna maailmaa pitäisi voida havainnoida jumalallisesta näkökulmasta, eikä vain ihmiskeskeisestä.²⁴⁷

---

²⁴² Linzey 2009a, 83.

²⁴³ Engl. *churchwarden*. Kirkonisäntä on anglikaanikirkon vapaaehtoisuuteen perustuva virka, joka sisältää usein johtamista, tilojen kunnossapitoa ja myös joitain papin tehtäviä. Ks. esim. Herremann 2006.

²⁴⁴ Linzey 2009a, 84–85.

²⁴⁵ Linzey 2009b, 164–165.

²⁴⁶ Linzey 2009b, 56.

²⁴⁷ Linzey 2009a, 15.

Linzey ajattelee, että vaikka kristinuskolla on huono maine eläinten – samoin kuin orjien, naisten, lasten ja homoseksuaalien – kohtelemisessa, kristillinen teologia tarjoaa loistavan perustan eläinoikeuksien edistämiseksi, kunhan sitä käsitellään luovasti ja kriittisesti.²⁴⁸ Uskonto on oiva keino näiden oikeuksien edistämiseen muun muassa siksi, että se pelastaa kristityt itsensä palvomiselta²⁴⁹ sekä auttaa ihmisiä taistelemaan nautintojaan vastaan ja pääsemään itsekkyydestään.²⁵⁰ Linzey ajattelee, ettei eläinten oikeuksia pysty ajamaan pelkällä rationaalisuudella, ja ottaa tästä esimerkikseen länsimaisen järkiajattelun, joka epäonnistuu jatkuvasti ottamaan eläinten oikeudet huomioon. Myöskään moraali tai siihen vetoaminen eivät voi yksin riittää parantamaan eläinten oloja, vaan eläinoikeusliikkeet tarvitsevat teologiaa ”vapautukseen filosofisesta pakkopaidasta” ja pelastaakseen itsensä taantumiselta moralismiin ja omahyväisyyteen.²⁵¹ Voidaan huomata, että Linzeyn mielestä uskonto paitsi velvoittaa eläinten kohtelemiseen niiden oikeuksia kunnioittaen, se samanaikaisesti on myös keino tämän tavoitteen saavuttamiseen.

Eläinteologia ei kuitenkaan ole valmis sellaisenaan. Linzey nimittäin myöntää useassa kohdassa kirjallisuuttaan, ettei hänen esiin tuomansa eläinteologia pysty kattamaan kaikkia mahdollisia tilanteita. Toisaalta hän toteaa, ettei minkään yksittäisen teoksen edes pitäisi voida vastata jokaiseen eettiseen kysymykseen.²⁵² Linzey haluaa toisin sanoen kannustaa ihmisiä myös ajattelemaan itse, eikä etsimään vain valmiita vastauksia.

Tästä huolimatta hän kannustaa teologeja täydentämään aihetta muun muassa tutkimusten muodossa. Hän kaipaa raamatuntutkijoita ja eksegeetikkoja tuomaan ilmi Raamatun eläinmyönteisiä kohtia ja kirkkohistorioitsijoita opettamaan eläimiin liittyvästä kristinuskon historiasta.²⁵³

---

²⁴⁸ Linzey 2009a, xii.

²⁴⁹ Linzey 2009a, 15.

²⁵⁰ Linzey 2009a, 3. “Certainly compassion does not come easily to the human species. It requires all the resources that religion can provide for its survival. We need a capacity to feel for others, to imagine their suffering, to act altruistically, even against our own perceived self-interest. That is why religious vision – a vision of more than ourselves – is so pivotal to how we treat other species.”

²⁵¹ Linzey 1995, ix. Filosofisella pakkopaidalla Linzey viittaa ennen kaikkea länsimaiseen järkiperäiseen eläinoikeuskeskusteluun, joka ei hänen mielestään etene kovinkaan tehokkaasti. Taantumisella moralismiin tarkoitetaan puolestaan eläinoikeusihmisten omahyväisyyttä, jota käsitellään luvussa V 1.

²⁵² Linzey 2009b, 162.

²⁵³ Linzey 2009a, 102–103.

V ELÄINTEN OIKEUDET YHTEISKUNNAN TOIMINNASSA

Kirjoissaan Linzey käsittelee yksityiskohtaisesti eläinten oikeuksien toteuttamista myös muualla kuin kirkon traditiossa ja toiminnassa. Hän kertoo ennen kaikkea millä tavoin eläinoikeuksia olisi yhteiskunnallisesti edistettävä ja tulee samalla määritelleeksi näiden oikeuksien sisältöä tarkemmin. Sisällön tarkentumisen myötä voidaan hioa kuvaa siitä, mitä Linzeyn mielestä jokaisen ihmisen on tehtävä eläinoikeuksien suhteen. Olen jakanut hänen ajatuksensa eläinten oikeuksien edistämisestä yhteiskunnan toiminnassa kolmeen eri aihepiiriin, joissa käsittelem muun muassa eläinaktivistien asenteita, ihmiskeskeisyyttä eläinoikeuskeskustelussa ja yksittäisiä eläimiin kohdistuvia käytäntöjä.

1. Kritiikki eläinaktivisteja kohtaan

Linzey kritisoi teoksissaan eläinoikeusliikkeitä, ja ennen kaikkea niihin kuuluvien ihmisten asenteita. Hän kokee monien eläinaktivistien näkemysten olevan mustavalkoisia ja vailla rationaalisuutta.²⁵⁴ Lisäksi hän vihjaa näiden sortuvan helposti moralismiin ja omahyväisyyteen.²⁵⁵ Linzey painottaakin teoksissaan kaikkien ihmisten olevan samalla viivalla. Kukaan ei voi kuvitella nousevansa toista ylemmäksi, koska jokainen on syntinen, mitä tulee eläimiin:

Even those who are vegan (and who desist from all products and by-products of slaughter) have to face the problem that their food comes from crops that are sustained only by the ruthless killing of competitor species. There is hardly a substance in the world – from the fire extinguisher substances to soybeans – that has not been tested on animals.²⁵⁶

Täten kristilliset velvollisuudet eläinoikeuksien edistämisessä eivät voi pitää sisälleen niin kutsuttua yhden tien näyttämistä. Linzey kirjoittaa seuraavasti: “Those who confront others and say ‘It’s veganism or nothing,’ will often have gained precisely nothing for the animals.”²⁵⁷ Yhden tien näyttäminen on toisin sanoen Linzeyn mielestä turhaa kahdesta syystä. Ensinnäkään kukaan ei voi olettaa olevansa toista parempi, ja toiseksi moralisoiva ja ylemmydentuntoinen mielipiteiden esittäminen vieraannuttaa ihmisiä uusista aatteista.

Linzey puuttuu aktivisteille kohdistetussa kritiikissään myös lain rikkomiseen eläinoikeuksien nimissä. Hän kirjoittaa, etteivät kristilliset velvollisuudet voi

²⁵⁴ Linzey 1995, viii.

²⁵⁵ Linzey 1995, ix.

²⁵⁶ Linzey 2009a, xiv–xv.

²⁵⁷ Linzey 2009a, xv.

pitää sisällään väkivaltaisia taktiikoita, kuten uhkailua, pelottelua, tuhopolttoja, omaisuuden rikkomista tai muita lain ulkopuolelle jääviä keinoja. Rikollinen toiminta sotii vahvasti koko eläinoikeusfilosofiaa vastaan, sillä eläinten oikeuksien edistäminen on Linzeyn mielestä moraalisen ajattelun jatke, joka ulottuu kaikkiin eläviin olentoihin – myös ihmisiin. Eläinoikeuksia on siis mahdotonta edistää, mikäli samalla tullaan talloneeksi ihmisoikeuksia.²⁵⁸

Linzey kirjoittaa ajatuksen ”eläinoikeusväkivallasta” olevan kielellisesti ristiriitainen, moraalisesti paradoksaalinen ja historiallisesti sisällyksetön,²⁵⁹ minkä vuoksi lakia rikkovat eläinoikeusaktivistit ovat itsensä pahimpia vihollisia.²⁶⁰ Hän vertaa väkivaltaisia eläinoikeusaktiiveja muun muassa jalkapallohuligaaneihin: “It’s vital to see that violent animal rights people no more represent the cause of animals than football hooligans serve the sport of soccer.”²⁶¹ Mikäli lakia rikotaan eläinoikeuksien nimissä, sen merkitys horjuu. Linzey vaikuttaakin tarkoittavan eläinoikeusväkivallan ristiriitaisuudella ja paradoksaalisuudella sitä, että eläinaktivistit puhuvat itsensä pussiin, mikäli he haluavat edistää eläimet huomioivaa lainsäädäntöä rikkomalla lakia.

Linzey kirjoittaa vielä, että monet eläinoikeusmoralistit – hän mukaan lukien – syyllistyvät turhan usein ainoastaan huomaamaan huonosti olevat asiat. Hän kirjoittaa ohjeellisesti, ettei ihmisten kuitenkaan pitäisi ainoastaan yrittää estää pahaa, vaan huomata myös hyvät asiat:

To recognize the value of creation we have not only to prevent evil but also to promote good. Therefore in each and every situation we must ask what good our presence can bring, and what care, aid and protection we can offer to the created world.²⁶²

Toisin sanoen eläinten oikeuksien edistämiseksi ihmisten tulisi pysyä positiivisena sen suhteen, että jokainen pystyy omalla tavallaan vaikuttamaan ympärillään oleviin asioihin.

Linzey siis ajattelee, että eläinten oikeuksia on pyrittävä edistämään positiivisella asenteella, nöyrästi ja lain sallimissa rajoissa. Jeesuksen esimerkin pitäisi

---

²⁵⁸ Linzey 2009a, xvi–xvii. “— — — animal rights is about the extension of moral concern to all sentient beings – humans obviously included. One cannot get to animal rights by trampling on human ones.”

²⁵⁹ Linzey 2009a, 25. “Linguistically, ‘animal rights violence’ is an oxymoron. Morally, it is self-contradictory. And historically, it is as inane as abolitionists who thought that they could better conditions for slaves by battering slavers.”

²⁶⁰ Linzey 2009b, 160.

²⁶¹ Linzey 2004, xxvi.

²⁶² Linzey 1995, 113.

olla tärkeässä osassa maailman parantamisessa, eli tämän asenteesta tulisi ottaa mallia myös eläinoikeusliikkeiden piirissä.²⁶³

2. Ihmiskeskeisyys eläinoikeuskeskustelussa

Linzey ajattelee, että monet ihmiset kavahtavat eläinten oikeuksia yhtenä oikeutena liikaa, eivätkä siksi halua olla mukana edistämässä niitä.²⁶⁴ Pelko voi juontua esimerkiksi luulosta, että eläinten oikeudet syrjäyttäisivät ihmisten oikeudet tai että eläinten puolustamisesta tulisi ihmisille tärkeämpi asia kuin toisistaan huolehtimisesta.²⁶⁵ Linzeyn mukaan syytä pelkoihin ei kuitenkaan ole, sillä eläinten oikeudet eivät sulje ihmisten oikeuksia millään tavoin pois, vaan päinvastoin ne tukevat toisiaan. Eläinten oikeudet huomioivissa maissa nimittäin kohdellaan ja kunnioitetaan paremmin myös ihmisiä.²⁶⁶ Eläinten oikeuksien edistämättä jättäminen ja liiallinen ihmiskeskeisyys sen sijaan aiheuttavat Linzeyn mukaan muun muassa empatiakyvyn huonontumista ja valheessa elämistä:

— — — there is a range of considerations, such as desensitisation, loss of empathy, and denial, which always tell against the abuse of animals (simply because they harm “us”), but which in practice are hardly ever even included within the calculus.

Linzey jatkaa, että vaikka nämä piirteet ovat vahingollisia ihmisille, ne otetaan vain harvoin mukaan eläinten oikeuksien toteutumisen aiheuttamiin hyötyihin.²⁶⁷

Ihmiskeskeisyys ei suinkaan ole Linzeyn mielestä aina pahasta, vaan hänen mielestään sitä on sekä hyvää että huonoa. Huono ihmiskeskeisyys ilmenee yrityksillä tulkita eläinten tunteita ja tarpeita vertaamalla niitä sellaisinaan ihmisten tunteisiin ja tarpeisiin. Hyviä esimerkkejä tästä ovat sadut, joissa eläimet esitetään ikään kuin pieninä ihmisinä. Esitystapa saa ihmiset ajattelemaan, että vain inhimillisillä olennoilla on oikeuksia, ja niin he alkavat pitää empaattista suhtautumista eläimiin lapsellisena tapana. Hyvä ihmiskeskeisyys sen sijaan hyväksyy oletuksen, etteivät

---

²⁶³ Jeesuksen esimerkkiä on käsitelty luvussa III 2.

²⁶⁴ Linzey 2009a, 21.

²⁶⁵ Linzey 1995, 58.

²⁶⁶ Linzey 2014a, 2–3. “Human welfare and animal welfare are inextricably related. It is not an either-or matter. We now know that there is a link between cruelty to animals and violence to other vulnerable human beings, notably women and children. A significant proportion of those who commit crimes of violence against humans have histories of violence against animals. [– – –] Our guide is confirmation of the fact that those countries that care most for human rights care for animal protection as well or, put negatively, that those countries most guilty of disrespecting human rights mostly disrespect animal rights as well.”

²⁶⁷ Linzey 2009b, 163.

eläimet ole ihmisiä, mutta niillä on silti luontaisia tarpeita. Hyväksi ihmiskeskeiseksi näkökulmaksi Linzey nimeää muun muassa seuraavan ajatuksen:

The fact that an animal has limbs should give it the right to use them; the fact that birds have wings should give it the right to spread them; the fact that both animals and birds are mobile should give them the right to turn around and the fact that they have eyes should give them the right to see.²⁶⁸

Toisin sanoen Linzey painottaa, ettei eläinten oikeuksista puhuessa pyritä saamaan eläimille ihmisoikeuksia, vaan oikeuden tehdä niille luontaisia asioita.

Linzey myöntää, että ihmiset ovat hänen ajattelussaan metafysisellä etusijalla,²⁶⁹ ja sen vuoksi ihmisillä on oikeus esimerkiksi vahingoittaa eläimiä itsepuolustustarkoituksessa.²⁷⁰ Hän kuitenkin korostaa, ettei ole olemassakaan kristillistä etusijaa, joka ei sisältäisi palvelemista.²⁷¹ Linzey ajattelee, ettei kaikkea, mikä on ihmiselle hyödyksi, voi pitää Jumalan lahjana. Tämän vuoksi esimerkiksi nautinnonhalua ei voida pitää jumalkeskeisenä oikeutuksena tai ihmisten etusijalla perusteltavana asiana eläinten oikeuksien edistämättä jättämiselle.²⁷²

Luvussa ilmitulleet asiat tukevat käsitystä siitä, että Linzey ajattelee eläinten oikeuksien edistämisen olevan ihmisen teologiseen rooliin kuuluva tehtävä. Samalla Linzey kuitenkin antaa niiden edistämiseen myös ihmiskeskeisen syyn: eläinten oikeuksien tunnustaminen ja edistäminen saattaisivat kasvattaa myös ihmisten hyvinvointia. Kiinnostavaa on, että myös Tuomas Akvinolainen piti argumenttia aikoinaan pätevänä syynä suojella eläimiä. Tosin Tuomaan mukaan eläimiä oli kohdeltava hyvin nimenomaan siitä syystä, että niiden kaltoinkohtelu saattoi aiheuttaa väkivaltaa myös ihmisiä kohtaan.²⁷³ Eläimillä tai niiden kärsimysten vähentämisellä ei siis ollut tämän ajattelussa itseisarvoa.

---

²⁶⁸ Linzey 2009b, 52. Lainaus on peräisin entiseltä *Farm Animal Welfare Comminttee* -yhdistykseltä vuodelta 1970.

²⁶⁹ Ihmisen etusijaa Linzey nimittää kirjallisuudessaan metafysiseksi etusijaksi (engl. *metaphysical privilege*). Ks. esim. Linzey 2009b, 33.

²⁷⁰ Linzey 2009b, 24. Linzey painottaa tarkoitavansa vain suoraa itsepuolustusta, ei esimerkiksi varmuuden vuoksi tappamista: ”If, to take the case of an aggressive dog, one resists being bitten by means of a strategy of self-defense (which may involve the infliction of harm), it does not follow that one has any right to extend that qualification further – by, for example, vivisectioning all dogs on the ground that some might be aggressive or engaging in revenge attacks on the supposition that some dogs may dislike humans.”

²⁷¹ Linzey 2009b, 33–34. Ihmisten roolia palvelijalajina käsitellään luvussa III 1.

²⁷² Linzey 1995, 24; Linzey 2009a, 13.

²⁷³ Linzey 1997a, 29.

3. Kritiikki eläimiin kohdistuvia käytäntöjä kohtaan

Linzeyllä on sanansa sanottavanaan myös monien yksittäisten eläimiin kohdistuvien käytäntöjen etiikkaa kohtaan. Hänen käsittelemiensä käytäntöjen runsaan lukumäärän vuoksi tuon niiden sisältöä esiin vain pintapuolisesti.²⁷⁴

Linzey tuo teoksissaan negatiivisessa valossa esiin muun muassa kettu-, minkki- ja peurajahdit, jänisajot, karhu- ja mäyräansojen käyttämisen sekä tietynlaiset muodot koirien kanssa metsästämisestä.²⁷⁵ Hän tuomitsee urheilumetsästyksen, kukkotappelut, härkätaistelut, rodeot ja sirkuseläinten pitämisen²⁷⁶ sekä pentutehtäilyn.²⁷⁷ Linzeyn mielestä esimerkiksi hylje- ja kettujahdit ovat täysin mielettömiä,²⁷⁸ ja metsästäminen on turhaa tappamista.²⁷⁹ Turkistarhausta hän ei pidä millään tavoin tarpeellisena, ja sen harjoittaminen ja tukeminen aiheuttavat kärsimystä, stressiä ja kuoleman eläimille täysin turhista syistä. Linzeystä on erittäin kyseenalaista, ettei esimerkiksi Yhdysvalloissa ole minkäänlaisia liittovaltion lakeja takaamaan turkiseläinten inhimillistä kohtelua tai tappamista.²⁸⁰

Eläinkokeita Linzey puolestaan vertaa Raamatussa esiintyvään uhrikulttuuriin, mutta siinä missä eläinuhrit uhrattiin Jumalalle, koe-eläinuhrit uhrataan ihmisille. Niinpä eläinkokeet ovat Linzeyn mielestä Jumalan halventamista. Toisaalta hän pehmentää kantaansa kirjoittamalla, että monet eläineettiset kysymykset, esimerkiksi koe-eläinten käyttö, ovat niin monitahoisia, ettei hän halua antaa niihin turhan mustavalkoisia ratkaisuja.²⁸¹ Hän lisää vielä, että ihmiset saattavat joskus joutua puuttumaan luonnon kiertokulkuun roolissaan Jumalan kuvana, mutta väliintulo vaatii jummalkeskeisesti perustellun oikeutuksen.²⁸²

Linzey painottaa, ettei eläinten tappaminen ole hänen mielestään täysin kiellettyä, sillä esimerkiksi eläimelle tehtävä eutanasia on joskus tarpeellinen toimenpide.²⁸³ Kyseisestä toimenpiteestä päätettäessä on kuitenkin aina ajateltava eläinten

---

²⁷⁴ Linzey luettelee lähes kaikissa teoksissaan lukemattomasti esimerkkejä eläinten huonosta kohtelusta. Kirjoitan ylös vain pääkohdat, sillä niistä saa jo kattavan kuvan Linzeyn ajattelun lähtökohdista.

²⁷⁵ Linzey 1995, 123.

²⁷⁶ Linzey 2009a, xi–xii.

²⁷⁷ Linzey 2014c, 151–152.

²⁷⁸ Linzey 2009b, 135.

²⁷⁹ Linzey 1995, 118.

²⁸⁰ Linzey 2009b, 98–107.

²⁸¹ Linzey 1995, 107–110.

²⁸² Linzey 2009a, 43–44.

²⁸³ Stephen M. Vantassel on kirja-arviossaan huomionnut kolme erilaista tilannetta, jolloin Linzeyn mielestä eläimiä voi olla tarpeen vahingoittaa tai tappaa. Hän kirjoittaa seuraavasti: ”I should note that Linzey does believe that human-caused animal suffering is justified in at least three instances. First, humans in situations of self-preservation may harm animals (pp. 24, 104), such as when a cougar tries to kill you. Second, humans can rightly cause suffering when acting in the animal’s self-interest, such

parasta, eikä ihmisten. Linzey korostaakin, ettei hän ole kuuluisan eläinoikeusfilosofi Peter Singerin tavoin utilitaristi, vaan hänen mielestään eläimiä on aina katsottava yksilöinä. Singer puolestaan ajattelee, että kärsimyksen tuottaminen eläimille ja ihmisille voi olla oikeutettua, mikäli hyödyt ovat suurempia kuin haitat.²⁸⁴

Konkreettisia ehdotuksia eläinoikeuksien parantamiseksi Linzeyllä on monia. Hän ehdottaa esimerkiksi kansainvälisen kärsimystuomioistuimen²⁸⁵, kansainvälisen kärsimysrekisterin²⁸⁶ ja maailmanlaajuisen koulutusohjelman perustamista. Kärsimystuomioistuin koostuisi eläinlääkäreistä, eetikoista, filosofiista ja niistä, jotka ovat ansioituneet kärsimyksen vastaisessa työssä maailmanlaajuisesti. Kärsimysrekisteri puolestaan olisi Amnesty International -ihmisoikeusjärjestön kaltainen yhdistys, joka pitäisi julkista listaa kärsimyksen sallivista maista.²⁸⁷ Julkisen listan avulla voidaan muun muassa boikotoida helpommin eläinkielteistä tuotantoa.

Myös kansainvälistä kauppaa olisi Linzeyn mielestä rajoitettava sellaisten tuotteiden osalta, jotka ovat seurausta eläinten kärsimyksestä. Hän kertoo, kuinka Euroopan Unioni kielsi Kanadan hyljetuotteet, ja kuinka kiellon seurauksena hylkeiden tappaminen väheni merkittävästi. Linzeyn ehdotuksista voi päätellä, että yksittäinen ihminen voi parantaa eläinten oloja muun muassa boikotoimalla kärsimystä aiheuttavia tuotteita, jolloin myös boikotoiminen voidaan laskea jonkinlaiseksi velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Linzey pyrkii kaikilla ehdotuksillaan puuttumaan sekä eläinten että ihmisten kärsimysten vähentämiseen. Hänen mukaansa ihmisten velvollisuus on toki suojella ja kunnioittaa elämää, mutta ennen kaikkea vähentää nimenomaan kärsimystä.²⁸⁸ Yksittäisten eläinten tai ihmisten suojeleminen ei siten ole hänelle sellaisenaan riittävä toimenpide, vaan hän ajattelee, että kärsimyksen jatkuva vähentäminen myös globaalisti on tärkeää.

---

as when a veterinarian tries to rescue an injured eagle or euthanize an animal in terminal agony (pp. 156, 163). The third exception occurs when humans need to stop animal damage. But Linzey suggests these situations can only be allowed under extreme circumstances, presumably when alternative means cannot be found (p. 92).” Vantassel 2010, 462–463.

²⁸⁴ Linzey 2009b, 156.

²⁸⁵ Engl. *International Cruelty Tribunal* (ICT).

²⁸⁶ Engl. *International Cruelty Register* (ICR).

²⁸⁷ Linzey 2014a, 3.

²⁸⁸ Linzey 2014b, 139. “We have a duty to protect and honor life, but even stronger one to prevent and alleviate suffering.”

VI YHTEENVETO JA TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää Andrew Linzey'n teologiset perusteet eläinten oikeuksien edistämiseksi kristillisenä velvollisuutena. Samalla olen tullut selvittäneeksi pintapuolisesti, mitä asioita eläinten oikeuksien edistämiseen hänen mielestään kuuluu. Tämä johtuu siitä, että varsinaiseen tutkimustehtävään vastaaminen helpottui, kun saatiin tarkennettua kuvaa eläinoikeuksien sisällöstä. Tutkimuksessani olen huomionut lisäksi Linzey'n ajattelussa esiintyvät ristiriidat ja pyrkinyt analysoimaan niiden syitä. Myös ristiriitojen analysoimisen kautta voitiin selvittää yksityiskohtaisemmin hänen ajattelunsa perustaa.

1. Yhteenveto

Linzey ajattelee, että Jumala on luonut eläimet itsenäisiä päämääriään varten, eikä ihmisten käyttötavaroiksi tai ravinnoksi. Hänen mielestään ajatus voidaan ennen kaikkea perustella sillä, että Jumala loi ihmiset ja eläimet luomiskertomuksessa kasvisyöjiksi. Ihmisille toki annettiin eläimiä kohtaan erityinen hallintavalta, mutta valta ei voinut kohdistua minkään luodun käyttämiseen ravinnoksi. Tästä voidaan puolestaan päätellä, että eläimillä on maailmassa ihmisistä riippumaton päämääränsä. Hallintavallan luonteen Linzey sen sijaan selittää suojelevaksi vallaksi.

Ihmisten hallintavalta perustuu Linzey'n mukaan Jumalan kuvana toimimiseen ja ihmisten ainutlaatuisen suhteeseen luotuja kohtaan. Hän nimittäin päättelee Jumalan kuvan tarkoittavan ihmisen kykyä jumalalliseen välittämiseen. Jumalan kuvana toimimista selitetään Linzey'n mielestä aivan liian usein ihmisten ja eläinten eroilla, eikä niinkään teologisilla perusteilla. Esimerkiksi ihmisten järki ei voi toimia merkinä tuosta ainutlaatuisuudesta, koska se ei heijasta Jumalaa itseään, vaan voi myös rohkaista ihmisiä pahoihin tekoihin.

Syntiinlankeemus muutti hallintavallan luonteen ja luotujen keskinäiset suhteet: eläimet menettivät kykynsä erottaa oikean ja väärän toisistaan sekä tunnistaa hengellisen todellisuuden olemassaolon. Luonto muuttui ”parasiittiseksi” paikaksi, jossa kukaan ei voi selvitä polkematta muiden oikeuksia. Ihmisten moraalikyky kuitenkin säilyi, minkä vuoksi eläimet jäivät heidän moraalisesta vastuunsa piiriin. Tästä huolimatta Jumalan oli annettava ihmisille lupa käyttää eläimiä ravintonaan, joko myönnytyksenä ihmisten syntisyyden edessä tai siksi, että laji voisi selviytyä langenneessa maailmassa, jossa oli vaikea saada tarpeeksi proteiinia. Linzey'n mukaan lupa

pitää sisällään vain välttämättömän pakon edessä tapahtuvan tappamisen, mutta tätä välttämättömyyttä ei esiinny nykyään juuri ollenkaan länsimaissa, jossa on helppoa elää vegetaristina. Yhdeksi kristilliseksi velvollisuudeksi Linzey laskeekin kasvisruokavalion noudattamisen.

Eläinten oikeuksien toteuttaminen on Linzeyn mielestä Jumalan oikeuksien toteutumista, koska silloin ihmiset kunnioittavat Jumalaa kaiken elämän Luojana. Jumalalla on Linzeyn mukaan ikään kuin tekijänoikeudet luotuihinsa. Näitä oikeuksia hän kutsuu nimellä ”jumaloikeudet.”

Myös Jeesus opastaa ihmisiä eläinten oikeuksien puolustamiseen sanoineen ja tekoineen. Linzeyn mukaan Jeesus näyttää esimerkkiä ihmisille palvellessaan heitä korkeammasta asemastaan huolimatta. Samalla tavoin myös ihmisten on ylemmän asemansa johdosta palveltava eläimiä, eli edistettävä näiden oikeuksia. Linzey luettelee esimerkkejä Jeesuksen toimista ja sanoista paitsi kanonisista evankeliumeista, myös apokryfikirjallisuudesta. Apokryfikirjallisuudella hän tulee kuitenkin pikemminkin perustelleeksi varhaiskristittyjen kunnioittavaa suhtautumista eläimiä kohtaan kuin itse Jeesuksen asenteita.

Linzey käsittelee Jeesuksen käytöksen ja puheen lisäksi varsin paljon tämän ruokavaliota, koska hänen perusteluilleen kristillisistä velvollisuuksista olisi ristiriitaista, että Jeesus olisi syönyt eläimiä. Hän käy läpi historiallisia lähteitä, joiden mukaan Jeesus oli kasvissyöjä, mutta myöntää olevan uskottavampaa, että Jeesus söi ainakin kalaa. Linzeyn mielestä paras selitys Jeesuksen kalansyönnille on, että tämä söi sitä lähinnä olosuhteiden pakosta.

Eläinten oikeuksia ei ole alun perin kirjoitettu näkyviin kanoniseen Raamattuun muun muassa siksi, että tekstit olisivat saattaneet rohkaista eläinten palvomiseen, joka oli varsin yleistä kristinuskon syntyä ympäröineessä kulttuurissa. Eläimet otettiin kuitenkin huomioon esimerkiksi monien pyhimysten teksteissä, mistä Linzey päättelee, että alkukristillisyyteen liitettiin alun perin kunnioittava suhtautuminen eläimiin.

Tuomas Akvinolainen on Linzeyn mielestä yksi syy eläimiä välineellistävän kristinuskon suosioon. Tuomas arvosti Aristoteleen käsitystä maailmassa vallitsevasta luonnollisesta orjuudesta, ja tuo käsitys sai hänen myötään kristillisen viitekehyksen. Linzeyn mielestä varhaisempaan kristinuskoon kuului kuitenkin eläinten oikeuksien kunnioittaminen, ja siksi se olisi otettava mukaan myös nykyiseen kristilliseen perinteeseen.

Kirkot voivat toteuttaa velvollisuuttaan edistää eläinten oikeuksia muun muassa ottamalla eläimet huomioon liturgiassa ja rukouksissa. Linzey ei pidä eläinliturgioiden käyttöönottoa itsessään kristillisenä velvollisuutena, vaan keinona saavuttaa haluttu tavoite eläinten paremmasta kohtelusta. Linzeyn mielestä kristityt nimitäin oppivat uskonsa ennen kaikkea liturgian kautta. Linzey ajattelee myös ihmisillä olevan suuri hengellinen tarve eläinliturgioille.

Linzey tulee ilmaiseeksi, ettei eläinten tappaminen ole hänen mielestään täysin kiellettyä, vaan esimerkiksi eutanasia voi olla joskus armollisempi vaihtoehto eläimelle kuin sen kuoleman odottaminen. Hän ei myöskään halua antaa suoria vastauksia vaikeisiin eettisiin kysymyksiin, vaan myöntää, että joskus luonnon kierto- kulkuun on puuttuttava. Tämän puuttumisen pitäisi kuitenkin aina toteutua jumalallisen hyvän takia, eikä koskaan vain ihmiskeskeisistä syistä.

Linzey kirjoittaa monien ihmisten pelkäävän, että eläinoikeuksien toteuttaminen polkisi ihmisoikeudet alleen. Ihmisten pelot ovat kuitenkin hänen mielestään vahvasti liioiteltuja, ja hän huomauttaa, että tutkimusten mukaan eläinten oikeuksien edistäminen lisää myös ihmisten oikeuksien kunnioittamista. Ihmisillä on Linzeyn mukaan metafyyssinen etusija eläimiä kohtaan, ja esimerkiksi aggressiiviseen eläimeen kohdistuva suora itsepuolustus on sen vuoksi kristitylle sallittua, vaikka eläin saattaisi sen johdosta kuolla. Linzey kuitenkin korostaa kristillisten etusijojen aina pitävän sisällään palveluvelvollisuuden.

Linzeylle eläinten oikeuksien toteuttaminen on ennen kaikkea kärsimyksen vähentämistä maailmassa. Kristityt voivat edistää eläinten oikeuksia monin eri tavoin: ymmärtämällä eläimet itseisarvoisina olentoina, ryhtymällä kasvissyöjiksi, boikotoimalla eläineettisesti epäilyttäviä tuotteita ja näyttämällä esimerkkiä muille. Lisäksi Linzey ajattelee, että teologisilla ja eläimiin liittyvillä tutkimuksilla voi olla suuret vaikutusmahdollisuudet eläinten olojen parantamisessa.

Tutkimuksen edetessä tulee ilmi monia retorisia keinoja, joilla Linzey pyrkii vakuuttamaan lukijansa perusteluilleen. Näitä ovat muun muassa lukemattomat retoriset kysymykset, tunneperäiset ilmaisut, vertaukset, sanaleikit ja humoristiset ilmaukset. Lisäksi tutkimuksessa paljastui, että Linzeyn ajattelussa ilmenee monia ristiriitaisuuksia ja kyseenalaisia tulkintoja. Ristiriitaisuudet olivat sinänsä odotettavissakin, sillä on muistettava, että käytössäni oleva lähdekirjallisuus on yhden henkilön kirjoittama näkemys hänen itse kehittämästään ja suhteellisen uudesta teologian osa-alueesta. Linzey on itse kirjoittanut moniin teoksiinsa, että tietää jättäneensä käsittelemättä monia aiheita, mutta hän on todennut myös, ettei yhden teoksen edes pi-

täisi voida vastata kaikkiin eettisiin kysymyksiin. Hän osoittaa näkemyksillään jättävänsä tilaa lukijan ajatuksille. Linzey'n kirjallisuudesta on ristiriitaisuuksista huolimatta löydettävissä vahva punainen lanka, jonka seuraaminen on tehty lukijoille helppoksi.

2. Tutkimustulokset ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Edellä esitetyn perusteella voimme koota Linzey'n teologiset perusteet eläinten oikeuksien edistämiseksi kristillisenä velvollisuutena. Ensinnäkin eläinten oikeuksia edistettäessä kunnioitetaan Jumalan oikeuksia. Jumalalla on Linzey'n mukaan oikeus siihen, että hänen luomiaan olentoja kohdellaan hyvin.

Toiseksi eläimistä välittäminen on Linzeylle Jumalan kuvana toimimista. Tuon välittämisen käytännön osoittaminen, eli eläinten suojeleminen ja niiden oikeuksien edistäminen, on puolestaan jumalallisen hallintavallan toteuttamista. Niinpä ihmisten ainutlaatuisuus luomakunnassa muodostuu ennen kaikkea jumalallisesta välittämisestä ja sen osoittamisesta. Toisin sanoen Linzey'n teologiset syyt eläinten oikeuksien edistämiseen pohjautuvat Jumalan ihmisille antamaan tehtävään maapalolla.

Teologisten syiden lisäksi Linzeyllä on myös muita perusteita eläinoikeuksien velvoittavuuteen. Hän muun muassa korostaa kirjoituksissaan, että myös ihmisten hyvinvointi lisääntyy, kun eläimiä kohdellaan hyvin. Lisäksi hän painottaa, että alkukristityt suhtautuivat eläimiin lämpimämmin kuin kristityt nykyään, vaikka nykyaikana olisi entistä helpompaa elää eläimiä kunnioittavasti. Kristityt palaisivat siis juurilleen muuttamalla asennettaan eläineettisemmäksi.

Edellä esitettyjen perusteiden pohjalta tutkimustehtävään voidaan vastata seuraavasti: Linzey perustelee eläinten oikeuksien edistämisen olevan kristillinen velvollisuus ennen kaikkea siksi, että eläinten oikeuksia edistettäessä kunnioitetaan Jumalan oikeuksia, ja toteutetaan Jumalan ihmisille antamaa tehtävää.

Jatkotutkimusmahdollisuuksia eläinteologian ja Linzey'n teosten tutkimiseen on systemaattisessa teologiassa monia, sillä aihetta on tutkittu varsin vähän. Yhdyn Poutasen ajatukseen siitä, että Linzey'n käyttämää lähdekirjallisuutta olisi tutkittava, jotta voitaisiin arvioida, ovatko hänen tulkintansa niistä perusteltuja.²⁸⁹

Oma tutkimukseni koskee ainoastaan eläinten oikeuksien edistämisen teologisia perusteita, ja niinpä olisi paikallaan saada tarkempi tutkimus myös

---

²⁸⁹ Poutanen 2006, 96.

Linzeyn teologisiin perusteisiin nojaavista käytännön ohjeista: millaista palvelemista ja suojelemista ihmisten teologiseen rooliin oikeastaan kuuluu? Riittävätkö kasvisruokavalion noudattaminen, eläineettisesti epäilyttävien tuotteiden boikotoiminen ja eläinten oikeuksien nöyrä edistäminen, vai kuuluuko palvelemiseen jotain muutakin? Entä missä menevät eläinten puolustamisen niin sanotut ”rajat”? Linzey esimerkiksi tuomitsee kaiken ihmiskeskeisistä syistä tapahtuvan tappamisen (lukuun ottamatta suoraa itsepuolustusta) ja tappaminen vaatii hänen mielestään aina jumalkeskeisen perustelun. Tutkimuksestani ei kuitenkaan käy ilmi missä vaiheessa perustelu oikeastaan muuttuu jumalkeskeiseksi.

Linzeyn argumentointi perustuu pääosin vasta-argumentointiin ja hänen kirjoissaan onkin nähtävissä keskustelua monien teologien, filosofien ja kirjailijoiden kanssa. Tutkimuksessani keskustelu on nähtävissä vain hyvin pintapuolisesti, joten yksi jatkotutkimusmahdollisuus on tarkastella sen sisältöä. Kannatan myös erilaisten eläinteologisten näkemysten lähempää tarkastelua ja keskinäistä vertailua. Näin eläinteologiasta saadaan kokonaisuutena kattavampi kuva.

Lisäksi olisi mielenkiintoista saada tutkimus esimerkiksi Linzeyn ja Martti Lutherin ajatusten yhtäläisyyksistä ja eroista, jotta voitaisiin nähdä, kuinka hyvin Linzeyn ajatukset olisivat sovellettavissa evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan. Vaik-keivat luterilaisuus tai kaikki sen keskeiset piirteet ole suoraan yhdistettävissä Lutherin ajatuksiin, saataisiin vertailusta kuitenkin oiva lähtökohta eläinteologian ja evankelis-luterilaisen kirkon oppien vertailuun.

Käytännöllisen teologian alueella olisi tärkeää tutkia, kuinka Suomen evankelis-luterilaisen kirkon henkilökunta suhtautuu eläinteologiseen ajatteluun ylipäätään. Myös seurakuntalaisten näkemystä eläinliturgioihin ja muihin eläimiin liittyviin hengellisiin tarpeisiin olisi hyvä selvittää. Tämä johtuu muun muassa siitä, että kirkolta tullaan luultavasti kysymään entistä määritellympää kantaa eläinoikeuskysymyksiin. Kirkon on mielestäni osattava myös varautua mahdollisesti muuttuviin seurakuntalaisten hengellisiin tarpeisiin.

Voisin väittää, että Jumala on eläinrakas lähes jokaisen kristityn mielestä. Sen sijaan eläinrakkaan määritelmä vaihtelee ihmisten kesken. Ensimmäinen pitää sitä kykynä rakastaa omaa lemmikkiään, toinen taas ajattelee rakkauden koskevan kaikkia eläimiä, niin tehotuotantokalkkunoita kuin savannin kirahvejakin. On kuitenkin selvää, että Linzeyn mielestä eläinrakas Jumala velvoittaa meitä toimimaan yhtäläillä kaikkien luotujen olentojen puolesta.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Lähteet

Linzey, Andrew

- 1995   Animal Theology. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- 1997a   Animal Rights. – Dictionary of Ethics, Theology and Society. Oxon: Routledge. 29–33.
- 1997b   Vegetarianism. – Dictionary of Ethics, Theology and Society. Oxon: Routledge. 863–866.
- 2001   Animal Rites – Liturgies of Animal Care. Cleveland: The Pilgrim Press.
- 2004   Beyond Caricature – Preface to the Columbia University Press Edition. Animal Rights – A Historical Anthology. Toim. Linzey, Andrew & Clarke, Paul Barry. New York: Columbia University Press. xxiii–xxx.
- 2009a   Creatures of the Same God – Explorations in Animal Theology. Winchester: Winchester University Press.
- 2009b   Why Animal Suffering Matters – Philosophy, Theology, and Practical Ethics. New York: Oxford University Press.
- 2014a   Introduction – Other Eyes and Other Worlds. – The Global Guide to Animal Protection. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press. 1–5.
- 2014b   Euthanasia. – The Global Guide to Animal Protection. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press. 139–140.
- 2014c   The Ethics of Commercialization. – The Global Guide to Animal Protection. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press. 151–152.
- 2014d   About the Editor and the Contributors. – The Global Guide to Animal Protection. Urbana, Chicago and Springfield: University of Illinois Press. 297–303.

Kirjallisuus

Aaltola, Elisa

- 2004   Eläinten moraalinen arvo. Tampere: Vastapaino.

Heino, Harri

1997 Mihin Suomi tänään uskaa. Juva: WSOY.

Huovinen, Eero

1979 Nainen ja pappisvirka – argumentaatioanalyysi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa käydyistä naispappeuskeskustelusta. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 116. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Jolkkonen, Jari

2007 Metodiopas – Systemaattinen analyysi tutkimusmetodina. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Kainulainen, Pauliina

2009 Eläin Jumalan kuvana? Filosofisten ja teologisten mallien vaikutus asenteisiin. – Ihmisten eläinikirja – Muuttuva eläinkulttuuri. Toim. Kainulainen, Pauliina & Sepänmaa, Yrjö. Helsinki: Helsinki University Press. 73–86.

Klemola, Pauliina

2015 Eläinten suojelu vai eläinten oikeudet? – Animalia. Vol. 1. 20.

Laitila, Teuvo

2007 Eläinteologia – kohti rakastamisen viisautta ihmisen ja eläimen suhteessa. – Pyhän kosketus luonnossa – Johdatus kristilliseen ekoteologiaan. Toim. Kainulainen, Pauliina. Helsinki: Kirjapaja. 183–197.

Lappalainen, Lea & Repo, Eeva-Kemppi & Veikkola, Juhani

1992 Vedenpaisumuksen ja sateenkaaren välissä – Ekumeenisen ”Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan eheys” -prosessin (ORLE) päätösasiakirjat – Diakonian vuosikirja 1992. Toim. Lappalainen, Lea & Repo, Eeva-Kemppi & Veikkola, Juhani. Helsinki: Diakonia ry.

Morero, Micaela

2009 Kotieläinten oikeudet. – Ihmisten eläinkirja – Muuttuva eläinkulttuuri. Toim. Kainulainen, Pauliina & Sepänmaa, Yrjö. Helsinki: Helsinki University Press. 164–175.

Poutanen, Laura

2006 Andrew Linzey'n eläineettinen teologia. Helsingin yliopisto. Systemaattisen teologian laitos. Teologinen tiedekunta.

Priftis, Konstantinos & Regolin, Lucia & Rugani, Rosa & Vallortigara, Giorgio

2015 Number-space mapping in the newborn chick resembles humans' mental number line – Science. Vol. 347. 534–536.

Seppälä, Johannes

1980 Apokryfiset evankeliumit. Suom. Seppälä, Johannes. Joensuu: Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.

Sihvola, Juha

2005 Maailmankansalaisen etiikka. Helsinki: Otava.

Vantassel, Stephen M.

2010 Animal Suffering Should not Trump Environmental Stewardship – Perspectives in Biology and Medicine. Vol. 53. 458–470.

Veikkola, Juhani

2007 Kristillisen ekoteologian kehitys. – Pyhän kosketus luonnossa – Johdatus kristilliseen ekoteologiaan. Toim. Kainulainen, Pauliina. Helsinki: Kirjapaja. 21–44.

Vinnari, Markus

2010 The Past, Present and Future of Eating Meat in Finland. Turku: Uniprint.

Internet-lähteet

Aarbakke, Viljami

2012 Oikeustieteellinen selvitys Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä. Maa- ja metsätalousministeriö – http://www.mmm.fi/attachments/elaimet/newfolder_20/68AUKmiYO/Oikeustieteellinen_selvitys_Norjan_Ruotsin_Tanskan_Sveitsin_ja_Alankomaiden_elainsuojelulainsaadannosta.pdf.

Viitattu 14.10.2014.

Bauckham, Richard

2015 Richard Bauckham: Biblical Scholar and Theologian.

<http://richardbauckham.co.uk/>. Viitattu 23.5.2015.

Berry, Rynn

1996 Christianity and Animals: An Interview with Andrew Linzey. Satya –

<http://www.satyamag.com/feb96/linzey.html>. Viitattu 23.5.2015.

Elliot

2015 Keith Elliot. University of Leeds –

http://www.leeds.ac.uk/arts/profile/20049/359/keith_elliott. Viitattu

5.2.2015.

Eläimen itseisarvo

2014 Eläimen itseisarvo halutaan kirjata uuteen eläinsuojelulakiin. Maa- ja metsätalousministeriö –

http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/140310_elaimen_itseisarvo_halutaan_kirjata.html. Viitattu 13.10.2014.

Eläinsuojelulaki

2014 Eläinsuojelulaki uudistuu – parempi elämä eläimille? Eläinsuojelulaki.fi.

<http://www.elainsuojelulaki.fi/>. Viitattu 14.10.2014.

Herremann, David

2006 So What Is a ChurchWarden, Anyways? ChurchWardens.com – Keeping God’s house as your own. <http://www.churchwardens.com/>. Viitattu 8.6.2015.

House of Lords

2015 House of Lords. UK Parliament Website. <http://www.parliament.uk/business/lords/>. Viitattu 19.2.2015.

Järvenpää, Antti

2012 Seinäjokelaiset rikkovat kaupungin sääntöjä hautausmaalla. Seinäjoen sanomat – <http://www.seinajoensanomat.fi/artikkeli/118680-seinajokelaiset-rikkovat-kaupungin-saantoja-hautausmaalla>. Viitattu 13.10.2014.

Kotieläintuotanto

2011 Kotieläintuotanto. Maa- ja metsätalousministeriö – <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto/elaintuotanto.html>. Viitattu 13.10.2014.

Kuula, Kari

2013 Kristinuskon ydin: Ihmiseksi tullut Jumala. Kari Kuula – <http://www.karikuula.com/69>. Viitattu 12.2.2015.

North, Richard D

2015 Richard D North – Writer and performer – <http://richarddnorth.com/>. Viitattu 29.1.2015.

Pesonen, Heikki

2009 Kirkon paikka eläinoikeuskeskustelussa. Teologia.fi – <http://www.teologia.fi/artikkelit/kirkot-ja-muut-yhteisot/497-kirkon-paikka-elainoikeuskeskustelussa->. Viitattu 6.10.2014.

Pihkala, Panu

2015 Eläimet ja kristinuskon -vihko. Vihreät riparit -hanke. Sakasti – Palvelu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöille ja toimijoille –

[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/4E895E7DA0AF0FC2C2257A8400379B53/\\$FILE/E1%E4imet%20esite%20kevyt.pdf](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/4E895E7DA0AF0FC2C2257A8400379B53/$FILE/E1%E4imet%20esite%20kevyt.pdf). Viitattu 19.5.2015.

Pope

2015 Alexander Pope. Poetry Foundation – <http://www.poetryfoundation.org/bio/alexander-pope>. Viitattu 9.2.2015.

Syötäväksi kasvatetut

2014 Tietoa kirjailijasta. Syötäväksi kasvatetut – http://www.syotavaksikasvatetut.fi/tietoa_kirjailijasta/. Viitattu 13.10.2014.

Tarkkanen, Tiina

2014 Pääseekö Luppa kirkkoon? Kirkko ja kaupunki. Valomerkki – <http://www.valomerkki.fi/kirkko-ja-kaupunki/kirkko-ja-kaupunki-arkisto/paaseeko-luppa-kirkkoon>. Viitattu 11.6.2015.

TF Torrance Theological Fellowship

2009 Torrance's life & achievement. TF Torrance Theological Fellowship – <http://www.tftorrance.org/bio.php>. Viitattu 29.1.2015.

Toimintakertomukset Animalia

2006 Toimintakertomus 2006. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2006>. Viitattu 13.10.2014.

2007 Toimintakertomus 2007. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2007>. Viitattu 13.10.2014.

2008 Toimintakertomus 2008. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2008>. Viitattu 13.10.2014.

2009 Toimintakertomus 2009. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2009>. Viitattu 13.10.2014.

2010 Toimintakertomus 2010. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2010>. Viitattu 13.10.2014.

2011 Toimintakertomus 2011. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2011>. Viitattu 13.10.2014.

- 2012 Toimintakertomus 2012. Animalia – <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakertomus/toimintakertomus-2012>. Viitattu 13.10.2014.
- 2013 Toimintakertomus 2013. Animalia – http://www.animalia.fi/sites/default/files/toimintakertomus_nettiin.pdf. Viitattu 13.10.2014.
- Toiminta- ja vuosikertomukset SEY
- 2002 Toimintakertomus 2002. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – <http://www.ellukortti.fi/files/455/seytoimkert2002.pdf>. Viitattu 13.10.2014.
- 2003 Toimintakertomus 2003. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – <http://www.ellukortti.fi/files/456/seytoimkert2003.pdf>. Viitattu 13.10.2014.
- 2004 Toimintakertomus 2004. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – <http://www.ellukortti.fi/files/457/seytoimkert2004.pdf>. Viitattu 13.10.2014.
- 2005 Toimintakertomus 2005. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – <http://www.ellukortti.fi/files/458/seytoimkert2005suo.pdf>. Viitattu 13.10.2014.
- 2006 Toimintakertomus 2006. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – <http://www.ellukortti.fi/files/423/seytoimkert2006.pdf>. Viitattu 13.10.2014.
- 2007 Vuosikertomus 2007. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – http://www.ellukortti.fi/files/1025/vuosikertomus_2007.pdf. Viitattu 13.10.2014.
- 2008 Vuosikertomus 2008. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – http://www.ellukortti.fi/files/1816/EY_vuosikertomus.pdf. Viitattu 13.10.2014.
- 2009 Vuosikertomus 2009. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – http://www.ellukortti.fi/files/3119/EY_vuosikert.-09.pdf. Viitattu 13.10.2014.
- 2010 Vuosikertomus 2010. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry – http://www.ellukortti.fi/files/4934/SEY_vk_PDF_LR.pdf. Viitattu 13.10.2014.

- 2011 Vuosikertomus 2011. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry –
http://www.ellukortti.fi/files/4967/Vuosikertomus_2011.pdf. Viitattu
13.10.2014.
- 2012 Vuosikertomus 2012. SEY – Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry –
http://www.ellukortti.fi/files/6049/SEY_vuosikertomus_2012.pdf.
Viitattu 13.10.2014.

LIITE 1: Jeesus parantaa muulin

Ja tapahtui niin, että Herra jätti kaupungin ja käveli opetuslastensa kanssa vuorille. He tulivat vuoren luo, ja tie, joka johti ylös, oli jyrkkä. Sieltä he löysivät miehen, jolla oli muuli kantojuhtana. Mutta eläin oli kaatunut, koska mies oli pakannut sille liikaa tavaroita, ja nyt löi sitä niin, että se vuosi verta. Jeesus tuli hänen luokseen ja sanoi, ”Mies, miksi lyöt eläintäsi? Etkö näe, että se on liian heikko taakalleen ja että se kärsii kivusta?” Mutta mies vastasi ja sanoi, ”Mitä se sinua liikuttaa? Minä saan lyödä muuliani niin paljon kuin vain tahdon, koska se on minun omaisuuttani, ja minä ostin sen sievoisella summalla. Kysy noilta, jotka ovat sinun kanssasi, he tuntevat minut ja he tietävät tämän.” Joku opetuslapsista sanoi, ”Kyllä, Herra, hän on oikeassa. Me näimme kun hän osti sen.” Mutta Herra sanoi, ”Ettekö sitten näe, että se vuotaa verta, ettekö kuule kuinka se valittaa ja voihtii?” He vastasivat ja sanoivat, ”Ei, Herra, emme kuule, että se valittaa ja voihtii.” Jeesus tuli surulliseksi ja huudahti, ”Voi teitä, jotka ette kuule, kuinka se valittaa Luojalle Taivaaseen ja huutaa armoa. Mutta kolminkertainen voi-huuto hänelle, jonka takia se huutaa ja josta se valittaa tuskaansa.” Ja hän meni muulin luo ja koski sitä. Se nousi ylös ja sen haavat olivat parantuneet. Jeesus sanoi miehelle, ”Nyt, jatka matkaasi, äläkä enää tästedes lyö sitä, niin että sinäkin löydät armon.”²⁹⁰

---

²⁹⁰ Katkelmasta ei ole olemassa virallista suomennosta, minkä vuoksi kyseessä on oma käännökseni. Linzey'n käyttämä teksti kuuluu seuraavasti: "It happened that the Lord left the city and walked with his disciples over the mountains. And they came to a mountain, and the road which led up it was steep. There they found a man with a pack-mule. But the animal had fallen, because the man had loaded it heavily and now he beat it, so that it was bleeding. And Jesus came to him and said, 'Man, why do you beat your animal? Do you not see it is too weak for its burden, and do you not know that it suffers pain?' But the man answered and said, 'What is that to you? I may beat it as much as I please, since it is my property, and I bought it for a good sum of money. Ask those who are with you, for they know me and they know about this.' And some of the disciples said, 'Yes, Lord, it is as he says. We have seen how he bought it.' But the Lord said, 'Do you then not see how it bleeds, and do you not hear how it groans and cries out?' But they answered and said: 'No, Lord, that it groans and cries out, we do not hear.' But Jesus was sad and exclaimed, 'Woe to you that you do not hear how it complains to the Creator in heaven and cries out for mercy. But threefold woes to him about whom it cries out and complains in its pain.' And he came up and touched the animal. And it stood up and its wounds were healed. But Jesus said to the man, 'Now, carry on and from now on do not beat it any more, so that you too may find mercy.'" Linzey kertoo tekstin alkuperää olevan vaikeaa määrittää. Hän itse nimittää tekstiä koptikatkelmaksi, koska se on 1900-luvulla listattu monien muiden tekstien kanssa "Koptilainen raamattu" -otsikon alle (Engl. *Coptic Bible*). Linzey 2009a, 60–61.

LIITE 2: Kaiken luodun jähmettyminen Jeesuksen syntyessä

Minä, Joosef, kävelin, enkä kävellyt, ja katsoin ilmaan, ja näin ilman sameaksi. Ja katsoin taivaan lakeen, ja näin sen seisahtaneen, ja taivaan linnut olivat hiljaa. Ja katsoin maahan ja näin lapion paikallaan, ja työntekijät makaamassa, kädet lapiolla. Syöjät eivät syöneet, nostajat eivät nostaneet, ruoan ottajat eivät ottaneet, vaan kaikki katsoivat ylöspäin. Ja näin lampaista tulossa ja lampaat pysähtyivät, ja paimen kohotti kätensä lyödäkseen niitä ja hänen kätensä jäi pystyyn. Ja katsoin joen virtaan ja näin vuohia suu vedessä, eivätkä ne juoneet, ja ne kaikki lähtivät nopeasti tiehensä.²⁹¹

---

²⁹¹ Seppälä 1980, 20–21. Kohta on peräisin Jaakobin protoevankeliumista. Ks. myös Linzey 2009a, 62–63.

LIITE 3: Jeesus luo varpusia

Viisivuotiaana tämä lapsukainen Jeesus leikki vesipurosten äärellä. Hän keräsi vesivirtoja kuoppiin ja teki ne pelkällä sanallaan puhtaiksi. Ja Hän teki pehmeää savea ja muovaili siitä kaksitoista varpusta. Silloin oli sapatti, ja monia muitakin lapsia oli Hänen kanssaan leikkimässä. Kun joku juutalainen näki, mitä Jeesus teki leikkiesseen sapattina, hän meni ilmoittamaan Jeesuksen isälle, Joosefille: “Katso, lapsesi on puron luona ja muovaili savesta 12 varpusta. Se on sapatin häpäisemistä.” Joosef meni paikalle ja näki sen, ja huusi Jeesukselle sanoen: “Miksi teet sapattina sellaista, mikä ei ole luvallista?” Puristaen kätensä yhteen Jeesus huusi varpusille ja sanoi: “Menkää!” Ja varpuset lähtivät visertäen lentoon. Sen nähdessään juutalaiset ihmetelivät ja menivät kertomaan johtajilleen, mitä Jeesus oli heidän nähtensä tehnyt.²⁹²

---

²⁹² Seppälä 1980, 53. Kohta on peräisin Tuomaan evankeliumista. Ks. myös Linzey 2009a, 64.

LIITE 4: Jeesuksen syntymä eläinten läsnä ollessa

Mutta kolmantena päivänä Herramme Jeesuksen Kristuksen syntymän jälkeen autuain Maria astui ulos luolasta ja mentyään talliin sijoitti poikansa seimeen, ja härkä ja aasi rukoilivat Häntä. Silloin toteutui se, mitä profeetta Jesajan kautta on sanottu, kun hän sanoo: ”Härkä tuntee omistajansa ja aasi isäntänsä seimen.” Niin nuo kaikki eläimet, härkä ja aasi, pitivät Häntä keskellään ja rukoilivat Häntä lakkaamatta. Silloin toteutui se, mitä on sanottu profeetta Habakukin kautta, kun hän sanoo: ”Kahden eläimen keskellä tulet tunnetuksi.” Sillä paikalla Joosef ja Maria viipyivät kolme päivää.²⁹³

---

²⁹³ Seppälä 1980, 36. Kohta on peräisin Pseudo-Matteuksen evankeliumista. Ks. myös Linzey 2009a, 66.

LIITE 5: Jesus – eläinmaailman rauhan sanansaattaja

Mutta aluksi, kun Maria näki leijonat ja pantterit ja erilaiset pedot kulkemassa heidän ympärillään, hän pelästyi suuresti. Jeesus-lapsi vastasi hänelle iloinen ilme kasvoiltaan ja sanoi: “Älä pelkää, äiti, sillä eivät ne tule tekemään sinulle pahaa, vaan ne kiiruhtavat seuraksi sinulle ja minulle.” Nämä sanat poistivat pelon Marian sydäimestä. Leijonat kulkivat heidän mukanaan, härkien, aasien ja muitten (eläinten) kanssa, jotka kantoivat heidän tarvikkeitaan, eivätkä vahingoittaneet ketään, vaikka pysytlivätkin heidän mukanaan, vaan olivat kesyinä lammasten ja vuohien joukossa, jotka he olivat tuoneet Juudeasta ja joita heillä oli mukanaan. Susien keskellä ne käyskentelevät eivätkä pelänneet mitään eikä kukaan vahingoittanut toistaan. Silloin toteutui se, mitä on sanottu profeetan kautta: ”Sudet käyvät laitumella karitsain kanssa; leijona ja härkä syövät yhdessä heinää.”²⁹⁴

---

²⁹⁴ Seppälä 1980, 39. Kohta on peräisin Pseudo-Matteuksen evankeliumista. Ks. myös Linzey 2009a, 67.

LIITE 6: Jeesus leikkii leijonien kanssa

Tien vierellä, lähellä Jordanin jokea oli luola, jossa naarasleijona ruokki pentujaan, eikä kukaan voinut turvallisesti kulkea tietä pitkin. Kun Jeesus tuli Jerikosta, niin Hän tiesi että leijona oli synnyttänyt poikasensa siihen luolaan, ja kaikkien nähden hän meni sinne. Kun leijonat näkivät Jeesuksen, ne juoksivat Häntä vastaan ja kumarsivat häntä ja heiluttivat häntäänsä Hänen edessään. Silloin kansa, joka seiso kaukana eikä nähnyt Jeesusta, sanoi: ”Elleivät hän tai hänen vanhempansa olisi tehneet raskaita syntejä, ei hän olisi omasta syystä joutunut alttiiksi leijonille.” Kun ihmiset keskenään ajattelivat näin ja olivat suuren murheen vallassa, katso, äkkiä tuli Jeesus ihmisten näkyviin luolasta, ja leijonat astelivat Hänen edellään, ja leijonannut leikkivät keskenään Hänen jalkojensa edessä. Mutta Jeesuksen vanhemmat seisoivat etäällä painunein päin ja katselivat. Samoin kansakin seiso leijonien takia etäällä, sillä se ei uskaltanut liittyä niihin. Silloin Jeesus alkoi puhua kansalle: ”Kuinka paljon teitä parempia eläimet ovatkaan, kun ne tuntevat Herransa ja ylistävät Häntä, mutta te ihmiset ette tunne, vaikka teidät on luotu Jumalan kuvaksi ja kaltaisiksi. Eläimet tuntevat minut ja ovat kesyjä, ihmiset näkevät minut, mutta eivät minua tunne.”²⁹⁵

---

²⁹⁵ Seppälä 1980, 47. Kohta on peräisin Pseudo-Matteuksen evankeliumista. Ks. myös Linzey 2009a, 68–69.